

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI**

**LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM ÖĞRENİMİ GÖREN
ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ BEKLENTİ, GELECEK
KAYGISI VE SEKTÖRDE ÇALIŞMA İSTEKLERİNE
COVID-19 PANDEMİSİNİN ETKİSİ**

Ayşe ÇİFTÇİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Ferdi BİŞKİN

KONYA–2023

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü	
BİLİMSEL ETİK SAYFASI		

Author's	Adı Soyadı	Ayşe ÇİFTÇİ		
	Numarası	19811201006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı/Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ferdi BİŞKİN		
Tezin Başlığı	Lisans Düzeyinde Turizm Öğrenimi Gören Öğrencilerin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı ve Sektörde Çalışma İsteklerine COVID-19 Pandemisinin Etkisi			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Ayşe ÇİFTÇİ

ÖNSÖZ

Bu tezin hazırlanmasında desteğini esirgemeyen, bana zaman ayırıp bilgi ve tecrübesiyle yol gösteren kıymetli hocam ve danışmanım sayın Doç. Dr. Ferdi BİŞKİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma jürimde yer alan Doç. Dr. Ahmet ÇALIK ve Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Cüneyt ŞAPCILAR hocalarıma değerli katkıları ve yapıcı eleştirileri için çok teşekkür ederim.

Bu süreçte destekleri ile yanımda olan değerli Karatay Termal Tatil Köyü Oteli, Genel Müdürü Serkan ERSOY ve Muhasebe Müdürü Hasan ARSLAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Eğitim-Öğretim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini üzerimden esirgemeyen sevgili babam ve annem Yalçın-Nazire ÇİFTÇİ'ye ve ailemin diğer üyelerine sonsuz teşekkür ederim.

Ayşe ÇİFTÇİ, 2023

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü	
ÖZET		

Author's	Adı Soyadı	Ayşe ÇİFTÇİ		
	Numarası	19811201006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı/Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ferdi BİŞKİN		
Tezin Başlığı	Lisans Düzeyinde Turizm Öğrenimi Gören Öğrencilerin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı ve Sektörde Çalışma İsteklerine COVID-19 Pandemisinin Etkisi			

Mesleki beklenti, kişinin gelecekteki mesleğinde göstereceği başarı hakkındaki görüşlerini içermektedir. Öğrenciler meslek seçimi yaparken gelecekteki yaşamları, ilişkileri ve statüleriyle ilgili beklentileri meslek seçimlerini etkileyebilmektedir. Gelecek kaygısı, daha çok, iş bulamayan gençler üzerinde stres oluşturan bir durumdur. Gençlerin iş bulup bulamayacakları, buldukları işte devam edip etmeyecekleri ve benzeri gibi konular gelecek kaygısını oluşturmaktadır. Aralık 2019 yılının son günlerinde görülen COVID-19 salgını ilk olarak Çin'in Wuhan Bölgesinde ortaya çıkmış ve kısa bir zaman içinde tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Bu hastalık, kendisini öksürük, yüksek ateş ve nefes darlığı gibi belirtilerle göstermektedir. COVID-19 Pandemisi, 2020 yılında tüm dünyada hem turizmi hem de turizme bağlı meslekleri önemli oranda etkilemiştir. Özellikle gelecek dönemlerde bu mesleği yapmak isteyen öğrencilerin düşüncelerinin önemli olması nedeniyle, bu araştırmada lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki beklenti, gelecek kaygılarının COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteklerine etkilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada örneklem olarak, Selçuk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi, turizm fakülteleri öğrencileri seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı içerisinde öğrenim gören 500 öğrenciye uygulanmıştır. Toplanan verilerin analizi için t Testi, ANOVA, korelasyon ve regresyon testleri uygulanmıştır. Analizler sonucunda, Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencilerinin mesleki beklenti ve gelecek kaygıları sektörde çalışma isteklerini etkilerken, Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin sadece mesleki beklentileri sektörde çalışma isteklerini istatistiksel olarak etkilediği bulunmuştur. Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencilerinin COVID-19 Pandemisinde etkilenmeleri, sektör deneyim düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin COVID-19 Pandemisinde etkilenmeleri, bölüm ve sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılıklar içerdiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisi, Sektörde Çalışma İsteği

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü	
ABSTRACT		

Author's	Name and Surname	Ayşe ÇİFTÇİ		
	Student Number	19811201006		
	Department	Department of Tourism Management		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Doç. Dr. Ferdi BİŞKİN		
Title of the Thesis/Dissertation	Impact of COVID -19 on the Undergraduate Tourism Students Professional Expectations, Future Anxiety and Willingness to Work in Tourism Sector			

Occupational expectation includes one's views on success in his or her future profession. While choosing a profession, students' expectations about their future lives, relationships and status may affect their choice of profession. Anxiety about the future is a situation that creates stress on young people who cannot find a job. Issues such as whether young people will be able to find a job, whether they will continue in the job they find, etc., constitute their future concerns. The COVID-19 epidemic, which was seen in the last days of December 2019, first appeared in the Wuhan region of China and in a short time affected the whole world. This disease manifests itself with symptoms such as cough, high fever and shortness of breath. The COVID-19 Pandemic has significantly affected both tourism and tourism-related professions all over the world in 2020. In this study, it is aimed to determine the effects of undergraduate students' professional expectations and future concerns on their desire to work in the tourism sector in the COVID-19 Pandemic, since the opinions of students who want to do this profession in the future are important.

In this study, the students of the tourism faculties of Selçuk University and Necmettin Erbakan University were selected as samples. Questionnaire form was used as data collection tool. The questionnaire was applied to 500 students studying in the 2022-2023 academic year. For the analysis of the collected data, t Test, ANOVA, correlation and regression tests were applied. As a result of the analysis, it was found that while the professional expectations and future concerns of Necmettin Erbakan University students affected their desire to work in the sector, only the professional expectations of Selçuk University students statistically affected their desire to work in the sector. Necmettin Erbakan University students' exposure to the COVID-19 Pandemic showed significant differences according to the level of industry experience. It has been found that Selçuk University students are affected by the COVID-19 Pandemic and there are significant differences according to department and class levels.

Keywords: Professional Expectation, Future Anxiety, COVID-19 Pandemic, Willingness to Work in the Industry

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM ÖĞRENİMİ VE SEKTÖRDE ÇALIŞMA İSTEĞİ

1.1. Turizm Öğrenimi	4
1.1.1. Turizm Öğreniminin Amacı ve Önemi.....	5
1.2. Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	6
1.2.1. Turizm Sektöründe Çalışma İsteğine Yönelik Yapılan Çalışmalar	8
1.2.2. Turizm Sektöründe Ücretler	11
1.2.3. Turizm Sektöründe Çalışma Süreleri	11
1.2.4. Turizm Sektöründe Çalışma Şartları	12

İKİNCİ BÖLÜM

MESLEKİ BEKLENTİ VE GELECEK KAYGISI

2.1. Beklenti Kavramı	14
2.1.1. Mesleki Beklenti.....	15
2.1.2. Beklenti Teorisi	16
2.1.2.1. Vroom'un Beklenti Teorisi.....	16
2.1.2.2. Porter ve Lawler'in Geliştirdiği Beklenti Kuramı	18
2.1.3. Turizm Öğrenimi Gören Öğrencilerin Mesleki Beklentileri	19
2.1.4. Mesleki Beklenti Üzerine Yapılan Araştırmalar	21

2.2. Gelecek Kaygısı	23
2.2.1. Gelecek Kaygısı Üzerine Yapılan Çalışmalar	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

COVID-19 PANDEMİSİ VE TURİZME ETKİSİ

3.1. COVID-19 Pandemisi	27
3.1.1. COVID-19 Pandemisinin Dünya Turizmine Etkisi	29
3.1.2. COVID-19 Pandemisinin Türkiye Turizmine Etkisi	32
3.2. COVID-19 Pandemisinin Turizme Etkisi	34
3.2.1. Konaklama Sektörü Üzerindeki Etkileri	35
3.2.2. Ulaştırma Sektörü Üzerindeki Etkileri	36
3.2.3. COVID-19'un Yiyecek-İçecek Sektörü Üzerindeki Etkileri	37
3.2.4. COVID-19'un Eğlence Sektörü Üzerindeki Etkileri	38
3.3. COVID-19 Pandemisinin Turizm Öğrencilerine Yönelik Etkileri	39
3.3.1. Turizm Öğrencilerine Yönelik Yapılan Çalışmalar	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM ÖĞRENİMİ GÖREN ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ BEKLENTİ, GELECEK KAYGISI VE SEKTÖRDE ÇALIŞMA İSTEKLERİNE COVID-19 PANDEMİSİNİN ETKİSİ

4.1. Araştırmanın Amaç ve Önemi	43
4.2. Araştırma Soruları	44
4.3. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	44
4.4. Araştırmanın Yöntemi	45
4.4.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	45
4.4.2. Araştırmanın Model ve Hipotezleri	47
4.4.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	49
4.4.4. Araştırmada Kullanılan Analiz Teknikleri	50
4.4.5. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi Ölçeklerine İlişkin Güvenirlilik Analizi Sonuçları	51
4.5. Araştırmanın Bulguları	52
4.5.1. Demografik Bulgular	52
4.5.2. Faktör Analizi	56
4.5.3. Hipotez Testleri	63

4.5.3.1. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Cinsiyete Göre Karşılaştırma	63
4.5.3.2. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından COVID-19 Hastalığı Geçirmelerine Göre Karşılaştırma.....	65
4.5.3.3. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Bölümler Göre Karşılaştırma.....	66
4.5.3.4. Necmettin Erbakan Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Bölümler Göre Karşılaştırma.....	68
4.5.3.5. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Bölümler Göre Karşılaştırma	71
4.5.3.6. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Karşılaştırma	73
4.5.3.7. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Karşılaştırma	75
4.5.3.8. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma.....	77
4.5.3.9. Necmettin Erbakan Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma	78
4.5.3.10. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma	80
4.5.4. Korelasyon Analizi.....	81
4.5.4.1. Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki	81

4.5.4.2. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki.....	83
4.5.4.3. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki	84
4.5.5.Çoklu Regresyon Analizi	85
4.5.5.1. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki Etki.....	86
4.5.5.2. Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki Etki	87
4.5.5.3. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki Etki	88
SONUÇ VE SONRAKİ ARAŞTIRMACILARA ÖNERİLER	90
KAYNAKÇA.....	97
EKLER	108

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. COVID-19 Varyantları	28
Tablo 3.2. Uluslararası Gelen Turist Oranları	31
Tablo 3.3. Uluslararası Turist Harcamaları Oranı	31
Tablo 4.1. Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin Katılımcılarının Bölümlerine Göre Öğrenci Sayıları.....	46
Tablo 4.2. Selçuk Üniversitesi'nin Katılımcılarının Bölümlerine Göre Öğrenci Sayıları	46
Tablo 4.3. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi'nin Katılımcılarının Bölümlerine Göre Öğrenci Sayıları.....	47
Tablo 4.4. Ölçeklere Ait Normallik Analizi	50
Tablo 4.5. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi Ölçeklerine İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	51
Tablo 4.6. Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin Bölümlerine Göre Öğrenci Sayıları	52
Tablo 4.7. Selçuk Üniversitesi'nin Bölümlerine Göre Öğrenci Sayıları	53
Tablo 4.8. Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrencilerinin Demografik Özellikleri	54
Tablo 4.8. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Demografik Özellikleri	55
Tablo 4.9. Mesleki Beklenti Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 4.10. Gelecek Kaygısı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	58
Tablo 4.11. Turizm Sektöründe Çalışma İsteği Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 4.12. COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışma İsteği Ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 4.13. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Cinsiyete Göre Karşılaştırma.....	64
Tablo 4.14. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından COVID-19 Hastalığı Geçirmelerine Göre Karşılaştırma	65
Tablo 4.15. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Karşılaştırma.....	66
Tablo 4.16. Bölüm Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Tukey) Analizi Sonuçları	67
Tablo 4.17. Necmettin Erbakan Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde	

Çalışma İsteği Açılarında Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Karşılaştırma	69
Tablo 4.18. Bölüm Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Tukey) Analizi Sonuçları	70
Tablo 4.19. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Karşılaştırma	71
Tablo 4.20. Bölüm Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Games-Howell) Analizi Sonuçları	72
Tablo 4.21. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Karşılaştırma.....	73
Tablo 4.22. Sınıf Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Games-Howell) Analizi Sonuçları	74
Tablo 4.23. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Karşılaştırma	75
Tablo 4.24. Sınıf Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Games-Howell) Analizi Sonuçları	76
Tablo 4.25. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma... 77	77
Tablo 4.26. Sektörde Çalışma Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Games-Howell) Analizi Sonuçları . 78	78
Tablo 4.27. Necmettin Erbakan Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma.....	78
Tablo 4.28. Sektörde Çalışma Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Tukey) Analizi Sonuçları	79
Tablo 4.29. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma.....	80

Tablo 4.30. Sektörde Çalışma Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Games-Howell) Analizi Sonuçları .	81
Tablo 4.31. Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki	82
Tablo 4.32. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki	83
Tablo 4.33. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki	84
Tablo 4.34. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışma İsteğinin Sektörde Çalışma İsteğine Etkisi.....	86
Tablo 4.35. Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki Etki.....	87
Tablo 4.36. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki Etki.....	89
Tablo 4.37. Necmettin Erbakan Üniversitesinin Araştırma Hipotezleri.....	90
Tablo 4.38. Selçuk Üniversitesinin Araştırma Hipotezleri.....	90
Tablo 4.39. Necmettin Erbakan Üniversitesi Araştırma Sorularının Cevapları	91
Tablo 4.40. Selçuk Üniversitesi Araştırma Sorularının Cevapları	91

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1. Vroom'un Beklenti Teorisi.....	17
Şekil 2. 2. Porter ve Lawler Modeli.....	19
Şekil 4. 1. Araştırma Modeli.....	48

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AÇÜ	:Artvin Çoruh Üniversitesi
ANOVA	:Analysis Of Variance (Varyans Analizi)
CPS	:Cost Per Scale (Ölçek Başına Maliyet)
CHAID	:Chi-square Automatic Interaction Detection (Ki-kare Otomatik Etkileşim Dedektörü)
ESOGÜ	:Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
GSMH	:Gayrisafi milli hâsıla
GSYİH	:Gayri safi yurt içi hâsıla
ILO	:International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
KTB	:Kültür ve Turizm Bakanlığı
KMO	:Kaiser-Meyer-Olkin (Örnekleme Yeterliliği)
MERS-CoV	:Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus (Orta Doğa Solunum Sendromu Coronavirüs)
MYO	:Meslek Yüksek Okulu
n	:Sayı
Ort	:Ortalama
p	:Anlamlılık Değeri
r	:Sınırlama Katsayısı
ss	:Standart Sapma
SPSS	:Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi)
Sig.	:Significance (Anlamlılık)
SDÜ	:Süleyman Demirel Üniversitesi
SARS-CoV	:Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus (Şiddetli Akut Solunum Sendromu Coronavirüs)
T.C.	:Türkiye Cumhuriyeti
TDK	:Türk Dil Kurumu
TUREB	:Turist Rehberleri Birliği
UNWTO	:World Tourism Organization (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü)
WHO	:World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
WTTC Konseyi)	:World Travel and Tourism Council (Dünya Seyahat ve Turizm

GİRİŞ

COVID-19 virüsü, 31 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Hubei eyaletinin en büyük bölgesi olan Wuhan'da tespit edilmiştir. Çin'de başlayan yeni tip virüs bulaşıcılığı nedeniyle küresel olarak hızla yayılma göstermiştir (Cascella ve diğerleri, 2020). Birçok ülke sınır kapılarını kapatmış ve sokağa çıkma yasağı başlatmıştır.

COVID-19, Ocak 2020 sonuna doğru önce İran, ardından Avrupa'da salgın halinde yayılmaya başlamıştır. Salgın, Avrupa'da İtalya'da başlayıp, Almanya, İspanya ve Fransa'ya yayılmıştır. Bunu takiben ABD, İngiltere, Hollanda, Belçika, İsviçre ve Avusturya'da da vakalar görülmeye başlanmıştır. Asya kıtasındaki Hindistan ve Bangladeş'te vaka sayıları artarken, Brezilya başta olmak üzere Güney Amerika ülkelerinde vakalar artmıştır. Bu süreçte salgın hastalık kontrolünde en başarılı olan ülkeler Avusturya ve İsviçre olmuştur. İspanya, salgını kontrol altında tutmakta zorlanmıştır.

Türkiye'de ise ilk COVID-19 salgını 11 Mart 2020'de Sağlık Bakanlığı tarafından açıklanmıştır. Sağlık Bakanlığı Pandemi Bilim Kurulu tarafından hazırlanan ulusal rehber eşliğinde önlem, hastalığın kaynağını bulma, korunma ve tedavi müdahaleleri yapılmaktadır. Salgın hastalık 11 Nisan 2020'de vaka sayılarında önemli bir artış olmuştur. Ülkemizde salgının kontrol altına alınması bazı önlemler alınmıştır. İlk olarak okullar tatil edilerek genç nüfusun evde kalması sağlanarak bulaş riskinin azaltılması sağlanmıştır. Daha sonra en büyük risk grubu olan 65 yaş üstü olan kişilerin evde kalma zorunluluğu getirilmiştir. Bu sayede bize Türkiye'ye benzeyen birçok Avrupa ülkesine göre vaka ve ölüm oranlarının düşük tutulmasını sağlamıştır.

Yakın temas oluşturabilecek ve kalabalık olan her türlü etkenin ortadan kalkması için, camiler, müzeler, kiliseler, lokantalar, kafeler, restoranlar, adliyeler, kuaförler, park ve bahçeler, bazı işyerleri ve kamu kurumları kapatılmıştır. Bunun yanı sıra toplu etkinlik gerektiren her türlü festivaller, geziler, eğlenceler, konserler, spor müsabakaları gibi faaliyetler iptal edilmiştir.

COVID-19 Pandemisinin etkileri ciddi boyutlara ulaşmasıyla birlikte ülkeler arası seyahat yasağı getirmiş ve diğer ülkelere olan uçuşlar iptal edilmiştir. Türkiye de seyahat kısıtlamaları getiren ülkelere olması dolayısıyla yurtdışı uçuşlar tamamen

iptal edilmiş, sınır kapıları kapatılmıştır. Kısıtlama getirilen 31 şehrin giriş çıkışları kapatılmıştır. Zorunlu durumlarda seyahat izin belgesi alınarak kontrollü bir şekilde sehayata çıkmaları ve seyahat sonunda 14 gün karantinada kalma koşulu getirilmiştir.

COVID-19 pandemisi başta sağlık sektörü olmak üzere diğer birçok sektörü ciddi anlamda etkilemiştir. En fazla etkilenen sektör ise turizm sektörü olmuştur. Alınan önlemler doğrultusunda seyahat, konaklama, yiyecek-içecek endüstrisini doğrudan etkilemiştir. Kafe, restoran ve lokantaların kapatılması, seyahat kısıtlamalarının ardından otobüs ve uçak seferlerinin durdurulması, yapılan rezervasyonların ertelenmesi yada iptali ve otellerde odaların satılamaması turizm sektörü için önemli bir iş kaybına neden olmuştur.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yayınladığı 2019 ve 2020 yıllarına ait turizm verileri incelendiğinde, Türkiye'nin 2020 yılındaki ziyaretçi sayısı 15,9 milyon, 2019 yılında ise 51,7 milyon olduğu görülmektedir. Ziyaretçi sayılarında %69,2 oranında düşüş gerçekleştiği görülmüştür (KTB, 2020).

Dünya genelinde yüksek öğrenim gören öğrencilerde dahil olmak üzere kişilerin yaşamları kökten değişmiştir. Evlerinde karantinaya maruz kalanlar sıkılmış, endişeli, kaygılı ve hayal kırıklığı yaşayan öğrenciler ise uygulanan yeni sisteme uyum sağlamaya çalışırken bir yandan da uzaktan eğitim ve öğretimin gereklerini yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Bu durumun sonucu olarak öğrenciler hem akademik çalışmalarında hem de yaşamın farklı yönlerini algılamada eskiye göre farklı değişim göstermektedir. Öğrencilerin ve diğer kişilerin sürekli kaygı düzeylerinde bir artış olduğu göz önüne alındığında, böylesi yoğun kaygı ve stres ortamında kişilerin COVID-19 hastalığı algısının değişebileceği ve içinde bulunulan süreçten hem psikolojik hem de sosyal olarak etkilenebileceği düşünülmektedir. Bu sebeple lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 Pandemisine yönelik sektörde çalışma isteklerinin incelenmesi önemlidir.

Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteklerine COVID-19 pandemisinin etkisinin belirlenmesi hem öğrenciler açısından hemde işletmeler açısından önemlidir. Çünkü yaşanan pandemi süresince turizm öğrenimi gören öğrencilerin pandemi sonrasında mesleğe

ve turizme bakış açılarının belirlenmesinin daha da önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada Konya'da bulunan Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesinde öğrenim gören turizm fakültesi öğrencilerinin pandemi sonrasında turizm mesleğinde çalışmak isteyip istemediklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın birinci bölümde, turizm öğrenimi ve sektörde çalışma isteği ile ilgili teorik bilgilere yer verilerek açıklamalarda bulunulmuştur.

Araştırmanın ikinci bölümde, mesleki beklenti ve gelecek kaygısı ile ilgili bilgilere yer verilerek öğrencileri ve turizmi nasıl etkilediği ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümde, COVID-19 Pandemisinin ortaya çıkışı ile ilgili bilgilere yer verilerek turizmi nasıl etkilediği ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Araştırmanın dördüncü bölümde, Lisans Düzeyinde Turizm Öğrenimi Gören Öğrencilerin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı ve Sektörde Çalışma İsteğine COVID-19 Pandemisinin Etkisinin incelemesini sağlayan araştırma sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur.

Son olarak araştırmanın değerlendirilmesi yapıp, sonuçlara yer verilerek ve bundan sonraki araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM ÖĞRENİMİ VE SEKTÖRDE ÇALIŞMA İSTEĞİ

Bu bölümde turizm öğrenimi ve sektörde çalışma isteği hakkında bilgi verilmiştir.

1.1. Turizm Öğrenimi

Emek yoğun bir hizmet sektörü olan turizmde ülkeler daha fazla gelir elde etme amacıyla konukların memnuniyetlerini arttırmak istemektedir. Konukların ise kendileriyle yakından ilgili ve güler yüzlü personel ile güzel yemekler ve temiz bir oda gibi beklentileri bulunmaktadır. Bu beklentilerin karşılanması ve hizmet kalitesinin artması işletme çalışanları ile birebir ilişkilidir. Çalışanların hal, tutum ve davranışları ise aldıkları eğitim ve öğretim ile doğru orantılıdır. Kısacası ülkelerin turizm gelirlerini arttırmaları gelen turistlerin memnuniyetlerine, turistlerin memnuniyetleri aldıkları hizmetin kalitesine, hizmetin kalitesi ise çalışanların eğitimine bağlıdır. Bu sebeple turizm sektöründe gerekli bilgi, beceri ve yeteneğe sahip, turizm eğitimi almış çalışanlara ihtiyaç duyulmaktadır(Çetin, 1987: 2).

Turizm olgusunun ve turizm ekonomisinin turizm öğrenimi gören öğrencilere öğretilmesi, turizm alanında bilgili ve kalifiye personel ve turizm işletmelerine yönetici yetiştirilmesi için yapılan çalışmalara turizm öğretimi denilmektedir (Sezgin, 2001: 135). Başka bir tanıma göre turizm öğretimi; kişilerin birbirine doğrudan nasıl hizmet etmesi gerektiğini öğreten, beceri, bilgi, insan ve doğa sevgisi, hoşgörü, saygı, doğru iletişim ve meslek bilincinin kazandırılmasını sağlayan disiplin olarak ifade edilmektedir (Gürdal, 2002: 391).

Turizm sektörü beşerî sermaye ile ilgili bir sektör olduğundan dolayı en önemli problemlerinden biri nitelikli personellerin bulunamamasıdır. Nitelikli turizm personelini karşılamak amacı ile turizm eğitimi veren farklı düzeylerde programlar yer almaktadır. Bu programlar örgün ve yaygın olarak ikiye ayrılmaktadır. Örgün eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretim programlarından oluşmaktadır. Yaygın eğitim ise çeşitli kurs ve sertifika programlarından oluşmaktadır (Tekbalkan, 2015: 17; Baltacı ve diğerleri, 2012: 18).

Turizm öğrenimi dünya bazında değerlendirildiğinde, üzerinde durulan asıl konu mesleki eğitimidir. Genel olarak turizm öğrenimine bakıldığında kişilerin turizm mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri, kişinin fiziksel kabiliyeti, pratik uygulama yeteneği kazandırma, duygusal, sosyal, entelektüel, ekonomik olarak geliştirme süreci olarak ifade edilmektedir (Aymanıuy ve Aymanıuy, 2002: 29). Öğrenci ne kadar turizm öğretimi alırsa alsın öğrendiği bilgiyi uyguladığı takdirde başarılı olacaktır.

1.1.1. Turizm Öğreniminin Amacı ve Önemi

Turizm sektörü yapısı itibari ile emek yoğun bir sektör olduğundan dolayı yüksek düzeyde çalışan insanlara ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla, turizm sektöründe istihdam edilen çalışanların sektörün ihtiyaç duyduğu niteliklere uygun olması büyük önem taşımaktadır (Grobelna ve Marciszewska, 2016). Turizm sektörü, sahip olduğu bu özelliğinden dolayı rekabet ortamında sürdürülebilirliğini devam ettirebilmesi için işgücünün kalitesinin iyi olması gerekmektedir. Turizm sektöründe istihdam edilen personel ne kadar eğitilmiş ise işletmeler için rekabet avantajı sağlamaktadır.

Turizm öğreniminin temel amacı, turizm sektörünün her kademedeki ihtiyaç duyduğu personeli yetiştirmektir. Aynı zamanda turizm öğretiminin amaçları genel olarak şu şekilde sıralanabilir (McDonald ve Hopkin, 2003):

- Turizm personelinin teorik ve uygulamada kendini geliştirmesi,
- Turizm sektörü için nitelikli personelin yetiştirilmesi,
- Farklı kültürlerin öğretilmesi ve iyi bir iletişim becerisinin kazandırılması,
- Toplumsal turizm bilincinin geliştirilmesi,
- Bağlantılı olduğu diğer sektörlerle iş birliğinin sağlanması,
- Turistik arz potansiyelinin ortaya koyulması ve korunması,
- Turizmin ekonomik olarak kalkınmadaki yeri ve öneminin bilinmesidir.

Turistik ürünlerin tüketimi sırasında mal ve hizmet üretiminin yapılması, üretilen bu ürünlerin bazılarının stok olanaklarının sınırlı olması veya bazılarının stok olanağı bulunmamaktadır. Turistik ürünlerin temel gereksiniminden ziyade mutluluk odaklı ön plana çıkıp tüketilmesi gibi sektörel özelliklerin etkisi ile gerekli hizmet

kalitesinin yerine getirilmesi ve turist ile çalışan arasındaki ilişkinin kaliteli ve sağlıklı olarak gerçekleşmesi gerekmektedir. İstihdam edilen bu kişilerin hem turizm öğrenim düzeylerinin hem de genel mesleki bilgisinin yüksek olması gerekmektedir (Timur, 1992: 47). Verilen turizm öğrenimi ve mesleki eğitim ne kadar iyi ve kaliteli olursa, işletmelere gelen turistler aldıkları hizmetlerden memnun kalabilir ve işletmenin tekrar tercih edilmesini büyük ölçüde etkileyebilir.

Turizm öğreniminin önemi özellikle şu konularda önem arz etmektedir (İçöz, 1994: 86-87):

- Turizm öğrenimi sektöre yeterli sayıda personel sağlamak zorundadır.
- Turizmde sadece üretim sırasında değil, reklam, pazarlama ve satış sırasında da bilgili ve yetenekli personellere ihtiyaç vardır. Özellikle uluslararası turizm sektöründe bu tür şahıslara çok fazla ihtiyaç duyulmaktadır.
- Uluslararası turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler için aranan en temel özellik nitelikli personeldir.
- Turizm öğretimi sadece işletmelerde çalışan kişiler için değil, bununla beraber turizm alanında politika ve planlama konularında karar verici kişiler ve bu alanda araştırma yapacak akademisyen adaylarını yetiştirmek açısından da önemlidir.
- Turizm işletmelerinde faaliyet gösteren personellerin maliyetleri işletmeler açısından önem arz etmesinden dolayı personel başına elde edilen verimin artırılması gerekmektedir.

Sonuç olarak turizm personellerinin kalitesini yükseltmek için gerekli öğretim ve eğitim verilmek zorundadır.

1.2. Turizm Sektöründe Çalışma İsteği

Turizm öğrenimi gören kişilerin sektörde çalışmak istememeleri Türkiye için büyük bir sorun olmaktadır. Araştırmacılar turizm öğrenimi gören öğrencilerin okulda edindiği bilgi karşısında sektörde çalışmaya başladığında karşılaştığı durum farklı olunca öğrenci bu durum karşısında üzülme ve sektörde çalışmaktan vazgeçmektedir (Boyacı ve Aktaş, 1995: 50). Dünya çapında, turizm sektörü ivme

kazanırken, turizm işletmeleri eğitilmiş ve yetenekli personelleri işletmelerinde tutma problemi ile karşı karşıya gelmişlerdir (Richardson, 2009: 382). Turizm işletmelerinde çalışan kişiler çalışma ortamı, çalışma arkadaşları, işin sezonluk olması, düşük ücret ve uzun çalışma saati gibi durumlardan memnun kalmadığından işletmeden ayrılmak zorunda kalabilmektedirler. Bu durum ise turizm sektörünün iş gören devir hızının artmasına neden olmaktadır.

Turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde kariyer yapmak istemediklerinin nedenleri birçok araştırmada ortaya konulmuştur. Fakat en çok üzerinde durulan konu ise öğretim konusudur. Bu bağlamda okullarda verilen eğitimin kalitesine bağlı olarak öğrenci sektörde çalışmak istememekte ve uzaklaşmak zorunda kalabilmektedir. Okulda ne düzeyde eğitim alırsa alsın sektörde uygulama fırsatı bulamadığından öğrencinin kariyerine bir etkisi olamayacağı aşikârdır (Türkay ve Yağcı, 2007: 222).

Turizm öğrenimini bitiren öğrenciler sektörde çalışmaya başladıktan sonra birçok nedenden dolayı sektörde çalışmayı bırakmaktadır. Bu sorunların eğitim kurumları ve sektör temsilcileri tarafından dikkate alınması ve ortaklaşa bir çözüm üretilmesi gerekmektedir. Bu sorunların giderilmesi için turizm işletmeleri öğrencilere farklı oryantasyon programları düzenlemeli ve en önemlisi de meslek sevgisini öğrencilere aşılama ve sürekli onları motive etmeleri gerekmektedir (Köşker ve Unur, 2017: 139). Çözüm üretilmediği takdirde sektörde çalışan eğitilmiş, yetenekli ve deneyimli personelleri işletmelerinde tutamayacaklardır.

Yapılan çalışmalar, turizm öğrenimi gören kişilerin büyük çoğunluğu turizm sektöründe çalışmak istemedikleri ve farklı bir sektörde çalıştıkları ve turizm sektöründe çalışan kişilerin ise turizm öğrenimi veya eğitimi almadığını göstermektedir. Ayrıca turizm mezunu kişilerin ise turizm bölümünü çevrelerine tavsiye etmedikleri görülmüştür (Yanardağ ve Avcı, 2012; Temizkan ve diğerleri, 2019: 437; Çetin ve diğerleri 2019: 1972). Tavsiye etmedikleri için turizm öğrenimi görmek isteyen kişiler eğitimlerinden vazgeçmektedirler. Bundan dolayı turizm sektörüne eğitilmiş kişiler yetişmemektedir.

Turizm bölümlerini kendi isteği ile seçen kişilerin turizm sektöründe çalışma isteği diğer kişilere göre daha olumludur. Turizm sektöründe çalışmayı, erkek bireyler

kadın bireylere göre daha olumlu bakmaktadır. Kişilerin turizm sektöründe çalışmak istemesinin nedenleri; farklı kültürler tanımak, farklı kişiler tanımak, yeni dil öğrenmek veya bildiği dili ise geliştirmek istemesi, farklı yerlere seyahat etmek ve çalışırken eğlenmek olduğu düşüncesidir. Turizm sektöründe çalışma saatleri düzensiz olmasına rağmen, bazı kişiler sektörde çalışmanın zevkli ve eğlenceli olduğunu düşünmektedir (Öztürk, 2021: 92). Düzensiz çalışma saatleri nedeniyle evli kişiler açısından sorun oluşturabilmektedir. Bundan dolayı bekâr kişiler daha çok tercih etmektedir.

1.2.1. Turizm Sektöründe Çalışma İsteğine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Teng (2008) Tayvan’da turizm öğrenimi gören öğrencilerin, kişilik özellikleri ile turizm sektöründeki mesleklere bakış açılarını karşılaştırmayı amaçlamıştır. Veri toplamak için Tayvan’da Otel İşletmeciliği ve Yiyecek-İçecek Yönetimi bölümünde lisans düzeyinde öğrenim gören 483 öğrenci ile staj sonrası anket çalışması yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, sosyal kişilerin turizm ile ilgili mesleklere karşı beklentileri ve tutumları yüksek oranda birbiri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Sosyal kişilerin, sektörde çalışan diğer kişiler ile olan iletişimini de etkilediği sonucuna varmıştır.

Richardson (2009) çalışmasında lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm sektörüne kariyer bakış açılarını araştırmıştır. Veri toplamak için Avustralya’daki Turizm ve Otelcilik bölümünde okuyan 379 öğrenciye anket çalışması yapmıştır. Sonuç ise, Turizm ve Otelcilik bölümünde okuyan öğrencilerin, kariyerleri açısından okudukları bölümü önemli buldukları sonucuna varmıştır. Avustralya’da turizm sektörünün, öğrencilerin gelecekteki kariyerleri açısından önemli gördükleri çalışmanın diğer bir sonucudur.

Temeloğlu ve Aksu (2016) çalışmalarında lisans ve önlisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin kişilik özelliklerinin turizmde kariyer yapma isteğine etkisi üzerinde çalışma yapmışlardır. Çalışmada, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi’nde lisans ve önlisans öğrenimi gören 421 öğrenciye anket uygulamışlardır. Araştırma sonucuna göre kişilik özelliklerinin kariyer yapma isteği üzerinde etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Kişinin, sorumluluk, uyumluluk, dışadönük,

yeniliklere açık olma ve duygusal dengeye sahip kişilerin turizmde kariyer yapma istekleri daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır.

Kim ve diğerleri (2016) çalışmalarında Turizm ve Konaklama İşletmeciliği öğrencilerinin tercihlerini, gelecekteki kariyerine uygun özelliklerini, turizm sektöründe çalışmayı tercih etme veya etmeme nedeni, motivasyonlarını, kariyerlerini turizm alanında devam ettirirken neleri dikkate aldıklarını araştırmak istemişlerdir. Veri toplamak için, Hong Kong Çin Üniversitesi, Politeknik Üniversitesi ve Güney Kore Üniversitesi turizm bölümünde lisans düzeyinde öğrenim gören 553 kişi ile anket çalışması yapmışlardır. Sonuç olarak Tayvanlı ve Hong Kong öğrencileri Turizm ve Konaklama İşletmeciliğini okumak için düşük motivasyon ve çalışma koşullarına ilişkin olumsuz tepkiler verirken, Koreli öğrenciler kariyerleri açısından yüksek çalışma fırsatları ve esnek kültür beklentisi ve yüksek pozisyonlarında çalışmak için istekli oldukları sonuçlarına varmışlardır.

Köşker ve Unur (2017) çalışmalarında lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm sektöründe çalışma eğilimlerini araştırmışlardır. Araştırmanın evreni ise, Türkiye'nin yedi bölgesinde en fazla öğrencisi olan fakülte veya yüksekokul seçilerek, öğrenci sayısı ile doğru orantılı örneklem alınmıştır. Seçilen 800 öğrenciye anket uygulanmıştır. Sonuç ise, kadınların erkeklere oranla turizm öğrenimini daha çok tercih ettiği sonucuna varmışlardır. Diğer bir sonuç ise, araştırmacıların turizm sektöründe çalışmanın dezavantajlarının fazla olduğunu düşünmektedirler.

Bahar ve Özdemir (2018) çalışmalarında turizm sektöründe çalışan genç bireylerin meslek algıları ve iş doyumlarına etli eden faktörleri belirlemeyi ve çözüm yolu bulmayı amaçlamışlardır. Veri toplamak için, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde öğrenim gören 2100 öğrenci ile anket çalışması yapmışlardır. Sonuç ise, turizm sektöründe çalışan gençlerin yoğun çalışma koşullarına rağmen kendilerine ödenen ücretin yetersizliğinden ve kariyerlerinde yükselme olanaklarının düzensiz olması, iş güvencelerinin olmaması ve kendilerinden üst kademede olan kişilerin yaptıkları işleri beğenmemelerinden dolayı gençlerin iş doyumlarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Bütün Bayram ve Bayraktar (2018) çalışmalarında Meslek Yüksekokullarında öğretim gören öğrencilerin okudukları okulları tercih etme, okudukları bölümden neler bekledikleri, turizm sektörünün çalışma koşulları ve mesleki beklentilerinin neler olduğunu araştırmayı amaçlamışlardır. Veri toplamak için, Kocaeli Üniversitesi Gölcük Meslek Yüksekokulu öğrenim gören 92 öğrenci ile anket çalışması yapmışlardır. Sonuç ise, öğrenim gördükleri bölümü isteyerek tercih etmeleri sektöre uyum ve terfi imkânları arasında bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır. Sosyal statü, işin doğası, ücret, ek gelir ve mesleki beklenti arasında bir ilişki olmadığını saptamışlardır.

Ünüvar ve diğerleri (2021) lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin özelliklerine göre turizm sektöründe kariyer yapma isteklerini araştırmışlardır. Veri toplamak için, Konya Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde mezuniyet durumuna yaklaşmış ve kariyer yapma isteği yoğun olan 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 185 öğrenci ile anket çalışması yapmışlardır. Sonuç ise, kariyer yapma isteğinin bazı demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir. Turizm eğitimi alma konusunda istekli olan öğrenciler geleceği ve kariyerleri için daha önemli olduğunu düşünmektedir.

Öztürk (2021) çalışmasında turizm öğrenimi gören öğrencilerin büyük çoğunluğu mezun olduktan sonra sektörde çalışmadığı görülmüştür. Bunun için öğrencilerin turizm mesleğine yönelme nedeni, sektörde çalışma veya çalışmama nedeni ile kariyer beklentilerini araştırmayı amaçlamıştır. Veri toplamak için, 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde Çankırı Karatekin Üniversitesi Ilgaz Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu ile Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümlerinde yer alan 190 öğrenci ile anket çalışması yapmıştır. Sonuç ise, öğrencilerin turizm alanında meslek sahibi olma istekleri cinsiyet ve daha önce turizm öğrenimi alma durumuna göre farklılık göstermektedir. Öğrencilerin turizm sektöründe çalışma algıları ve beklentileri okudukları bölüme göre de farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur.

1.2.2. Turizm Sektöründe Ücretler

Turizm sektörünün çok hızlı büyümesi, sektörün ihtiyaç duyduğu kaliteli ve nitelikli işgücünün miktarı ile ilgili sorunları ortaya çıkarmaktadır. Turizm sektöründe hizmet doğrudan verildiği için işletmeler arasında bir rekabet ortaya çıkmaktadır. Rekabet üstünlüğü sağlamak için işletmede çalışan kişilerin bilgi, deneyim ve yetenek açısından üstün özellikte olması gerekmektedir. Ama rekabet üstünlüğü sağlamak için de çalışanların motive edilmesi için iki unsur vardır. Bunlar, ücret ve sosyal statü olarak belirlenmiştir (Zubaidah ve diğerleri, 2016: 416-420; Lu ve Adler, 2009: 63-80). Motive olan kişiler işlerini en iyi ve hızlı bir şekilde yapmakta ve diğer çalışan kişiler ile sorun yaşamamaktadır. İşletme sahibi, kişilere doğru motivasyon aracını doğru zamanda vermelidir.

Turizm sektöründe çalışan öğrencilerin ilk beklentileri statü olarak yönetici pozisyonunda çalışmayı hedefledikleri ve çalışmaya başlayacak olan öğrencilerin ilk olarak ücret ve kariyer olanaklarını önemsedikleri tespit edilmiştir (Cömert, 2014: 50-57; Üzümcü, 2015: 179-199).

Turizm işletmeleri, piyasada meydana gelen değişiklikler sebebiyle ve diğer işletmelerle rekabet etmesi için çalışanların ücretlerini bu doğrultuda değiştirme ve ayarlama yapabilirler. İşletmeler çalışanların motivasyonunu yükseltmek için ücretlerde arttırmaya gidebilir, kriz dönemlerinde ise çalışanların ücretlerinde azaltmada yapabileceği özgürlüğüne de sahiptirler. Turizm sektöründe yaşanan bu olumsuz durumu gidermek için yarım ücret, ücret zammını azaltma, ücretsiz izin ve ücretsiz çalışma gibi uygulamalar olabilmektedir (Çamlı, 2010: 21).

1.2.3. Turizm Sektöründe Çalışma Süreleri

Yapılan çalışmalarda, Turizm öğrenimi görmüş kişilerin mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmadığı görülmüştür. Bunun nedenleri incelendiğinde, turizm sektörünün sezonluk olması, sektörün yapısı ve uzun çalışma saatlerinin olduğu görülebilmektedir (Kuşluvan ve Kuşluvan, 2000; Kozak, 2009).

Turizm sektöründe çalışan kişiler, üretim ve tüketim eş zamanlı olmasından dolayı vardiya çalışma sistemi, resmî tatillerde çalışma zorunluluğu ve işgören devrinin fazla olması gibi nedenlerle karşı karşıya gelmektedirler. Bu gibi nedenlerden

dolayı kişiler turizm sektöründe kariyer yapmak istememektedirler (Duman ve diğerleri, 2006: 53-54). Kariyer yapmak istemedikleri içinde turizm işletmeleri öğrenim görmüş kişileri işletmelerinde tutamamaktadır. Bunun sonucunda ise turizm işletmelerinde işgören devir hızında artış meydana gelmektedir.

Turizm sektörü, ekonomik, salgın ve siyasi olaylardan çabuk etkilenmesi nedeniyle işletmelerin doluluk oranları yıldan yıla önemli değişimler göstermektedir. Yaşanan bu olaylar sonucunda istihdamda önemli daralmalar görülmektedir. Bunun yanı sıra, turizm yoğunluğunun arttığı dönemlerde ise işletmeler istihdamı arttırmaktadır. Bundan dolayı işletmeler mevsimlik işçi çalıştırmak zorunda kalmaktadır (Türkay ve Eryılmaz, 2010: 184).

Diğer sektöre göre turizm sektöründe daha çok mevsimlik işçilerin çalıştırıldığı bilinmektedir. Bu yüzden sektörde çalışan kişiler işsiz kalma tehlikesi ile karşılaşabilmektedirler. Aynı zamanda böyle bir tehlike ile karşılaşabilme potansiyeline sahip kişilerin sağlıklı bir kariyer planı yapamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenler yüzünden turizm sektörünün sağlam bir istihdam yapısı olmadığı için, sektörün toplum tarafından olumsuz algılanmasına ve tercih edilmemesine neden olmaktadır (O'Leary ve Deegan, 2005: 421).

Turizm sektöründe de uygulanan esnek çalışma uygulamaları istihdamın artmasında önemli bir politika olmuştur. Esnek çalışma uygulamaları sektörler için yeni bir uygulama olmadığı, tarihinin İkinci Dünya Savaşına dayandığı bilinmektedir. 2019 yılında Çin'in Vuhan şehrinde başlayan ve bütün dünyaya yayılan COVID-19 Pandemisi ile esnek çalışma saatlerin önemi daha da artmaya başlamıştır. Bundan dolayı esnek çalışma saatleri yükselen ekonomiler için önemli bir istihdam uygulaması olmaya başladı ve iş yaşam dengesi ve işgücü verimliliği açısından önemli olmaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde uygulanmaya başlandı ve bütün sektörlerde uygulandığı gibi turizm sektöründe de uygulanmaya başlanmıştır (Kanberoğlu ve Yıldırımçakar, 2021: 3).

1.2.4. Turizm Sektöründe Çalışma Şartları

Halis ve Çamlıbel (2011) çalışmalarında, turizm sektöründe çalışan kadınların ailelerine yeterli zaman ayıramamalarının kadınlar için önemli bir sorun olduğunu

belirtmişlerdir. Bu durum kadınların işini zorlaştırmada ve iş değiştirmelerine neden olmaktadır. Kadınların işletmeden ayrılma nedenini etkileyen başka durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bunlar; iş tatmini, ücret, terfi imkânları, taciz olayları, yönetim anlayışı, işletmenin etik konusu, çalışma koşulları, iş ve özel hayat çelişkisi, çalışanlar arası iletişim eksikliği, iş garantisi ve daha iyi iş imkânı turizm sektöründen ayrılmaya neden olmaktadır (Halis ve Çamlıbel, 2011). Bu sorunlarla karşılaşmak istemeyen işletmeler bu durumlara dikkat etmelidir. Dikkat etmediği takdirde çalışan işçisini kaybedebilir.

Turizm işletmelerinde çalışan kişilerin sağlıklı çalışma koşullarında ve kendilerine insancıl bir şekilde davranılması, çağdaş yönetim anlayışın gereğidir. İşletmede çalışan kişileri, işletmede tutma ve devamlılığını sağlayabilmek için kişilerin beklentilerinin karşılanması ve çalışma kalitesinin artırılması gerekmektedir. Çalışan kişilere sadece ekonomik yönden bakılmamalı, duygusal yönden beklentilerinin karşılanması gerekmektedir (Uysal, 2002; Üngören ve diğerleri, 2010: 40; Bolhari ve diğerleri, 2011: 374-378).

Turizm sektöründe çalışan kişilerin uluslararası standartlara uygun, çözüm odaklı, planlayıcı, turizm alanına ulusal ve uluslararası düzeyde hâkim ve yönetici, eğitici ve araştırmacı bireylerin yetişmesini sağlayan lisans düzeyinde turizm öğrenimi alması gerekmektedir (Halis ve Aydın, 2010: 378). Diğer işletmelerle rekabet edebilmek ve müşteri memnuniyeti sağlamak için önemlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

MESLEKİ BEKLENTİ VE GELECEK KAYGISI

Bu bölümde mesleki beklenti ve gelecek kaygısı hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Beklenti Kavramı

Türk Dil Kurumu'na göre beklenti kavramı, kişinin belli koşullarda alacağı şekiller veya kişinin bir olay ve durum hakkındaki tahmini biçiminde tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Kişilerin, sonucunu önceden bilinmeyen olay ve duruma yönelik eğilimleri, tutumları ya da psikolojik kişisel inanışlar şeklinde tanımlanabilir (Akduman, 2019: 49). Bir başka kavrama göre beklenti, kişilerin belirli bir olay ve durumda kendisini belirli bir neticeye ulaşacağı yolundaki inancının varlığıdır. Beklenti 1 ile 0 arasında yer alır. Kişi belirli bir davranışta bulunduğu esnada, hedeflediği sonuca ulaşacağına inancı var ise beklenti 1 olarak değerlendirilir. Eğer kişi ne yaparsa yapsın istediği sonuca ulaşamayacağını inanıyorsa beklenti 0'dır. Sonuç olarak beklenti, +1 ile 0 değerleri arasında değişkenlik göstermektedir (Erdem, 1998: 54). Beklenti, gereksinimleri karşılayan temel hizmet olup turistlerin farklı kişiliklere, farklı ihtiyaç ve düşüncelere sahip olması sebebiyle her turistin beklentisi değişiklik göstermektedir. Bu beklentinin yüksek düzeyde karşılanması durumunda memnuniyet düzeyleri artış gösterecektir. Bununla beraber, işletmeler tarafından sunulan hizmetin beklentilerini etkileyen ana etmenler şunlar:

- Daha önce deneyim imkânı bulmuş kimselerin seyahat önerisi,
- Bir turistin seyahat gereksinimleri,
- Sosyal medya ve çevrelerinden gelen mesajlar,
- Yüksek sezondaki fiyatlardır (Boonpart ve Suvachart, 2014: 127).

Beklenti, turistlerin geleceğe yönelik gereksinimleri hakkında önemli bilgileri içinde barındırmaktadır. Bu nedenle turizm sektöründe, turistlerin beklentileri önem taşımaktadır (Li ve diğerleri, 2011). Sonuç olarak işletmeler açısından turist memnuniyeti ve hizmet kalitesi büyük öneme sahip olmaktadır.

2.1.1. Mesleki Beklenti

Mesleki beklenti, kişinin gelecekteki mesleğinde göstereceği başarı hakkındaki görüşleri içermektedir. Kişinin sahip olduğu mesleki bilgi ve becerileri yapacağı işte nasıl ve ne ölçüde kullanacağına dair görüşleri içermektedir (Erden, 1989: 104; Günçer, 1982: 244).

İş hayatındaki değişim ve gelişmelerin, gerek kişisel ve toplumsal düzeyde insanların meslek seçimlerini önemli bir biçimde etkilemektedir. Bundan dolayı meslek seçimi kişilerin hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Diğer yandan, günümüzde yer alan meslek grupları sayısının sektörel çeşitliliğin giderek artış göstermesi, insanların hangi alanda çalışmasına yönelik vereceği kararda zorlanmasını gündeme getirmektedir (Pelit ve Öztürk, 2010: 207).

Kişiler iş hayatına girdiklerinde bazı beklentileri bulunmaktadır. Kişiler çoğu zaman bu beklentileri karşılandığı müddetçe aynı işletmede işe devam etmekte ve karşılanan beklentilerin yerini yeni beklentilerin aldığı görülmektedir. Kişilerin beklentileri karşılanması örgüt ve kişinin kendi açısından oldukça önemlidir. Çünkü mesleki beklentileri karşılanan kişilerin güdülenmesi, moral ve iş doyum düzeylerini arttırmak ve işlerini en iyi şekilde yapmak için daha çok çaba harcayacağı bilinmektedir (Uras ve Kunt, 2006: 71-73). Bu sayede kişinin mesleki beklentisi karşılandığı sürece işletmede devam eder ve işletmenin diğer işletmelerle rekabet avantajı artmış olur.

İş ya da mesleki yaşamına yönelik beklenti araştırmalarda, daha önceki başarı veya başarısızlıkları meslek beklentisini etkilemektedir.

Üniversite yaşamının yalnızca mesleki beklentiyi değil, geleceğe dair başka alanlardaki beklentileri de etkilediği saptanmıştır. Bu dönem içinde yaşanan başarılar ve başarısızlar, öğretim ortamının niteliği, alınan pekiştireçler üniversiteye başlayan öğrencilerin beklentilerinde değişikliğe neden olabilir. Hatta öğrencilerin dünyaya bakış açıları ve değerlerinde değişikliğe de yol açabilmektedir (Akman, 1992: 126).

Yapılan mesleki beklenti ile ilgili araştırmalarda, kişilerin mesleki beklentilerinin ailenin yaptığı meslekte etkilediğini göstermektedir. Aile dışında ise, okul çevresi ve öğretmenin öğrencilerden akademik ve mesleki beklentilerini

etkilediği sonucuna varılmıştır. Ancak bu sonuç lise düzeyinde öğrenim gören öğrencileri kapsamaktadır. Üniversite ğrencileri ile yapılan araştırmada ise, beklenti iki konu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu iki konu, mezun olduktan sonra okudukları bölüm ile ilgili bir iş bulabilme ve işte çalışırken başarılı olma şeklinde ifade edilmektedir (Erden, 1989: 94). Mesleki beklenti, niversite ğrencilerinde kariyer algısı üzerinde daha çok durulduğu görülmüştür.

2.1.2. Beklenti Teorisi

Bu başlık altında beklenti teorilerinden Vroom'un beklenti teorisi ve Porter-Lawler beklenti teorisi açıklanacaktır.

İş ile ilgili davranışları başlatan iş motivasyonu, yapılan davranışın yönünü, yoğunluğunu, biçimini ve sürekliliği kişiden ve dış etkenlerden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, yönetim sistem ve ödüllendirme gibi bazı dışsal etkenler ile birlikte, kişilerin bireysel özellikleri de motivasyonun oluşmasına katkı sağlamaktadır. Kapsam teorisi, kişilerin motivasyonuna etki eden etmenleri daha iyi anlamak için kişilerin bireysel özelliklerine ve ihtiyaçların ne olduğu konusunu kapsamaktadır. Süreç teorisi ise örgütsel hedeflere uyulması için, kişinin nasıl hareket edeceği, bu hareketin nasıl devam edeceği, yönlendirileceği ve gerekirse durduracağı gibi konuları içermektedir (Pinder, 1998: 11-13).

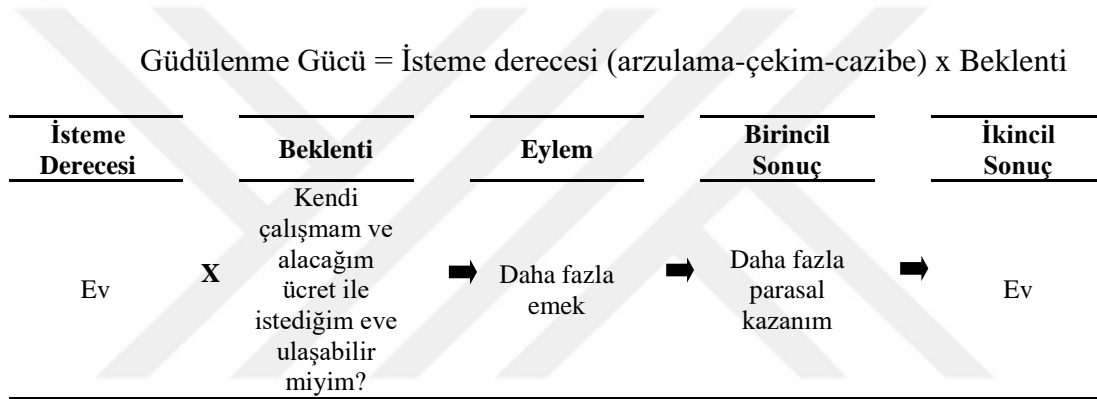
2.1.2.1. Vroom'un Beklenti Teorisi

Gdleme bekleyiş kuramı Victor Harold Vroom tarafından geliştirilmiştir. Vroom'un beklenti teorisi bir süreç kuramıdır (Barlı, 2008). Beklenti teorisi, kişinin herhangi bir davranış sergilemesinin ardından belirli bir performans göstereceğine olan inancı olarak tanımlanmaktadır (Vroom, 1967: 17). Bir kişinin davranışını belirleyen motivasyonun, yaptığı davranışları sonucundaki beklentiler olduğunu öne süren teoridir. Yani, kişinin bir beklenti ile ilgili meydana gelen cazibeden dolayı motivasyona sahip olduğu ve bu motivasyonun kişinin davranışlarını, seçimleri ve kararları gibi bir dizi davranışsal faaliyetini ortaya koyduğunu belirtmektedir. Bilişsel bir süreç yer almaktadır teorinin temelinde ve kişilerin çeşitli motivasyon kaynakları arasında nasıl bir seçim yapacakları araştırılmıştır. Araştırmanın sonunda bulguların

tek başına davranışlarını ve karar vermede etkili olmadığı orta çıkmıştır (Oliver, 1974: 243-253).

Beklenti teorisini etkileyen unsurlar arasında kişinin yaptığı iş üzerindeki hakimiyeti, işin zorluğu, becerisi ve kişinin kontrolü dışında gerçekleşen dış-çevre faktörleri yer almaktadır (Vroom, 1967: 17). Güdülenmenin derecesi ulaşılmayı hedeflenen herhangi bir şeyin, kişinin isteme derecesi ile meydana gelebilecek eylemin ve çabanın bu hedefe ulaşabilme ihtimalinin kişi tarafından değerlendirilmesinin çarpımı olarak belirlenmektedir (Barlı, 2008).

Şekil 2. 1. Vroom'un Beklenti Teorisi

Şekil 2.1.'de görüldüğü gibi beklenti modeli şematize edilebilir. Kişinin herhangi bir şeyi arzulaması ve onu yapacak güce sahip olması kişinin güdülenmesini sağlar. Böylelikle güdüleme kişinin harekete geçmesini yol açar.

Şematize edilen tabloda birincil amaçlara ulaşmada kişinin fazla çabasının neticesinde ortaya çıkması beklenir. Birincil amaca ulaşıldıktan sonra ikincil düzey yani asıl amaca ulaşılır. Kişiler yaşanmışlıkları sonucunda hangi sonuçları daha fazla istediklerini belirlerler (Barlı, 2008).

Vroom'un beklenti teorisi doğruluğunu test etmek için birçok yönden araştırmalar yapılmıştır. Araştırma sonucunun bir kısmı teoriyi destekleyici sonuçlara ulaşılmış, bir kısmı ise destekleyici sonuç vermediği görülmüştür. Buna karşılık yapılan araştırmalar teorinin örgütlerdeki birçok motivasyon sorunlarını açıklamada etkili olduğunu göstermiş ancak hepsi açıklamada yetersiz kalmıştır. Bunun nedeni kişilerin bir ödüle gereksinim derecesi zaman içerisinde değişim göstermektedir.

Ayrıca Vroom'un beklenti teorisi oldukça karmaşıktır (Barlı,2008: 224; Eren, 2004: 541).

Kısaca beklenti teorisinin özellikleri şunlardır:

- Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre doyurulan bir ihtiyacın artık motive edici olmadığını öne sürerken, beklenti teorisi ise kişilerin motivasyon ve davranışlarındaki farklılıkların açıklanmasına yardımcı olmuştur.
- Kişinin yaptığı davranışları bilinçli bir karar verme sürecinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır.
- Teori davranışın bilinçli olduğunu ve motivasyonlarımızın da farkında olduğumuzu kabul eder (Barlı, 2008: 225).

2.1.2.2. Porter ve Lawler'in Geliştirdiği Beklenti Kuramı

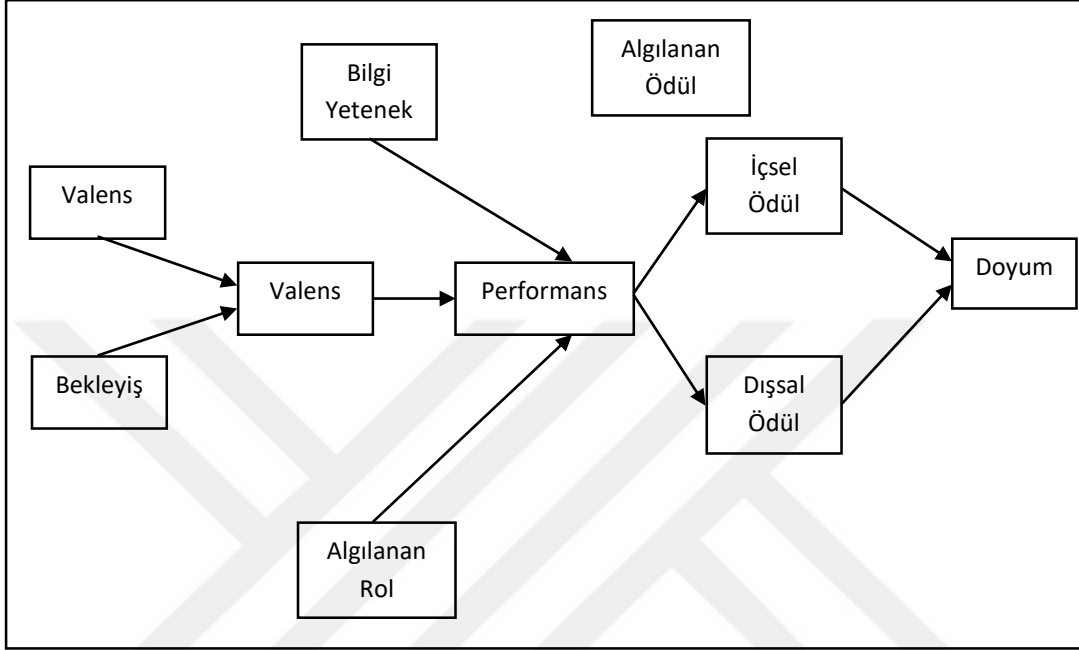
Porter ve Lawler, Vroom'un modelini daha kapsamlı geliştirerek doyum ile performans arasındaki ilişkiyi vurgulamışlardır ve bazı şartları ve örgütsel koşulları dikkate alarak daha sağlam temellere dayanarak geliştirmeyi amaçlamışlardır (Mirze, 2002; Oksay, 2005: 31).

Porter ve Lawler, Vroom'un üzerinde çalıştığı kişilerin göstereceği çabanın çalışan kişilerin elde ettikleri sonuçlara valense (değer) ve çabalarının bu ödülleri kazanmaya yönelik inancın derecesine bağlı olduğu görüşünü savunmuşlardır (Demir, 2016: 243).

İlk geliştirdikleri konu kişinin kendini ödüllendirme adaletiyle ilgilidir. Kişi başarısına uygun olmadığı bir değerlendirme etkisinde kaldığında ve kendisini diğer kişilerle karşılaştırdığında iş tatmini düşmektedir. Lawler ve Porter'ın kuramında yüksek başarının yüksek tatmin verebilmesi için çalışanların bekleyişleri ile ödül arasında bir denge ve verilen içsel veya dışsal ödüllerin adil olması gerekmektedir. Eğer adil bir ödül söz konusu değil ise kişinin bekleyişi etkilenecektir. Bunun sonucunda ise, motive olma derecesine göre bekleyiş ve valens etkilenecek ve süreç yeniden başlayacaktır (Eren, 2004: 542; Demir, 2016: 243). Eğer kişi göstereceği çaba ile performansının artacağını düşünüyor ve bunun kendisine doyum sağlayabileceği bir sonuca ulaştıracağına inanıyorsa, daha fazla çaba göstermek için güdülenecektir. Bu model aynı zamanda çalışan kişinin örgütte almış olduğu görevlerin ve rollerin açık

bir şekilde belirtilmemesi, sorumluluk ve yetkinin tam anlamıyla belirlenmemesi durumunda çabayı ve başarıyı olumsuz yönde etkileyip çatışmaların ortaya çıkmasına neden olacaktır (Tevrüz, 1999; Oksay, 2005: 31).

Şekil 2. 2. Porter ve Lawler Modeli

Porter ve Lawler modelini kullanmak isteyenler çalışanların kendilerinden beklenen performansa göre geliştirmeli ve yetiştirilmelidir. Ayrıca örgüt içinde çatışmaların en aza indirilmesi, kişilerin kendilerinden çok diğer kişilerin aldığı ödüllere dikkat ettikleri unutulmamalı ve çalışanların sürekli ödül, performans ve kişiler arasındaki ilişkiler izlenmeli ve kontrol edilmedir. Elde edilen sonuçlara göre gerekli değişiklikler yapılmalıdır (Demir, 2016: 244).

2.1.3. Turizm Öğrenimi Gören Öğrencilerin Mesleki Beklentileri

Turizm sektörü, emek-yoğun bir özelliğe sahiptir. Ayrıca çalışan ve misafir etkileşimi fazla olan bir sektördür. Bundan dolayı istihdam edilecek kişilerin mesleki bilgi, beceri ve iletişim yönden donanımlı olması gerekmektedir. Personelin eğitimi turizmde hizmet kalitesinin artırılması ile doğrudan ilgili ve hizmet kalitesindeki artış ise rekabet başarısı ile doğrudan ilgilidir. Turizm öğreniminin en temel amacı, turizm sektöründe iş yapacak kişilere eğitim vermek, bu eğitimlerde turizm bilinci ve felsefesini kazandırmak, yeni kavram ve yönetim tekniklerini öğretmek, teknolojiyi

anlayabilecek üst düzey kişiler yetiştirmektir. Kozak'a (2009:2) göre lisans düzeyindeki turizm öğreniminin temel amacı, yabancı dil bilen, turizm sektörüne bilgili ve ilgili kişiler yetiştirmektedir. Diğer bir ifade ile turizm sektöründe yer alan işletmelere yönetici ve yönetici adaylarını yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin, çalışanların niteliğini arttırmak, örgütün verimliliğini sağlayacak unsurları gerçekleştirmek, maliyeti ve işgören devir hızını azaltmak ve en uygun yönetim yaklaşımına uygun kariyer planlamasını yapması gerekmektedir. Turizm sektörü, hizmet sektörünün alt dalıdır. Birden çok hizmetlerin bir arada, tek bir turistik ürün olarak sunulması nedeniyle değişik uzmanlık insanların istihdam edilmesini sağlamaktadır.

Turizm sektörü geçici istihdam oranı, diğer sektörlerle göre yüksek seviyededir. Bu yüzden turizm öğrenimi gören öğrencilerin mezun olduktan sonra farklı bir alanda plan yapmalarının nedenleri; turizm sektörünün zor çalışma koşulları ve mevsimsel olması istihdam edecek kişilerin geleceğe yönelik endişelerinin olmasına neden olmaktadır. Bundan dolayı sektörde sağlam bir istihdam yapısı bulunmamakla birlikte kişiler her an işsiz kalabilirler. Bu olumsuzluğu bilen öğrenciler, sağlıklı kariyer planları yapamamaktadırlar (O'Leary ve Deegan, 2005: 421; Türker, Uçar ve Ateş, 2016: 313).

Turizm sektörünün en önemli başarısı çalışan kişilerin kalitesi olduğu için yüksek motivasyonlu ve işletmelerine sadık kişiler yetiştirmek ve onları işletmede tutmaktır. Bu nedenle sektörün ihtiyacı olan turizm öğrenimi görmüş kişilerin kaybedilmemesi açısından öğrencilerin beklentilerinin incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim olarak verilen turizm eğitimi yaygın ve örgün olarak iki şekilde verilmektedir. Yaygın eğitim, resmi veya özel kuruluşlar tarafından verilen kısa süreli mesleki kurslardır. Örgün eğitim ise orta ve yükseköğretim düzeylerinde verilen mesleki eğitim ve öğretimdir (Ünlüöner ve Boylu, 2005).

Turizm eğitimi, dünyada en çok üzerinde durulan eğitim türlerinden biridir. Bu eğitimin temel amacı, turizm sektörünün alt kollarında çalışacak kişilerin temel

eğitimden geçerek sektörün kalifiye eleman ihtiyacını sağlamak, turizm felsefesini ve bilincinin öğretilmesi ve turizm sektörünün gelişmesine katkı sağlamaktır.

2.1.4. Mesleki Beklenti Üzerine Yapılan Araştırmalar

Tunceli Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin gelecek beklentilerini araştıran Tuncer (2011) örneklemini 430 öğrenci üzerinde yapmıştır. Öğrencilerin gelecek beklentilerini demografik değişkenlere göre araştırmıştır. Araştırma sonucunda ise anne ve babanın eğitim durumu, ailenin yaşadığı yer, sınıf değişkenine göre, gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Cinsiyet açısından bakıldığında kız öğrenciler yönünden anlamlı fark bulunmuştur. Kardeş sayısı bakımından ise üç ve üzeri olanlarda anlamlı fark bulunmuştur. Bütün programlardaki öğrenciler genel olarak gelecek beklentileri yüksek olduğu görülmüş ve gelecek anlamında iyimser olduğu saptanmıştır.

Unur ve Köşker (2015), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yüksek Öğrenim Kurumu İstatistikleri, Milli Eğitim Bakanlığı ile ulusal rapor ve araştırmalardan derledikleri kaynaklardan elde ettikleri bilgileri inceleyip, değerlendirip ve yorumlayarak bir çalışma yapmışlardır. Turizm sektöründe çalışma koşulları genel anlamda yoğun, olumsuz ve ağır olduğu için çalışanların stajları ağır olduğu ve staj bittikten sonra sektörden uzaklaştıkları sonucuna varmışlardır. Aynı zamanda önlisans ve lisans öğrenimi gören öğrencilerin birçoğu üniversite tercihlerinde bölümlerini son sıralarda tercih ettikleri sonucuna varmışlardır.

Manap Davras ve Alili (2019), turizm öğrenimi gören öğrencilerin gelecek beklentilerini belirlemek amacıyla Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Gastronomi bölümünde öğrenim gören öğrenciler üzerine bir araştırma yapmışlardır. Örneklem olarak Alaaddin Keykubat ve Akdeniz Üniversitelerinin Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Gastronomi bölümünde öğrenim gören öğrencileri seçmişlerdir. Araştırma sonucu olarak öğrencilerin istihdam beklentileri ve yaşamları ile ilgili gelecekte umutlu oldukları fakat ekonomik beklentiler ile ilgili umutsuz olduklarını tespit etmişlerdir.

Zengin, Işkın ve Şengel (2019), turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki bağlılık, meslek değiştirme ve mesleki beklenti eğilimlerin belirlenmesi ve değişkenler arasındaki farkları ortaya koymayı hedeflemişlerdir. Çalışmanın örneklemini Sakarya

Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm İşletmeciliği bölümünde öğrenim gören 320 öğrenci oluşturmakta olup veri toplamak için anket çalışması yapmışlardır. Elde ettikleri verilerin analizleri sonucunda, eğitim görülen sınıf, ailenin ikamet ettikleri yer ve ailenin geliri öğrencinin beklentisini etkilememekte ama yaş, cinsiyet, ailelerin meslekleri ve ailede turizm çalışanının olması öğrencilerin beklentilerini etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Öğrenim gören öğrencilerin mesleki bağlılıkları düşük ve az da olsa meslek değiştirme eğilimi gösterdikleri ve mesleki beklentileri yüksek olduğu sonucuna varmışlardır.

Kocaman ve Kuybu Rol (2020), turizm öğrenimi gören öğrencilerin gelecek kaygısı, mesleki algı ve beklentisini araştırmışlardır. Çalışmanın örneklemini 2019 yılı bahar döneminde Antalya’da Yükseköğrenim gören 364 öğrenci oluşturmakta olup veri elde etmek için yüz yüze anket çalışması yapmışlardır. Sonuç olarak ise, beklenti ve mesleki algı arasında pozitif bir ilişki, çalışma isteği ve gelecek kaygısı arasında negatif bir ilişkinin olduğu ve beklenti ve mesleki algı arasında da negatif bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Öztürk (2020), turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm mesleğine yönelmeleri ve sektörde çalışmalarını ile ilgili fikirlerini ve mesleki beklentilerini ortaya koymayı hedeflemiştir. Araştırmanın örneklemini ise 2019-2020 yılında, Çankırı Karatekin Üniversitesi Ilgaz Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu ile Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümlerinde öğrenim gören 226 öğrenci oluşturmakta olup veri toplamak için anket çalışması yapmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin meslek sahibi olmaya yönelik düşünceleri, cinsiyet ve daha önceden turizm eğitimi alma olanaklarına göre farklılık göstermiştir. Öğrencilerin turizm sektöründe iş sahibi olmaları ve kariyer beklentileri buldukları programı tercih etmelerine göre değişkenlik gösterdiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Arslan, Zengin ve Tuna (2021), turizm öğrenimi gören öğrencilerin mezun olduktan sonra iş yaşamından beklentisi üzerine bir çalışma yapmışlardır. Bunun için 81 öğrenciyle mülakat çalışması yapmışlardır. Sonuç olarak, mezuniyet sonrası iş yaşamından beklentileri beş faktör üzerinde değerlendirmişlerdir. Bunlar; işveren, eğitim, maaş, kariyer ve çalışma ortamıdır. En fazla beklentinin ise kariyer ve çalışma ortamı olduğunu tespit etmişlerdir. Öğrenciler mezun olduktan sonra kariyer planı

yaparken, çalışma ortamını da önemsedikleri saptanmışlardır. Tüm faktörler içerisinde en az beklenti düzeyinin maaş olduğu tespit etmişlerdir. Fakat öğrenciler için maaş konusunun öğrencilerin mezun olduktan sonra önem arz ettiği sonucuna varmışlardır.

2.2. Gelecek Kaygısı

Gelecek kaygısı, günümüz öğrencilerin sıkça dile getirdikleri ve yaşamlarını etkileyen önemli bir kavramdır. Üniversite hayatına başlayan öğrenciler meslek seçimi yaparken gelecekteki yaşamlarını, ilişkilerini ve statülerini etkileyebilmektedir. Gelecek kaygısı genel anlamda iş bulamayan gençler üzerinde stres oluşturan durumdur. Gençlerin iş bulup bulamayacakları ve buldukları işte devam edip etmeyecekleri ve benzeri gibi sorular gelecek kaygısını oluşturmaktadır (Aydoğdu, 2021). Gelecek kaygısı, daha büyük zamansal mesafe için endişe, korku ve olumsuz olabilecek değişiklikleri kapsamaktadır. Gelecek kaygısı daha çok bilişsel bir durumdur. Oluşabilecek tehlikelere karşı ilk tepkiyi verir ve uyarıcı bir işlem görmektedir (Zaleski, 1996: 165-166).

Gelecek kaygısı, geleceğe yönelik olumsuz düşünme ve geleceğe dair korkular içerebilir. Yaşanılan kaygı ve korkuya birçok olay sebep olmaktadır. Bunlar; yangınlar, depremler, seller, salgınlar, ölüm, yaşamını sürdürmemeye, hastalık, sakatlık, acı verici bir olay, iş bulamama gibi örnekler olabilmektedir (Zaleski, 1996: 165). Olumlu veya olumsuz olarak değerlendirilen düşünceler birbirlerinden etkilenebilmektedir. Geleceğe yönelik planlanmış hedefler, belirsiz bir gelecek konusunda endişe duyulmasına ve mutluluğu olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bunun yanı sıra gelecek kaygısı, kontrol kaybı ve stres bozukluğunun önemli belirleyicileri olduğu bilinmektedir (Holman ve diğerleri, 2008). Gelecek kaygısı yaşayan birey, hem psikolojik hem de fiziksel olarak etkilenir. Olayların şiddetine göre bu durum değişiklik gösterebilir.

Gelecek kaygısı, son yıllarda yeterli kaynakları olmayan, hayatın rekabet ve rakiplerin artmasıyla daha da çok ortaya çıkmaktadır. Öğrenimi biten kişilerin hemen iş bulamamaları ve yaşam zorlukları çekmeleri lisans öğreniminden sonra daha da şiddetli arttığı görülmüştür (Akçok, 2021).

Turizm alanında öğrenim gören öğrencilerin mezun olduktan sonra kendi alanlarında kariyer yapmak istemedikleri görülmektedir. Öğrenciler düzensiz çalışma saatleri, düşük ücret, mevsimsellik ve kötü çalışma koşulları gibi nedenleri olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenlerden dolayı öğrenciler gelecek kaygısı yaşamaktadır. Bu nedenlerle birlikte COVID-19 Pandemisinde öğrencilerde gelecek kaygısına neden olmaktadır.

COVID-19 salgının yol açtığı belirsiz durumlar, potansiyel iş gücünün korkuları gelecek ile ilgili karar vermeyi zorlaştırmıştır.

2.2.1. Gelecek Kaygısı Üzerine Yapılan Çalışmalar

Greaves-Lord ve diğerleri (2010) çalışmalarında, otonom esnekliğin ergen kız ve erkek çocuklarındaki gelecek kaygı düzeylerini tahmin edip etmediklerini araştırmışlardır. Örneklem olarak, 10 ile 14 yaş aralığındaki 965 çocuğa ailelerinden izin alınarak anket uygulamışlardır. Elde ettikleri verilerin analizi sonucunda, kız çocuklarında gelecekteki kaygıyı tahmin eder seviyede, erkek çocuklarda ise bu durumun daha düşük seviyede olduğu sonucuna varmışlardır.

Aygün (2014) ortaöğretim öğrencilerinin yaşam amaçları ve gelecek kaygısı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Örneklem ise, İstanbul ili Maltepe ilçesinde okuyan ortaöğretim gören 528 öğrenci oluşturmakta olup veri toplamak için anket çalışması yapmıştır. Sonucunda ise, yaşam amaçları ile gelecek kaygıları arasındaki ilişki dışsal amaçlarda anlamlı bulunmamış ama içsel amaçlarda negatif yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Saraç (2015) lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin gelecek kaygısı ve umutsuzluk düzeylerini bazı sosyo-demografik değişkenlere göre incelemeyi amaçlamıştır. Örneklemine ise, Ahi Evran Üniversitesi'ne bağlı Fakülte/Yüksekokul'larında lisans düzeyinde öğrenim gören 1160 kişi oluşturmaktadır. Veri toplamak için anket uygulaması yapmıştır. Anketlerden elde edilen verilere göre, öğrencilerin cinsiyet, öğrenim durumu, bölüm, ailenin ortama aylık geliri, anne-baba tutumu, yaşanılan yer, öğrenim görülen yer, bölüm ile sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır. Öğrencilerin yaşadıkları yere göre umutsuzluk düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

olmadığı; cinsiyet, öğrenim görülen yer, öğrenim durumu, bölüm, ailenin ortalama aylık geliri, anne-baba tutumu, üniversiteye başlama yılı ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varmıştır.

Bayrak (2018) lisede okuyan öğrencileri daha iyi tanımak, yaşadığı umutsuzluğun benlik saygısı ve gelecek kaygısı ile ilişkisini araştırmayı amaçlamıştır. Bu amaç kapsamında çalışmanın örneklemini, İstanbul-Üsküdar ilçesinde özel bir lisede okuyan 144 kız ve 106 erkek oluşturmaktadır. Toplam 250 kişinin oluşturduğu katılımcılardan anket formları ile veri elde etmeye çalışmıştır. Elde ettiği veriler neticesinde, öğrencilerin gelecek kaygısı, benlik saygısı ve umutsuzluk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Alaosman (2019) üniversite son sınıf öğrencilerinin, gelecek kaygıları ve bu durumla nasıl başa çıktıklarını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Yakın Doğu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ve Hukuk Fakültesi son sınıfta okuyan 300 öğrenci oluşturmaktadır. Sonuç olarak öğrencilerin umutsuzlukları arttıkça, stresle başa çıkma yöntemleri ve destek almalarının azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Oral Kara ve diğerleri (2020) üniversitede öğrenim gören öğrencilerin gelecek kaygısı ile sınav kaygısı arasındaki çeşitli değişkenler yönünden incelemiştir. Araştırmanın örneklemini ise, 2019-2020 yılı Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Sağlık Yönetimi bölümü okuyan 319 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplamak için anket formlarından faydalanmışlardır. Sonuç olarak öğrencilerin gelecek ve sınav kaygı düzeylerinin orta düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Gelecek kaygısı ile sınav kaygısı arasında orta düzeyde bir ilişki olduğunu saptamışlardır.

Boo ve diğerleri (2021) yaptıkları araştırmada lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenciler arasında kariyer uyumluluğu ve gelecek kaygısının uluslararası karşılaştırmayı amaçlamışlardır. Diğer bir amacı ise, kariyer uyumluluğu ve kariyer kaygısı ve gelecek zaman açısından ilişkisini incelemektedirler. Bu kapsamda Çin ve Amerika Birleşik Devletleri'nde lisans gören 560 öğrenciye anket uygulamışlardır. Sonuç olarak, verilen yanıtlarda kariyer uyumluluğunun azda olsa kariyer kaygısı ile ilişkili olduğu, gelecek zaman açısından ise kariyer kaygısı ile olumsuz ilişkili olduğu

sonucuna varmışlardır. Ek olarak, Amerikalı öğrenci grubu Çinli öğrenci grubuna göre daha belirgin olduğunu sebebinin ise kültürel farklılıklardan kaynaklandığını tespit etmişlerdir.

Paredes ve diğerleri (2021) çalışmalarında COVID-19 salgınının pek çok kişinin zihinsel sağlığı üzerindeki etkileri ve gelecek kaygısı, algılanan tehdit ve dayanıklılığı araştırmayı amaçlamışlardır. Veri toplamak için 711 kişi ile görüşmüşler ve çevrimiçi olarak anket uygulamışlardır. Sonuç ise, gelecek kaygısı, kişilerin stresli veya travmatik olaylarla başa çıkmalarının dayanıklılığı etkilediği sonucuna varmışlardır. Direnç düzeyi düşük olan kişilerin, gelecek kaygısının yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışma, pandemi gibi olayların kişilerin ruh sağlığı üzerindeki etkilerinin anlaşılmasında teorik olarak katkı sağlamıştır.

Türköz ve diğerleri (2021) çalışmasında lisansüstü öğrenim gören kişilerin gelecek kaygısı ile görüşlerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu amaç kapsamında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde lisansüstü eğitim alan 15 kişi ile görüşme yapmışlardır. Sonuç olarak araştırmaya katılan kişilerin lisansüstü öğrenim görme nedenleri; akademisyen olmak, gelecek kaygılarını azaltmak ve kişisel gelişimlerine önem verdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

COVID-19 PANDEMİSİ VE TURİZME ETKİSİ

Bu bölümde turizm öğrenimi ve sektörde çalışma isteği hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. COVID-19 Pandemisi

Dünya Sağlık Örgütü'nün açıklamasına göre COVID-19 virüsü, Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS)-CoV ve Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS)-CoV'unda içinde yer aldığı coronavirus (beta-koronavirüs) türüne ait bir virüs çeşididir. Aralık 2019 yılının son günlerinde görülen COVID-19 salgını ilk olarak Çin'in Wuhan Bölgesinde ortaya çıkmış ve kısa bir zaman içinde tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Hastalığın solunum yolu belirtileri öksürük, ateş ve nefes darlığı gibi durumlardan şikayetçi bir grup hasta üzerinde araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda 13 Ocak 2020 yılında COVID-19 hastalığı olarak tanımlanmıştır (Dünya Sağlık Örgütü, 2020a).

Salgın ilk olarak Wuhan bölgesindeki hayvan pazarında ve deniz canlıları üzerinde tespit edilmiştir. İlerleyen zamanlarda insandan insana bulaşarak Wuhan bölgesi başta olmak üzere Hubei eyaletindeki tüm şehirlere bulaşmış ve Çin'in diğer eyaletlerine ve tüm dünya ülkelerine yayılmıştır (Dünya Sağlık Örgütü, 2020a).

COVID-19 salgını, hasta kişilerin öksürmeleri ile ortama yayılan damlacıkların diğer kişiler tarafından solunması sonucunda diğer insanlara bulaşmaktadır. Enfekte olan kişilerin öksürdükten sonra yüzeylere dokunması ve başka birinin de bu yüzeylere temas edip ellerini yıkamadan burun, göz ve yüzlerine dokunmasıyla hastalık yayılabilmektedir. COVID-19 hastalığından en çok etkilenen kişiler; kalp hastaları, kanser, kronik solunum yolu hastalığı, 60 yaş üstü kişiler, sağlık çalışanları, diyabet, hipertansiyon ve ciddi kronik tıbbi hastalığı olan kişilerdir (Dünya Sağlık Örgütü, 2020b).

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Şubat 2020 tarihinde epidemi ilan edilen COVID-19 hastalığı, bir aylık kısa sürede hızla yayılarak 114 ülkede 118 binden fazla kişiye ulaşarak ve 4291 kişinin hayatını kaybetmesine sebep olmuştur (Lai ve diğerleri, 2020: 1). Hastalığın hızlı yayılması sebebiyle 11 Mart 2020 tarihinde, Dünya Sağlık

Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir (Cucinotta ve Vanelli, 2020: 157-158).

COVID-19 hastalığına neden olan SARS-CoV-2 virüsü, ulusal ve bireysel olarak alınan tüm tedbirlere rağmen mutasyonlara uğradığı ve hızla yayılmaya devam ettiği görülmüştür. Hastalığı durdurmada veya gidermede hala etkili bir ilaç mevcut olmadığından salgınla mücadelede şimdilik en önemli yöntem aşılama yöntemidir. Virüs çok hızlı bir şekilde mutasyona uğradığı için sürekli yeni varyantlar ortaya çıkmaktadır. COVID-19 salgınında 12.01.2022 tarihi itibarıyla beş tane varyant ortaya çıkmıştır. Bunlar; Alfa, Beta, Gama, Delta ve Omikron varyantları olarak tanımlanmıştır (Dünya Sağlık Örgütü, 2022c).

Tablo 3. 1. COVID-19 Varyantları

Varyant İsmi	Varyantın İlk Ortaya Çıktığı Yer	Varyantın Ortaya Çıktığı Tarih
Alfa	Birleşik Krallık	Eylül 2020
Beta	Güney Afrika	Mayıs 2020
Gama	Brezilya	Kasım 2020
Delta	Hindistan	Ekim 2020
Omikron	Güney Afrika ve birden fazla ülke	Kasım 2021

Johns Hopkins Üniversitesi Koronavirüs Araştırma Merkezi'ne göre dünyadaki COVID-19 hastalığı 19 Mart 2022 tarihi itibarıyla 188 ülkede 468.153.268 kişi COVID-19'a yakalanmış ve 6.070.917 kişi ise bu virüs nedeniyle vefat etmiştir. Türkiye'de ise 14.644.382 vaka ve virüs nedeniyle 96.954 kişi vefat etmiştir (Johns Hopkins Üniversitesi, 2022).

Çok eski tarihlerde, kitlesel ölümlere neden olmuş ve bugün dünya üzerinden silindiği düşünülen hastalıklar dahi, günümüz şartlarında kendilerini yenileyerek farklı bölgelerde farklı yerlerde insan hayatını tehdit etmektedir. Örneğin, en eski hastalıklardan biri olan veba hastalığı, ilk duyulduğunda bu hastalığın çok eskilerde kaldığı ve artık yeryüzünden silinip gittiği düşünülebilir. Fakat 21. yüzyılda, 2017 yılında, Madagaskar'da, 2 bin 417 veba vakası tespit edilmiş ve hastalık tespit edilen 209 kişi hayatını kaybetmiştir. Sonuç olarak bazı hastalıklar zamanla yok olup gitmemektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün pandemi olarak adlandırdığı kolera, grip,

menenjit, sarıhumma, sıtma gibi hastalıklar halen dünyanın farklı bölgelerinde etkisini sürdürmeye devam etmektedir. Yıl 2002-2003 arasında koronavirus ailesinden olan ama daha önce hiç görülmeyen Ağır Akut Solunum Yolu Yetersizliği (SARS-CoV) hastalığı, ilk defa Çin'de kendini göstermiş ve başta Asya ülkelerinin ekonomilerine büyük zarar vermiştir. Hastalığı kapalı her 10 kişiden birinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur ve 8 bin 437 vakanın 813'ü ölüm ile sonuçlanmıştır. Yıl 2009'a gelindiğinde ilk grip Pandemisi olarak H1N1 virüsü ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu virüs Kuzey Amerika'da domuz gribi olarak adlandırılmıştır. Domuz gribi 100 bin ile 400 bin arası kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Yıl 2012-2013 arasında ilk Suudi Arabistan'da görüldüğü düşünülen yeni koronavirus ailesinde olan Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV), görülmeye başlamıştır. Develerden insanlara bulaştığı düşünülen hastalık, ilk çıktığı tarihten başlayarak 27 farklı ülkeden 2 bin 400 vaka sayısına ulaşmıştır. Yıl 2014'de Batı Afrika'da, goril, meyve yarasaları ve şempanzelerden insanlara bulaştığı düşünülen Ebola virüsü ortaya çıkmıştır. Hastalığa imkân yetersizliğinden dolayı iki ay boyunca hiçbir müdahalede bulunulamamış ve büyük bir paniğe neden olmuştur. Yine 2015 yılında Brezilya'da ortaya çıkan, sinek vasıtasıyla insanlara bulaştığı düşünülen ve 70 ülkeyi etkileyen Zika virüsü ise özellikle, anne karnındaki bebeklerin beyinlerinde hasarlara sebep olduğu düşünülmüş. Günümüzde ise devam eden en ölümcül pandemilerin başında HIV (Human Immunodeficiency Virus)'den kaynaklanan AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome) gelmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün pandemi olarak isimlendirdiği grip, menenjit, kolera ve sıtma gibi hastalıklar dünyanın farklı yerlerinde etkisini sürdürmektedir. Çoğu zaman önlemler alınsa da grip benzeri virüslerin hızlı yayılım göstermesi, aşıların yeteri kadar üretilmemesi ve en önemlisi ülkelerin sağlık sistemlerinin zayıflığı, pandemilerin devam etmesine neden olmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü, 2018).

3.1.1. COVID-19 Pandemisinin Dünya Turizmine Etkisi

Pandemi, kişilerin tatil kararı vermede, seyahat destinasyonlarını seçmede kısa, orta ve uzun dönemde birtakım değişikliklere sebep olmuştur. Normal koşullarda ise seyahat kararı almalarında sosyal ve ekonomik tercihler ön plana çıkar ve kişiler bunları temel alarak tatil planlarını oluştururlardı. Ancak pandemi dönemlerinde ise

kişilerin psikolojik tercihleri ortaya çıkar ve endişe, korku ve panik gibi durumlar tercihleri etkilemektedir. Kişilerin kendilerini pandemiye uyarlaması gibi turizmde de yeni çözüm yolları üretebilen, şartlara göre kendini yenileyebilen bir sistem ve teknolojik altyapısını sürekli yenilemelidir. Turizm sektörünü diğer sektörlerden ayıran ise insan odaklı olmasından dolayı onu diğer sektörlerle göre dezavantajlı olmasını sağlamaktadır. Bundan dolayı her olaydan çabuk etkilenmektedir (Alaeddinoğlu ve Rol, 2020: 236). İşletmeler bunun önüne geçmek için teknolojiye yararlanmışlardır.

COVID-19 Pandemisinin dünya genelinde sadece insanların sağlığını tehdit etmekle kalmamış, birçok sektörü de olumsuz etkilemiştir. Pandeminin bütün dünyayı etkisi altına almasıyla birlikte sosyal, ekonomik, kültürel ve sağlık sektöründen tedarik aşamasına kadar bütün hayatı etkilemiştir. COVID-19 Pandemisi nedeniyle, uluslararası alanda seyahat ve ticaret durdurulmuş, kongre ve festivaller iptal edildi, okullar ve bazı işyerleri geçici süreliğine kapatılmıştır. Dünyada en çok etkilenen sektörlerden biride turizm sektörü olmuştur (Akyol, 2020: 113; Ulutaş, 2020: 10; Bahar ve İlal, 2020: 128).

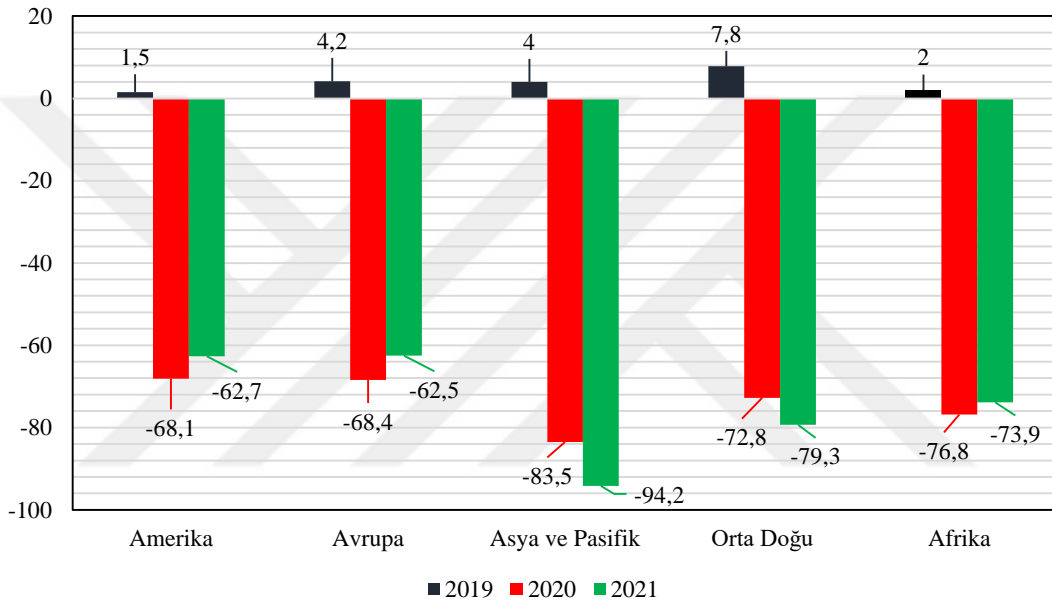
2020 yılında gerçekleşen COVID-19 Pandemisi, dünya turizm sektöründe büyük etki oluşturmuştur (UNWTO, 2020). Dünya genelinde turizm sektörü, sanayiden sonra ikinci büyük ekonomik getirisi olan sektördür. ABD, Almanya, İspanya, Fransa, Japonya, İngiltere ve Türkiye gibi ülkeler için ekonomik yönden önem taşımaktadır.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) raporlarına göre dünya genelinde uluslararası turist sayısının 2019 yılında %4 büyüyerek 1,5 milyara ulaştığı belirtilmiştir (UNWTO, 2020a). Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTTC) raporları incelendiğinde, 2019 yıl sonunda Gayrisafi millî hasıla (GSMH) %11,3'üne, toplam ihracatın %17,5'ine ve istihdamın ise %9,4'üne katkı sağladığı görülmektedir (WTTC, 2020).

WTTC'nin 2020 yılı araştırma sonuçlarına göre, Seyahat ve Turizm Sektörü 4,7 trilyon dolar kayıp ve Gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH)'ye katkısı 2019'a göre %49,1'lik oranında düşme meydana gelmiştir. 2019 yılında Seyahat ve Turizm

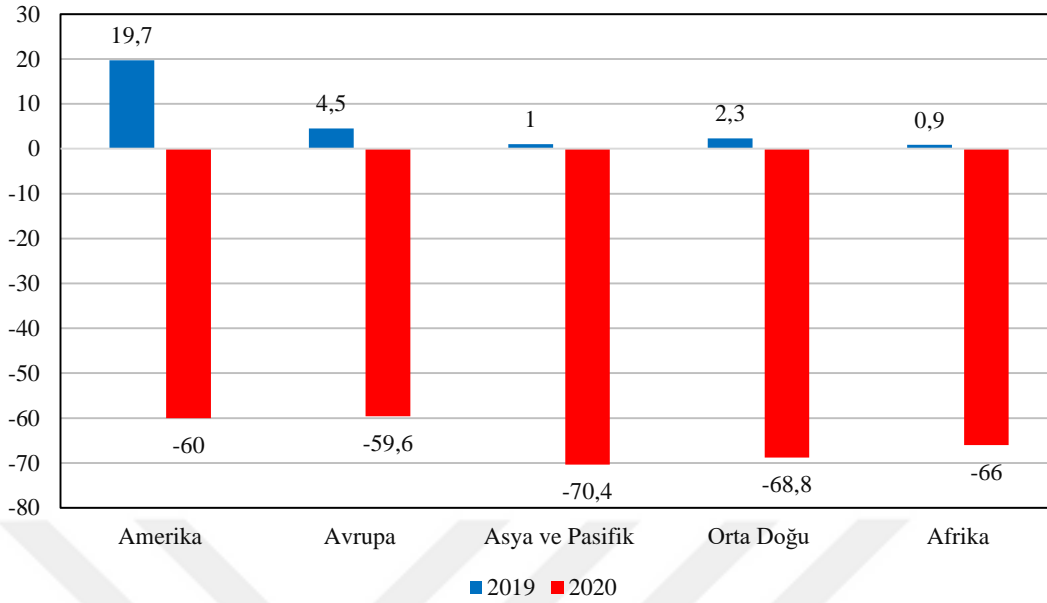
Sektörü küresel GSYİH'ya %10,4 oranında katkıda bulunmuş fakat 2020 yılında başlayan kısıtlamalardan dolayı %5,5 oranında azalma meydana gelmiştir. WTTC açıklamasına göre 2019 yılında turizm sektörü dünya genelinde istihdamın %10'unu oluşturmaktadır. 2019 yılında 335 milyon kişiye iş imkânı sağlamış fakat 2020 yılında ise bu sayı 272 milyona düşmüştür. 2020 yılında yurtiçi ziyaretçi harcamalarında ise %45 azalma meydana gelmiştir (WTTC, 2022).

Tablo 3. 2. Uluslararası Gelen Turist Oranları

UNWTO yayınladığı bölgesel istatistikler incelendiğinde COVID-19 Pandemisinin dünya turizmine etkisi, bölgesel baz da en yüksek etkilediği bölgenin Asya ve Pasifik bölgesi olduğu görülmektedir. Amerika, Avrupa ve Afrika bölgelerindeki 2020 yılında meydana gelen düşüşler 2021 yılına gelindiğinde nispeten düzelmeler yaşanmış fakat Asya ve Pasifik ve Orta Doğu bölgelerinde 2020 yılında meydana gelen düşüşler 2021 yılında artarak devam ettiği görülmektedir (Bkz. Grafik 1.1).

Tablo 3. 2. Uluslararası Turist Harcamaları Oranı

UNWTO yayınladığı turist harcamaları oranına göre, en çok azalma Asya ve Pasifik bölgelerinde meydana gelmiştir. İstatistiğe bakıldığında ise diğer bir sonuç Amerika'nın 2019 yılında %19,7 oranında artış meydana gelmiş ve 2020 yılında ise diğer bölgelere kıyasla fazla etkilenmediği görülmektedir (Bkz. Grafik 2).

3.1.2. COVID-19 Pandemisinin Türkiye Turizmine Etkisi

Turizm sektörü esnek bir yapıya sahip olduğundan çeşitli unsurlardan etkilenebilmektedir. Doğal afetler, savaşlar, siyasi olaylar ve salgın hastalıklar gibi olaylardan kısa veya uzun vadeli olmak üzere olumsuz yönde etkilenmektedir. 21. yüzyılın dünyada en etkili olayların başında COVID-19 Pandemisi gelmektedir. COVID-19 Pandemisi nedeniyle turizm sektöründe tüm hava uçuşları iptal edilmiş, sınırlar kapatılmış, kurvaziyer gemileri limanlara demir atmış, restoranlar, oteller ve turistlik faaliyet gösterilen yerler kapatılmıştır (Zenker ve Kock, 2020).

Ülkemizde ilk COVID-19 hastalığı 11 Mart 2020 tarihinde ortaya çıkmıştır. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de vaka sayılarında hızlı bir artış görülmüştür. 12 Mayıs 2020 tarihi itibarıyla Türkiye'de uygulanan toplam test sayısı 1 milyon 440 bin 671 iken, toplam vaka sayısı, 141 bin 475; toplam ölüm sayısı ise 3 bin 894 olarak tespit edilmiştir. Vakanın ilk tespit edildiği Mart ayı ortalarında, günlük ortalama 2-3 bin olan test sayısı, 2 aylık bir sürede ortalama 35 bin adet test sayısına ulaşılmıştır. Türkiye'deki COVID-19 vakalarında iyileşen hasta sayısı dünya ortalamasından oldukça üzerindedir. 12 Mayıs 2020 tarihi ile Türkiye'deki iyileşme oranı %70

oranında olduğu, dünya genelinde ise bu oran %35 olduğu tespit edilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı ve Genel Müdürlüğü, 2020).

Turizm sektörü, döviz getirici özelliği ile cari dengeye sağladığı olumlu etkinin yanı sıra diğer sektörlerle birlikte birçok kişiye istihdam sağmaktadır. Turizm sektörü, Türkiye ekonomisinde önemli bir paya sahiptir. Türkiye'nin ticari ve kültürel ilişkilerinin gelişmesini sağlar ve küresel entegrasyon açısından önemli rol oynamaktadır (Şat Sezgin, 2020: 2-3). COVID-19 Pandemisinde, başta hava yolu ve ulaşım hizmetleri, konaklama, eğlence ve yiyecek içecek işletmeleri salgından en fazla etkilenen sektörlerdir. Aynı zamanda turist sayılarında azalmalar gerçekleştiği için turizm bölgelerinde bulunan yerel esnafın ekonomik refahını da olumsuz yönde etkilediğini söylemek mümkündür.

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre, 2019 yılında turist sayısı %12 artışla 51,7 milyon toplam ziyaretçi, %17 artışla 34,5 milyar dolar turizm geliri seviyelerine ulaşılmıştır. Konaklama istatistiklerine göre ise, 81 milyon tesise geliş ve 211 milyon geceleminin, %63'ü yabancı ziyaretçi, %37'si ise yerli ziyaretçilerden oluşmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2020 yılında ülkeyi ziyaret eden turist sayısının 2019 yılına göre %69,14 oranında azaldığı bilinmektedir. Bu bağlamda 2020 yılında 12,7 milyon yabancı ziyaretçi ve toplamda 15,9 milyon kişi ülkeyi ziyaret etmiştir. Turizm gelirinde ise, 2019 yılına göre %65,1 oranında azalma ile 12,1 milyar dolar seviyesine düşmüştür. 2020 yılı konaklama istatistiklerine bakıldığında, 41,9 milyon tesise geliş ve 95,3 milyon geceleminin yapıldığı ve bunların %42,1'inin yabancı ziyaretçi ve %57,9'unun ise yerli ziyaretçilerin oluşturduğu görülmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

Kültür ve Turizm Bakanlığının verilerine göre 2020 yılının Ocak-Kasım dönemindeki ziyaretçi sayısının 2021 yılının aynı döneminde %89,61 oranında artış gösterdiği ve sayısının 26,7 milyona ulaştığı bildirilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

COVID-19 Pandemisinin, turizm sektörü üzerindeki olumsuz sonuçlarının yanında olumlu sonuçları da bulunmaktadır. Aşırı turizme maruz kalmış bölge ve

denizlerin pandemi sürecinde sürdürülebilirliğini sağlama açısından kendini yenileme fırsatını yakalamışlardır. Diğer bir olumlu katkısı ise günlük hayatımızı kolaylaştıran yeni teknolojiler, diğer sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de yaygınlaşmıştır. Son yıllarda birçok alanda karşımıza çıkan robotik ve yapay zeka uygulamaları, pandemi sayesinde hızla hayatımıza girmiş ve COVID-19 hastalığının engellenmesine katkı sağlamışlardır (Alaeddinoğlu ve Rol, 2020: 245).

3.2. COVID-19 Pandemisinin Turizme Etkisi

COVID-19 Pandemisi süresince farklı sektörlerde çalışanların algıladıkları enfeksiyon riski mesleklere göre farklılık göstermektedir. Turizm ve konaklama sektörleri dâhil olmak üzere misafir ve müşterilerle yüz yüze iletişim ve temas halinde olan sektörler daha fazla risk altındadır.

COVID-19 Pandemisi turizm faaliyetlerini etkileyeceği tartışmasız bir gerçektir. COVID-19 salgınında ve sonrasında turizm işletmelerinin nasıl bir önlem alması, turist davranışlarındaki değişimler ve turizm sektörünün salgının etkisini azaltmak için bazı önlemler alması gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 12 Mayıs 2020 tarihinde yayınlanan genelgede, insanların sektörden uzak kalmasına, güvenle seyahat etmesine ve tatil yapması için bazı tedbirler yayınlanmıştır (Silik ve diğerleri, 2020: 3782).

Turizm sektörü insan merkezli yapıda bir sektördür. Bu yüzden alınan önlemler daha fazla öneme sahiptir. Konaklama işletmeleri COVID-19 hastalığı ve temizliği ile ilgili uygulamalar sırasında oluşan ve oluşma ihtimali olan sorunları tespit ederek, uygulama ile ilgili protokol hazırlamalıdır. İşletmeye gelen misafirler ve çalışanlara COVID-19 hastalığı çıkması durumunda yapılması gerekenler uygulamalar önceden belirlenmeli ve çalışanlara bu konu hakkında eğitim verilmelidir. Konaklama hizmeti sunan bütün işletmeler sosyal mesafe kuralına uymalıdır. Sadece çalışanların ve misafirlerin arasında 1,5 sosyal mesafe koymak tatil yapmak için yeterli olmayacaktır. Bunların yanı sıra çıkışı yapılan odaların sterilizasyon işlemleri ve düzenli bakımları yapıldıktan sonra, odayı en az 24 sonra başka bir misafire verilmesi gerekmektedir (Yenişehirlioğlu ve diğerleri, 2020: 359).

Turizm işletmelerinde misafirlerin ateşlerini ölçebilmek için işletmelerin girişlerine termal kameralar veya kişilerin temassız ölçüm yapabileceği dijital ateş ölçer cihazlar kullanılmıştır.

Konaklama işletmelerine gelen misafirler COVID-19 taşıyıcısı olup kuluçka döneminde olabilirler ve virüsün yayılmasına neden olabilirler. Bunlar göz önünde bulundurularak maske, eldiven ve dezenfektan gibi ürünler kullanılmalıdır. Turizm sektörüne giriş yapan misafirlerin COVID-19 bilgileri alınmalıdır. Misafirin kronik hastalığı olup olmadığı, COVID-19 geçirip geçirmediği, aşı olup olmadığı ve işletmenin bulunduğu bölgeye gelmeden önce son 14 gün nerede oldukları sorulmalıdır. Sonuç olarak hastalığın daha fazla yayılması engellenecektir.

COVID-19 hastalığından dolayı, ülkeler tarafından seyahat yasakları getirilmiş ve diğer ülkelere olan hava yolu ulaşimleri engellenmiştir. Giriş ve çıkışları kapatılan ülkelerin ekonomik dengeleri bozulmakta ve birçok sektör bu olaydan olumsuz etkilenmektedir. Bu olaydan en çok etkilenen kuşkusuz turizm sektörüdür. Alınan önlemlerin konaklama, ulaşım, yiyecek-içecek ve eğlence hizmetleri üzerinde doğrudan etkisi vardır. COVID-19 salgını sırasında garsonlar üzerine yapılan bir araştırmada, garsonların %50'sinden fazlasının daha yüksek risk altında olduğunu bulmuşlardır (Asefa ve diğerleri, 2020).

3.2.1. Konaklama Sektörü Üzerindeki Etkileri

COVID-19 hastalığı insandan insana bulaşma durumu olduğu için sosyal mesafe gibi çözümler önerilmektedir. Bu yüzden pandemiden sonra yurt dışı ve yurt içi seyahatlerde kişilerin güvenliğini sağlamak için özel stratejiler geliştirmektedir. Örnek olarak, İtalya, Venedik ve Norveç gibi ziyaretçi sayısından rahatsız olan yerel halk, destinasyon yöneticileri en uygun turist akışını sağlayacak yeni çalışmalar yapmaktadırlar. Bunun yanı sıra, vize kısıtlaması koyulması ve bazı turistik yerlerin giriş ücreti alması durumunda aşırı nüfuslu yerlerin bir nebze önüne geçilmesi sağlanmıştır (Butler, 2019: 211).

Konaklama işletmeleri bu dönemde düşüş yaşamış ve kimisi kalıcı kimisi geçici olarak kapanmak zorunda kalmıştır. COVID-19 Pandemisi nedeniyle 2020 yılı 2. çeyreğinde erteleme ve iptallerle, sektörün kaybı 144,9 milyar olduğu görülmüştür.

Seminer, toplantı, kongre ve etkinlik düzenleyen işletmelerde çalışan 26 milyon kişi pandemiden olumsuz etkilenmiştir. Etkinliklerin %66'sı gelecekteki bir tarihe ertelenmiş ve %87'si ise organizasyonlarını iptal etmek zorunda kalmıştır (Uğur ve diğerleri, 2021: 1250).

3.2.2. Ulaştırma Sektörü Üzerindeki Etkileri

COVID-19 Pandemisi başta turizm sektörü olmak üzere dünyada eğitimden sanayiye, tekstilden otomotive tüm sektörler üzerinde olumsuz etki yaratmıştır. Hastalık nedeniyle insanlar seyahatlerinden vazgeçmesi, sokağa çıkma yasağı, hastalığın yayılmasını önlemek için şehirler ve ülkeler arası seyahat kısıtlaması getirilmiştir. Bir anda ortaya çıkan COVID-19 Pandemisi turizm sektöründeki turizm gelirleri ve turist sayılarında büyük kayıplara neden olmuştur (Chen ve diğerleri, 2020).

Salgın hastalıklar ile turizm sektörü arasında negatif bir ilişki vardır. Hastalıklar uluslararası seyahatler vasıtasıyla daha hızlı yayılabilmektedir. Bundan dolayı hükümetler hastalığın yayılmasını durdurmak için ilk olarak bu seyahatlere kısıtlamalar getirmektedirler. 2020'nin Şubat ayı başından itibaren 59 havayolu şirketi başta Çin olmak üzere ABD, Rusya, İtalya ve Avustralya gibi birçok ülkeye olan uçuşları iptal ve kısıtlamaya başlamıştır.

COVID-19 Pandemisinde seyahat kısıtlamaları, 2019 Aralık ayında başlamış ve ilerleyen zamanlarda tamamen durma noktasına gelmiştir. Dünya Turizm Örgütü'nün raporuna göre 20 Nisan 2020 tarihinden itibaren dünyadaki tüm destinasyonlarına seyahat kısıtlaması getirilmiştir. COVID-19 Pandemisi ülkelerin turizm destinasyonunu %45 oranında sınırların kısmi ya da tamamen kapatılmasına, %30 oranında ise uçuşları askıya almıştır.

Pandemi devam ederken seyahat etmek, birçok riskleri de beraberinde getirmektedir. Turistler için yabancı bir yerde olmak çeşitli riskleri göze almayı gerektirmektedir. Kişilerin risk algısı seyahate çıkma kararının önünde engel olmaktadır. Yapılan seyahatler her zaman bazı riskleri içinde barındırır (Sanchez-Canizares ve diğerleri, 2020). Sağlık sorunları, kazalar, yiyecekler, öngörülemeyen fazla harcamalar, seyahat esnasında veya sonrasında hissedilen memnuniyetsizlik

hepsi birer risk faktörünü oluşturmaktadır. Her seyahat esnasında böyle risk faktörleri vardır ama pandemiden dolayı korku ve endişe de ortaya çıkınca risk oranında artış meydana gelmektedir. Kişiler seyahat ederken çıkabilecek riskleri de göz önüne alırlar. Algıladıkları risk yüksek ise, seyahatlerinden vazgeçmektedirler. COVID-19 Pandemisinde seyahat etmek beraberinde bir takım riskleri beraberinde getirmektedir. Turizm işletmeleri, COVID-19 riskini azaltmak için bazı önlemler almışlardır. Bu önlemler sosyal mesafeyi koruma, maske kullanma zorunluluğu ve dezenfekte edici ürün kullanımı gibi uygulamalarda bulunmaktadır.

COVID-19 Pandemisi seyahat acentalarını olumsuz yönde etkilese de bunun yanında olumlu etkileri de olmuştur. TÜRSAB'ın talepleri ile Kültür ve Turizm Bakanlığı 19 Mart 2020'den, 2020'nin Nisan ayı sonuna kadar seyahat acentalarının evden çalışabileceği resmi karar yayınlanmıştır. Başka bir olumlu gelişme ise acenta belgelerinin devredilmesine ilişkin kanun TBMM'ye gönderilmiştir. Bu sayede küçük çaplı seyahat acentalara destek olması için ilk 6 ay ödeme olmadan, 36 ay vadeli, %7,5 faiz oranlı 50 bin liralık "işe devam kredisi" uygulanmıştır (TÜRSAB, 2020).

3.2.3. COVID-19'un Yiyecek-İçecek Sektörü Üzerindeki Etkileri

Hizmet sektörü içinde yer alan yiyecek-içecek sektörü turizm sektörünün içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Yiyecek-içecek sektörü insan odaklı çalışması, eş zamanlı üretim ve tüketimin olduğu, soyut bir hizmet olması ve standartlaştırılmayan hizmetler olduğundan dolayı işletmeleri zorlayabilmektedir. COVID-19 Pandemisi turizm sektöründe büyük kayıplara neden olmuş ve turist sayılarını da olumsuz yönde etkilemiştir. Dünyanın her yerinde COVID-19 Pandemisinden dolayı yiyecek-içecek sektörü etkilenmiştir (Hasanhanoğlu, 2020: 14).

Yiyecek-içecek sektörü de COVID-19 Pandemisi yayılmasını önlemek için tedbirler almışlardır. Bu tedbirler, belirli zamanlarda denetim ve kontroller yapılması, açık büfelerin kapatılması, tek kullanımlık malzemeler (çatak, bıçak, kaşık, tabak ve bardak) kullanmaya başlamışlardır. Yiyecek-içecek işletmelerinde çalışan personellere COVID-19 Pandemisi ile ilgili korunma, bulaşma şekilleri ve hastalık belirtileri hakkında bilgilendirilme yapılmıştır. Alınan tedbirler bunlarla sınırlı kalmamıştır. Sağlık Bakanlığı tarafından uygulanan HES kodu uygulaması sayesinde

işletmeye girmeleri sağlanmıştır. İşletmedeki alışan ve gelen misafirlerin ateş ölçümleri yapıldıktan sonra içeriye girmeleri sağlanmıştır. İşletmeler misafirlerin güvenliği için sosyal mesafe kurallarına uygun konumlanmış oturma düzeni planı yapmışlardır. İşletmedeki ortak kullanım alanları sistemli bir şekilde dezenfekte edilip ilalanmaktadır. İşletmelerde alışan personeller için de önlemler alınmıştır. Bunlardan bazıları çalışanların yemekte tek kullanımlık malzemeler kullanmaları, sosyal mesafe kurallarına uyma ve servis araçlarında da sosyal mesafe kurallarına göre oturmaları gibi önlemler alınmıştır. Açık büfe uygulamalarına devam edilmesi taktirde açık büfenin misafirlerin erişimini engelleyecek pleksiglas yada buna benzer koruma bariyerleri yapılması ve servisin mutfak çalışanları tarafından verilmesi sağlanmıştır. Ortak alanlardaki su, çay ve kahve makinası gibi araçları kaldırılmıştır. Çalışanların ailelerinde COVID-19 hastalığı tespit edilmişe kişiye 10 gün ev karantinasına girmeleri gerektiği belirtilmiştir. Testi pozitif çıkan çalışanların, karantinadan sonra iyileştikleri zaman tekrar test yaptırıp negatif çıkması halinde işe dönebildiği belirtilmiştir.

3.2.4. COVID-19'un Eğlence Sektörü Üzerindeki Etkileri

COVID-19 Pandemisinden etkilenen diğer bir sektör ise eğlence sektörüdür. Eğlence sektörünün birçok kolları vardır. Bunlar; festivaller, konserler, sinema, tiyatro ve galalar gibi etkinlikler yer almaktadır. COVID-19 Pandemisi nedeniyle ertelenmiş veya iptal edilmişlerdir. Etkinliklerin ertelenmesi veya iptal edilmesi sektörü ekonomik olarak etkilemiş ve büyük kayıplara neden olmuştur. Bu kayıplar için Kültür ve Turizm Bakanlığı alışanlara ve işletmelere belli kolaylıklar sağlamışlardır. Çalışanlara belli sürelerle maddi destek sağlamış, işletmelere ise vergi muafiyeti getirmiş ve devlet destekli kredi ve dayanışma fonları sağlamıştır. Bu süre zarfında insanların eğlence anlayışı da değişmiştir. İnsanlar kalabalık ortamlardan uzaklaşmak ve yalnız kalmayı tercih etmişlerdir (Khan ve diğerleri, 2020: 5).

Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, COVID-19 Pandemisinde 76 etkinliğe 25 milyon ve 234 projeye 46,5 milyon TL destek verdiklerini açıklamıştır. Ek olarak yerli film gösterimi için ise 15 milyon TL hazırladıklarını söylemiştir.

3.3. COVID-19 Pandemisinin Turizm Öğrencilerine Yönelik Etkileri

Turizm öğrenimi gören öğrenciler, düzensiz çalışma saatleri, düşük maaş, kötü çalışma koşulları, mevsimlik çalışma ve istihdam güvencesizliği nedeniyle turizm sektöründe çalışmak istememektedirler. Bu nedenlere ek olarak COVID-19 Pandemisinin eklenmesiyle öğrencilerin endişelerinde bir artışa sebep olmuştur. Endişe ve korku arttıkça öğrencilerin sağlık ve ekonomik durumları ile ilgili kaygı yaşamaktadırlar (Wakashima ve diğerleri, 2020).

Turizm sektöründe çalışan kişiler, müşteriler ile yüz yüze iletişim ve yakın temas halinde olduğu için COVID-19 hastalığının bulaşma riski daha fazladır. Asefa ve arkadaşlarının, COVID-19 salgını sırasında garsonlar üzerinde yaptığı araştırmada, garsonların yarısından fazlasının COVID-19 hastalığı olma algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Asefa ve diğerleri, 2020). COVID-19 salgını, turizm sektörü çalışanlarının iş yükünü ve stresini önemli ölçüde arttırmaktadır ve çalışanları hastalığa maruz bırakmaktadır (Teng ve diğerleri, 2021). Çin’de karantinadaki otel çalışanları ile yapılan araştırmada, otel çalışanlarının %43,5’inin şiddetli, %68,2’sinin orta derecede depresyonda olduğu sonucuna varmışlardır (Teng ve diğerleri, 2020). Turizm öğrencilerinin, COVID-19 korkularını hem de kariyer algılarını önemli ölçüde arttırmıştır. Yani, turizm sektöründe algılanan bulaşma riski COVID-19 korkusunu tetiklediği ve kariyer kaygısını arttırmaktadır (Üngüren ve Kaçmaz, 2022).

COVID-19 Pandemisi turizm öğrencilerinin algıladıkları stres düzeyleri yüksek olduğu için sağlıklı beslenme ve beslenmeye yönelik duygu durumlarını da etkilediği saptanmıştır (Hastaoğlu, 2021). COVID-19 Pandemisi turizm öğrencilerini hem psikolojik olarak hem de kariyer açısından etkilemiştir.

COVID-19 Pandemisi turizm sektörünü büyük oranda etkilemiştir. Öğrenciler, COVID-19 Pandemisi sırasında turizm sektöründe kariyer imkânların belirsiz olarak algılamaktadır (Benaraba ve diğerleri, 2021). COVID-19 Pandemisinden önce turizm sektörü, 2019 yılında küresel istihdama %10,4’lük toplam brüt katsayısı ile büyük katkı sağlamıştır (Skare ve diğerleri, 2020). COVID-19 Pandemisi nedeniyle 2020 ve 2021 yıllarında istihdamda azalma meydana gelmiştir.

3.3.1. Turizm Öğrencilerine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Işık Erol (2020) teorik olarak hazırladığı çalışmasında Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Statista, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün verilerini ele alarak, tüm dünyada hızla yayılan COVID-19 Pandemisinin turizm sektöründeki etkisini ve istihdama nasıl yansımalarını incelemiştir. Veri toplamak için, İspanya, İtalya ve Türkiye'yi örnek almıştır. Sonuç olarak, COVID-19 Pandemisinde yapılan kısıtlamalar sebebiyle ulusal ve uluslararası turizm sektörünü durma noktasına gelmiş ve sektörde çalışan kişilerin işsiz kalma ve gelir kaybı yaşamalarına neden olmuştur. 2020 yılı genelinde, turizm sektöründe ortalama %60-%80 arasında bir gerileme öngörülmüş ve dünya çapında ise 100,7 milyon kişinin işsiz kalacağı tahmin edilmiştir.

COVID-19 Pandemisi birçok sektörü olumsuz yönde etkilediği gibi eğitim-öğretimi de olumsuz yönde etkilemiştir. Akyol (2020) çalışmasında, salgın boyunca ön lisans düzeyinde öğrenim gören turizm öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamaları hakkındaki görüşlerini araştırmıştır. Veri toplamak için, Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu'nda 2019-2020 eğitim-öğretim bahar yarısında Turizm ve Otel İşletmeciliği ile Turizm ve Seyahat Hizmetleri programlarının ikinci sınıf 17 öğrenci ile mülakat görüşmesi yapmıştır. Sonuç olarak, katılımcıların uygulanan eğitim hakkındaki fikirleri olumlu olmuştur. Bireysel fikirleri ise ilk başta uygulanan eğitimden memnun olmadıkları ama zamanla olumsuz fikirlerin ortadan kalktığı görülmüştür.

Buluk ve Eşitti (2020) çalışmasında COVID-19 Pandemisinde dolayı uzaktan eğitimin zorunlu olması hakkında turizm öğrenimi gören öğrencilerin görüşlerinin tespit edilmesi ve değerlendirmesini amaçlamışlardır. Veri toplamak için, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 21 Mart-24 Nisan 2020 yılı eğitim-öğretim bahar döneminde Turizm Fakültesinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören 214 öğrenciye e-mail yolu ile anket çalışması yapmışlardır. Sonuç olarak, öğrencilerin %86'sının uzaktan eğitimi takip ettiği görülmüştür. Uzaktan eğitim sisteminde, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre memnuniyet düzeylerinin daha yüksek ve daha etkili buldukları görülmüştür. Uzaktan eğitimin önemli belirleyicileri öğrenme koşulları, destek hizmetleri, değerlendirme sistemi, programın etkililiği ve

öğrencilerin kişisel uygunluklarının önemli olduğu görülmüştür. Yapılan çalışma doğrultusunda üniversitelere ve çeşitli kamu ve özel kuruluşlarına öneriler getirilmiştir. Yüksek Öğretim Kurumunun (YÖK) uzaktan eğitim sisteminin alt yapısını oluşturulması önerilmektedir.

Akyol (2020) çalışmasında COVID-19 Pandemisine yönelik turizm öğrenimi gören öğrencilerin görüşlerinin alınması amaçlamıştır. Veri toplamak için, 2019-2020 yılı eğitim-öğretim bahar dönemi Artvin Çoruh Üniversitesi (AÇÜ), Arhavi Meslek Yüksekokulu (MYO), Turizm ve Otel İşletmeciliği ile Turizm ve Seyahat Hizmetleri programlarında ikinci sınıf 17 öğrenci ile mülakat görüşmesi yapmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, COVID-19 Pandemisinde Türkiye’deki turizm sektörü iktisadi yönden olumsuz etkilediği görüşü ön plana çıkmıştır. COVID-19 Pandemisi sonrasında birçok kurum, güvenlik ve sağlık konularında belirli kuralların ve denetimin geleceği, kitle turizminin yerini bireysel turizmin alacağı ve diğer ülkelere göre salgın sonrası Türkiye’ye taleplerin tekrar artacağı öğrencilerin görüşleri arasındadır. Diğer bir sonuç ise, COVID-19 Pandemisinin olumsuz özelliklerinin yanında olumlu özellikleri de ortaya çıkmıştır. Bunun en önemlisi tahrip olan destinasyonların kendilerini yenileme fırsatı bulacağı görüşü olmuştur.

Türker ve Karaca (2020) çalışmalarında COVID-19 Pandemisi sonrasında turizm sektöründe ve turist rehberliği mesleğinde meydana gelecek değişimleri profesyonel turist rehberlerin bakış açısıyla incelenmesini amaçlamışlardır. Çalışmanın evreni T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilen Profesyonel Turist Rehberliği ruhsatnamesine ve meslek odaları tarafından verilen çalışma kartlarına sahip kişiler seçilmiştir. Çalışmaları için, TUREB (2020) verilerine göre 13 meslek odasına kayıtlı 109 eylemli turist rehberlerine, açık uçlu soru formu tekniği kullanılarak veriler toplamışlardır. Sonuç olarak, hijyen, sosyal mesafe, bireysel seyahat, küçük gruplar ve aktif yönetim konuları öne çıkmıştır. Ayrıca turizm sektörü ve turist rehberliği mesleğine çözüm önerileri getirmişlerdir.

Hastaoğlu (2021) çalışmasında COVID-19 Pandemisinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin stres düzeylerini ve sağlıklı beslenme alışkanlıklarında değişme olup olmadığını araştırmıştır. Veri toplamak için, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü’nde öğrenim gören 138 öğrenci ile çevrimiçi

anket çalışması yapmıştır. Sonuç olarak, COVID-19 Pandemisinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin stres düzeylerinin yüksek olduğu ve bunun sonucunda ise sağlıklı beslenme davranışlarını etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

İflazoğlu ve diğerleri (2021), turizm öğrenimi gören lise öğrencilerin COVID-19 Pandemisinde gelecek beklentileri ve turizm sektörüne yönelik algılarının birçok sosyo-demografik değişkenler arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını incelemiştir. Çalışmanın evreni, Hatay Mesleki ve Teknik liselerde turizm öğrenimi gören öğrenciler oluşturmuştur. Fakat COVID-19 Pandemisinden dolayı turizm sektörünün kariyer açısından ve çalışma şekline göre güvenli bir seçim olmadığını düşünen öğrencilerin oranı %44,7 olduğunu belirtmişlerdir.

Menon ve diğerleri (2021) çalışmalarında COVID-19 Pandemisinden sonra ortaya çıkan yeni temaların nasıl olması gerektiğini belirlemek, bunun yanında turizm eğitimcilerine ve doktora öğrencilerine fayda sağlamayı amaçlamışlardır. Veri toplamak için, 151 tane Scopus indeksli yayın incelemişler ve bibliyometrik analizi kullanmışlardır. Sonuç olarak, bilinen alanlardaki çalışmalar krizin etkisi ve yönetimini vurgularken, bazı çalışmalar gelecekteki araştırmacıların alanlarının ne düzeyde seçmeleri gerektiği konusunda yardımcı olmuşlardır. Diğer bir sonuç ise, turizm sektörünün hem akademi hem de eğitim-öğretim programlarının değişmesine neden olmuştur.

Abbas ve diğerleri (2021) çalışmalarında seyahat ve eğlence sektörünün toparlanma stratejilerini belirlemek ve turizm sektörünün normale dönmesi için ne yapılması gerektiğini araştırmışlardır. Örneklem olarak, 15 Mart 2021 itibarıyla COVID-19 Pandemisinden en çok etkilenen ülkeleri dikkate almışlardır. COVID-19 Pandemisi turizm sektörü üzerinde psikolojik, sosyal, sosyo-ekonomik ve kültür üzerinde etkili olmuş ve olumsuz etkileri uzun süre devam edeceğini belirtmişlerdir. COVID-19 Pandemisinin başlamasıyla yeni teknolojilerin gelişmesi ve değiştirilmesini de sağlamıştır. Pandeminin, turizm öğrenimi ve istihdam karşılaştırıldığında istihdam üzerindeki etkilerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Turizm sektörünün amacı artık daha fazla ziyaretçi değil, bireyselleştirilmiş hizmet, hijyenik bir ortam, uygun fiyat ve konforlu bir seyahat olmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM ÖĞRENİMİ GÖREN ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ BEKLENTİ, GELECEK KAYGISI VE SEKTÖRDE ÇALIŞMA İSTEKLERİNE COVID-19 PANDEMİSİNİN ETKİSİ

Bu bölümde araştırmanın amacı, önemi, araştırma soruları, kapsamı ve sınırlılıkları hakkında bilgi verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Amaç ve Önemi

Araştırmanın temel amacı, Konya ilinde bulunan Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi'nde Turizm ve Otel İşletmeciliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Turizm Rehberliği ve Rekreasyon Yönetimi bölümlerinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteklerine COVID-19 pandemisinin etkisinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Diğer bir amacı ise araştırmaya katılanların mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve çalışma isteği düzeyinin belirlenmesi, ayrıca demografik özelliklerine göre ne derecede etkilendiklerinin belirlenmesidir.

Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklenti, gelecek kaygısının sektörde çalışma isteğine COVID-19 pandemisinin etkisinin belirlenmesi için Yükseköğretim Kurumları gibi eğitim kurumları, Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi resmî kurumlar ve turizmle ilgili özel kuruluşlar için sektöre yönelik yapılan hataların keşfedilmesi, önlenmesi ve eğitilmiş kişilerin sektörden uzaklaşmasının önüne geçilmesi açısından yol gösterici olacaktır.

Turizm sektörü bir hizmet sektörü olmasından dolayı turizm işletmeleri emek yoğun işletmelerdir. Bu yüzden insan unsuru son derece önemli olmaktadır. Turizm sektöründe çalışan kişilerin turizm eğitimi almış olmaları işletmeler açısından rekabete olanak sağlamaktadır. Araştırmada, lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteklerine COVID-19 pandemisinin etkisi ele alınacaktır. Öğrencilerinin, turizm öğrenimi gördükten sonra sektörde çalışmalarını hem kendi kariyerleri için hem de ülke ekonomisi için önem arz etmektedir.

4.2. Araştırma Soruları

Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için bazı alt amaçlar belirlenmiş olup aşağıda yer alan araştırma sorularına cevap aranacaktır. Bunlar:

1. Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin gelecek kaygı düzeyleri, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde çalışma istekleri, öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde çalışma istekleri, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde çalışma istekleri, sektör deneyim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 pandemisinin etkileri, öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 pandemisinin etkileri, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 pandemisinin etkileri, sektörde çalışma düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4.3. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırma, Konya il sınırları içerisinde bulunan Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi'nde Turizm ve Otel İşletmeciliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Turizm Rehberliği ve Rekreasyon Yönetimi bölümlerinde öğrenimlerine devam eden öğrencileri kapsamaktadır.

Araştırma hem zaman hem de maddi kısıtlar nedeniyle Konya il sınırlarında bulunan Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi'ndeki Turizm ve Otel İşletmeciliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Turizm Rehberliği ve Rekreasyon Yönetimi bölümleri olarak sınırlandırılmıştır. Diğer bir neden ise ülkemizin ekonomik,

coğrafi koşullar ve şartlar nedeniyle birbirinden oldukça farklılaşan şehirlerde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteklerine COVID-19 Pandemisi nedeniyle çok farklı olabileceğinden dolayı genelleme yapma konusunda sınırlılıkların olmasıdır.

4.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın evreni, örnekleme, modeli, hipotezleri, kullanılan ölçekler, veri toplama aracının geliştirilmesi ve araştırmada kullanılan analiz teknikleri hakkında bilgi verilmiştir.

4.4.1. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evreni, Konya ilinde bulunan Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nde Turizm ve Otel İşletmeciliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Turizm Rehberliği ve Rekreasyon Yönetimi bölümlerinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Bu iki üniversitenin evren alanı seçilmesinin nedeni, buldukları il olan Konya'nın ülkemizin önde gelen kültür turizmine ve birçok alternatif turizm türlerine sahip olmasıdır. Bu ilde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteklerine COVID-19 pandemisinin etkisi incelenmek istenmektedir.

Araştırmada olasılığa dayalı olmayan kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak örneklem oluşturulmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın evreni bilindiği durumlarda örneklem büyüklüğünü hesaplamak için geliştirilen formül kullanılmaktadır (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2016). Bu formüle göre araştırmanın örneklemini 500 öğrenci oluşturmaktadır. Anketler, 2021-2022 eğitim öğretim dönemine devam eden öğrencilere ve lisans düzeyindeki tüm sınıflara yüz yüze şekilde uygulanmıştır.

Tablo 4. 1. Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin Katılımcılarının Bölümlerine Göre Öğrenci Sayıları

	Bölüm	Sayı	Yüzde (%)
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	21	8,1
	Turizm Rehberliği	66	25,6
	Rekreasyon Yönetimi	87	33,7
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	84	32,6
Toplam		258	100

Tablo 4.1. incelendiğinde, Necmettin Erbakan Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin bölümlerine göre öğrenci sayıları görülmektedir. Öğrencilerin Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümünden 21 (%8,1), Turizm Rehberliği bölümünden 66 (%25,6), Rekreasyon Yönetimi bölümünden 87 (%33,7) ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünden 84 (%32,6) kişi anket çalışmasına katılmıştır. Necmettin Erbakan Üniversitesinden toplam 258 kişi çalışmaya dâhil edilmiştir. Diğer bir sonuç ise Gastronomi ve Mutfak Sanatlarında öğrenim gören öğrenci sayısı diğer bölümlere göre fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeni bölümün popüler ve çalışma imkânının fazla olmasından dolayı olabilir.

Tablo 4. 2. Selçuk Üniversitesi'nin Katılımcılarının Bölümlerine Göre Öğrenci Sayıları

	Bölüm	Sayı	Yüzde (%)
Selçuk Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	27	11,2
	Turizm Rehberliği	53	21,9
	Rekreasyon Yönetimi	65	26,9
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	97	40,1
Toplam		242	100

Tablo 4.2. incelendiğinde, Selçuk Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin bölümlerine göre öğrenci sayıları görülmektedir. Öğrencilerin Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümünden 27 (%11,2), Turizm Rehberliği bölümünden 53 (%21,9), Rekreasyon Yönetimi bölümünden 65 (%26,9) ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünden 97 (%40,1) kişi anket çalışmasına katılmıştır. Selçuk Üniversitesinden toplam 242 kişi çalışmaya dâhil edilmiştir.

Tablo 4. 3. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesinin Katılımcılarının Bölümlerine Göre Öğrenci Sayıları

	Bölüm	Toplam	Yüzde (%)
Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	48	9,6
	Turizm Rehberliği	119	23,8
	Rekreasyon Yönetimi	152	30,4
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	181	36,2
Toplam		500	100

Tablo 4.3. incelendiğinde, Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin bölümlerine göre öğrenci sayıları görülmektedir. Öğrencilerin Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümünden 48 (%9,6), Turizm Rehberliği bölümünden 119 (%23,8), Rekreasyon Yönetimi bölümünden 152 (%30,4) ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünden 181 (%36,2) kişi anket çalışmasına katılmıştır. Toplam 500 kişi çalışmaya dâhil edilmiştir.

4.4.2. Araştırmanın Model ve Hipotezleri

Araştırmanın modeli, iki ya da daha çok değişken arasındaki etkiyi ve/veya bu etkinin düzeyini belirlemeyi sağlayan etki tarama modeli olarak belirlenmiştir. Bu yöntemle elde edilen sonuçlara göre yorumlanan etkiler tam olarak neden sonuç ilişkisi olarak görülemez de değişkenlerden birinde meydana gelecek değişimin diğeri üzerinde nasıl bir etkiye yol açacağına kestirilmesinde yararlı olabilir (Karasar, 2015).

Araştırma kapsamında kurulan modelde mesleki beklenti bölümü, Akyol, Oğan ve Oğan (2018) tarafından kullanılan araştırma modelinde yer alan mesleki beklenti ölçeğinden faydalanılmıştır.

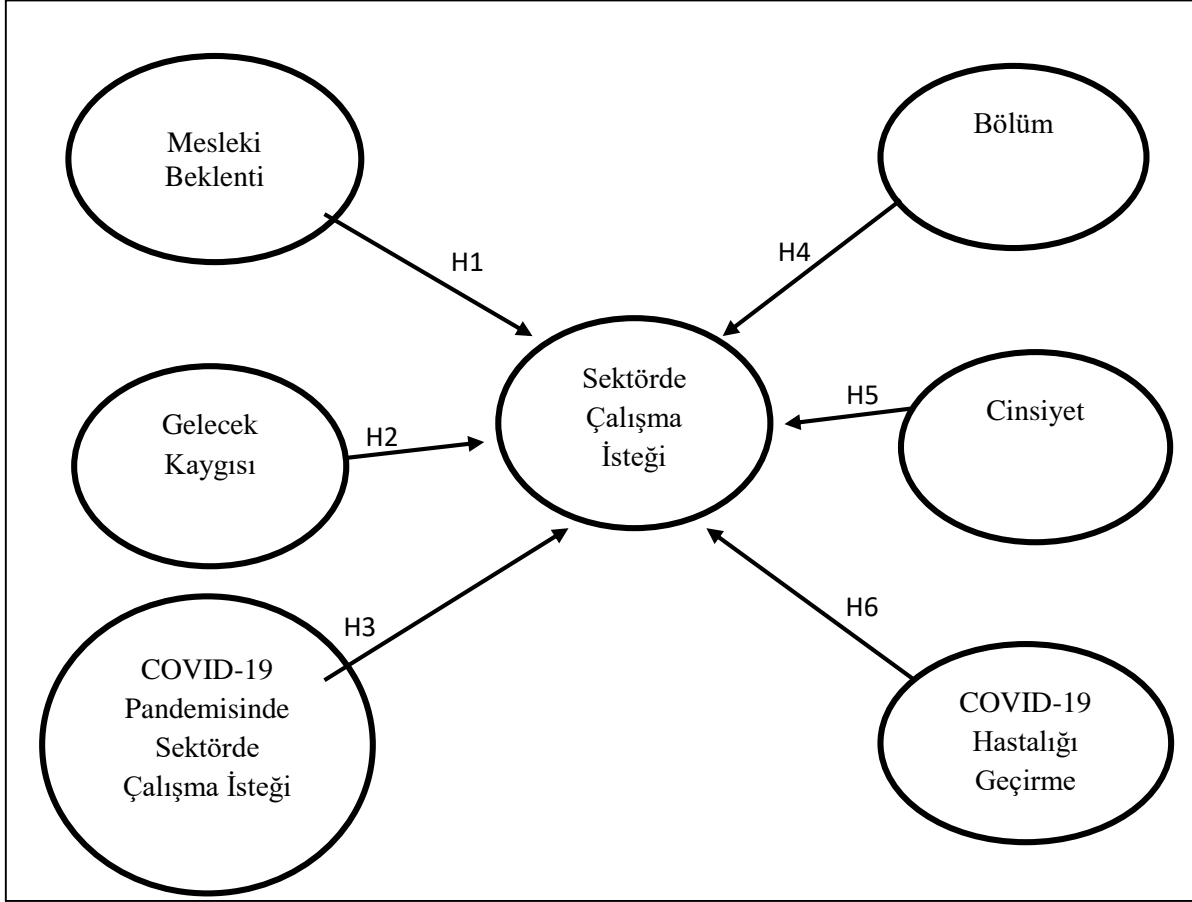
Gelecek kaygısı bölümünde, Cabı ve Yalçınalp (2013) ve Manap Davras ve Alili (2019) tarafından kullanılan araştırma modelinde yer alan gelecek kaygısı ölçeklerinden faydalanılmıştır.

Sektörde çalışma isteği bölümünde, Kaya, Oğuz ve Yılmaz (2020) tarafından kullanılan araştırma modelinde yer alan sektörde çalışma isteği ölçeğinden faydalanılmıştır.

COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi bölümünde, Jung ve diğerleri (2021); Quintana ve diğerleri (2021); Taylor ve diğerleri (2020); Tuna ve Çelen (2020) tarafından kullanılan araştırma modelinde yer alan COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ölçeklerinden faydalanılmıştır.

Buradan hareketle, önerilen araştırma modeli ise aşağıdaki gibidir:

Şekil 4. 1. Araştırma Modeli

Şekil 4. 1.'de yer alan araştırma modeline dayandırılarak aşağıdaki hipotezler kurulmuştur:

H1: Turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklentilerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.

H2: Turizm öğrenimi gören öğrencilerin gelecek kaygılarının, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.

H3: Turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 Pandemisinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.

H4: Turizm öğrenimi gören öğrencilerin bölümlerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.

H5: Turizm öğrenimi gören öğrencilerin cinsiyetlerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.

H6: Turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 hastalığı geçirmenin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.

4.4.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Anket formunun birinci bölümünde yer alan mesleki beklenti ölçeği hazırlanırken Akyol, Oğan ve Oğan (2018) çalışmasından yararlanılarak oluşturulmuştur.

Anket formunun ikinci bölümünde yer alan gelecek kaygı ölçeği hazırlanırken Manap Davras ve Alili (2019) ve Cabı ve Yalçınalp (2013) çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

Anket formunun üçüncü bölümünde yer alan sektörde çalışma isteği ölçeği hazırlanırken Kaya, Oğuz ve Yılmaz (2020) çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

Anket formunun dördüncü bölümünde yer alan COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışma isteğine etkisi ölçeği hazırlanırken Quintana ve arkadaşları (2021), Jung ve arkadaşları (2021), Taylor ve arkadaşları (2020) ve Tuna ve Çelen (2020) çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında kullanılacak olan anket formundaki ifadelerin tespitine yönelik beşli LİKERT derecelendirmesine (1: Kesinlikle Katılmıyorum; 2: Katılmıyorum; 3: Ne Katılıyorum Ne de Katılmıyorum; 4: Katılıyorum; 5: Kesinlikle Katılıyorum) göre düzenlenecektir.

Anket formunun son bölümünde ise, katılımcıları tanımaya yönelik olarak demografik sorulara yer verilecektir. Katılımcılara yaşları, cinsiyetleri, bölümleri,

tercih sıralaması, sınıfları, sektör deneyimleri ve COVID-19 hastalığına yakalanma durumu sorularına yer verilmiştir.

4.4.4. Araştırmada Kullanılan Analiz Teknikleri

Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteklerine COVID-19 pandemisinin etkisinin araştırıldığı bu çalışmada verilerin analizi için SPSS programından yararlanılmıştır. Verilerin analiz aşamalarında kullanılan ortalamalar, standart sapmalar, çarpıklık ve basıklık değerleri, güvenilirlik katsayıları, frekans analizleri, korelasyon ve regresyon analizleri SPSS programı ile yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan parametrik testlerin uygulanabilmesi için ilk olarak verilerin normal dağılım göstermesi veya normale yakın bir dağılıma sahip olması durumu incelenmiştir. Bunun için veriye ait çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmıştır (Coşkun ve diğerleri, 2017). Tabachnick ve Fidell (2001)' a göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında bir değer almasına göre verilerin normal dağılım gösterdikleri kabul edilmiş ve buna göre değerlendirme yapılmıştır.

Tablo 4.4. Ölçeklere Ait Normallik Analizi

	Çarpıklık		Basıklık	
	İstatistik	Standart Hata	İstatistik	Standart Hata
Mesleki Beklenti	-1,129	,109	1,996	,218
Gelecek Kaygısı	-,433	,109	,018	,218
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	-,944	,109	1,748	,218
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	,755	,109	2,581	,218

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ankette yer alan ölçeklere ait ifadelerin ve faktör boyutlarının, demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılacaktır. Yapılan ANOVA analizinin sonucunda gruplar arasındaki

farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Post Hoc analizi yapılacaktır. Aralarında ilişki olduğu düşünülen değişkenlerin temel boyutlar altında toplanabilmesi için faktör analizi uygulanacaktır. Araştırmanın hipotezlerini test etmek amacıyla lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteklerine COVID-19 pandemisinin etkisi ile ilişkilerinin analizi için korelasyon ve aracılık analizleri kullanılacaktır.

Araştırmada kullanılacak olan Faktör analizinin, amacı aralarında ilişki bulunduğu düşünülen çok sayıdaki değişkenin, daha kolay yorumlanması ve aralarındaki ilişkilerin anlaşılmasını kolaylaştırmak için daha az sayıdaki temel boyutlar altında toplanmasını sağlamaktadır. Bu sayede araştırmanın amacına uygun verinin toplanması için kullanılan çok sayıda değişkeni olan veri seti, daha az sayıda yeniden oluşturulmuş değişkenler olarak ifade edilebilecek veri setine dönüştürülecektir. Faktör analizi ikiye ayrılmaktadır. Bunlar; Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi olduğu görülmektedir (Çakır, 2014).

4.4.5. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi Ölçeklerine İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Güvenirlik analizi, bir testin ölçmeyi amaçladığı özellikleri istikrarlı ve tutarlı bir şekilde ölçme biçimidir. Ayrıca sorulara verilen cevaplarında birbiriyle tutarlı olması da gerekmektedir (Büyüköztürk, 2013). Analizde yaygın olarak kullanılan yöntem Cronbach's Alpha olarak isimlendirilen alfa katsayısıdır. 0-1 arasında değer alan Alfa katsayısının 0.7'den büyük olması beklenir (Coşkun ve diğerleri, 2017).

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ankette yer alan Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ölçeklerine ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 4.5. 'de verilmiştir.

Tablo 4.5. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi Ölçeklerine İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Mesleki Beklenti	20	0,909

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Gelecek Kaygısı	20	0,944
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	13	0,754
COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi	14	0,740

Güvenirlilik analizi sonuçlarına göre 20 maddeden oluşan “Mesleki Beklenti Ölçeği” 0,909, yine 20 maddeden oluşan “Gelecek Kaygısı Ölçeği” 0,944, sonra 13 maddeden oluşan “Turizm Sektöründe Çalışma İsteği Ölçeği” 0,754 ve 14 maddeden oluşan “COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi Ölçeği” 0,740 Cronbach’s Alpha değerleri ile yüksek derecede güvenilir ölçekler olarak görülmüştür.

4.5. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde araştırmanın bulguları yer almaktadır.

4.5.1. Demografik Bulgular

Bu bölümde katılımcıların yaşlarına, cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri bölümleri, sınıfları, sektör deneyimleri, bölümlerinin kaçınıcı tercihleri olduğu ve COVID-19 hastalığı geçirmelerine göre dağılımlarını içermektedir. Katılımcıların dağılımlarına göre sayıları ve yüzdeleri verilmiştir.

Necmettin Erbakan Üniversitesinin 2021-2022 yılında öğrenim gören öğrencilerin bölümlerine göre öğrenci sayıları Tablo 4.6.’da görülmektedir.

Tablo 4. 6. Necmettin Erbakan Üniversitesinin Bölümlerine Göre Öğrenci Sayıları

	Bölüm	Sayı
Turizm ve Otel İşletmeciliği	Normal Öğretim	130
	İkinci Öğretim	7
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	Normal Öğretim	285
	İkinci Öğretim	287
Turizm Rehberliği	Normal Öğretim	242
	İkinci Öğretim	37
Rekreasyon Yönetimi	Normal Öğretim	267
	İkinci Öğretim	120
Toplam		1375

Toplam 1375 öğrencisi olan Necmettin Erbakan Üniversitesinden 258 kişiye anket uygulanmıştır. Bulgulara göre en çok tercih edilen bölüm Gastronomi ve Mutfak Sanatları toplam 572 öğrenci olduğu görülmüştür. Bundan dolayı anketin çoğunluğu Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümündeki öğrencilere uygulanmıştır.

Selçuk Üniversitesinin 2021-2022 yılında öğrenim gören öğrencilerin bölümlerine göre öğrenci sayıları Tablo 4.7.'de görülmektedir.

Tablo 4. 7. Selçuk Üniversitesinin Bölümlerine Göre Öğrenci Sayıları

	Bölüm	Sayı
Turizm ve Otel İşletmeciliği	Normal Öğretim	187
	İkinci Öğretim	44
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	Normal Öğretim	302
	İkinci Öğretim	299
Turizm Rehberliği	Normal Öğretim	142
	İkinci Öğretim	0
Rekreasyon Yönetimi	Normal Öğretim	57
	İkinci Öğretim	0
Toplam		1031

Toplam 1031 öğrencisi olan Selçuk Üniversitesinden 258 kişiye anket uygulanmıştır. Bulgulara göre en çok tercih edilen bölüm Gastronomi ve Mutfak Sanatları toplam 601 öğrenci olduğu görülmüştür. Bundan dolayı anketin çoğunluğu Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümündeki öğrencilere uygulanmıştır.

Tablo 4. 8. Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrencilerinin Demografik Özellikleri

	n	%		n	%
Yaş			Bölüm		
18-20	112	43,5	Turizm ve Otel İşletmeciliği	21	8,1
21-24	130	50,4	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	84	32,6
25-27	13	5	Turizm Rehberliği	66	25,6
28-47	3	1,2	Rekreasyon Yönetimi	87	33,7
<i>Toplam</i>	258	100	<i>Toplam</i>	258	100
Cinsiyet			COVID-19 Hastalığı Geçirme		
Kadın	148	57,4	Evet	79	30,6
Erkek	110	42,6	Hayır	179	69,4
<i>Toplam</i>	258	100	<i>Toplam</i>	258	100
Sınıf			Sektör Deneyim		
1.Sınıf	77	29,8	Yok	190	73,6
2.Sınıf	106	41,1	1-3 sene	63	24,4
3.Sınıf	62	24,0	4-6 sene	5	1,9
4.Sınıf	13	5,0	7+ sene	-	-
<i>Toplam</i>	258	100	<i>Toplam</i>	258	100
Tercih Sırası					
1-5	189	73,1			
6-11	51	19,8			
12-18	13	5,1			
19-24	5	2			

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş dağılımlarına bakıldığında en az katılım sağlanan yaş aralığının 28-47 yaş aralığında olduğu görülmektedir (3 kişi, %1,2). En fazla katılım sağlanan yaş aralığı ise 21-24 yaş aralığında olduğu görülmektedir (130 kişi, 50,4).

Araştırmaya katılanların 148 kişisi (%57,4) kadınlardan, 110 kişisi (%42,6) erkeklerden oluşmaktadır.

Katılımcıların %30,6 oranla 79 öğrencinin COVID-19 hastalığı geçirdiği ve %69,4 oranla 179 öğrencinin ise COVID-19 hastalığı geçirmediğini göstermektedir.

Anket çalışmasının yapıldığı okulda Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümü öğrencilerinin sayısının az olması, %8,1 oranla 21 katılımcının bu bölümü artık

seçmedikleri görülmektedir. Diğer bir sonuç ise, Rekreasyon Yönetimi ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü katılımcılarının yüksek olması öğrencilerin bu bölümleri daha çok tercih ettiğini göstermektedir.

Katılımcıların en fazla olduğu sınıf 106 kişi (%41,1) ikinci sınıflar ve en az olan sınıf ise 13 kişi (%5) dördüncü sınıflardan oluşmaktadır.

Katılımcıların 190 kişi (73,6) henüz staj yapmadığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların altı senenin üstünde deneyim sahibi olmadıkları görülmektedir. Bunun nedeni öğrencilerin turizm sektöründe çalışmak istemedikleri veya sektörü uzun vadede bir iş imkânı olarak görmedikleri de olabilir.

Katılımcıların 189 kişisi (%73,1) bu bölümlere kendi istekleri ile geldikleri, 5 kişisi (%2) ise bu bölümlere istekli gelmedikleri görülmektedir. Bu verilere göre turizm bölümü öğrencilerinin genel olarak severek geldikleri söylenebilir.

Tablo 4. 8. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Demografik Özellikleri

	n	%		n	%
Yaş			Bölüm		
18-20	80	33	Turizm ve Otel İşletmeciliği	27	11,2
21-24	129	53,3	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	97	40,1
25-27	21	8,7	Turizm Rehberliği	53	21,9
28-47	12	4,9	Rekreasyon Yönetimi	65	26,9
<i>Toplam</i>	242	100	<i>Toplam</i>	242	100
Cinsiyet			COVID-19 Hastalığı Geçirme		
Kadın	127	52,5	Evet	78	32,2
Erkek	115	47,5	Hayır	164	67,8
<i>Toplam</i>	242	100	<i>Toplam</i>	242	100
Sınıf			Sektör Deneyim		
1.Sınıf	78	32,2	Yok	131	54,1
2.Sınıf	57	23,6	1-3 sene	97	40,1
3.Sınıf	97	40,1	4-6 sene	12	5,0
4.Sınıf	10	4,1	7+ sene	2	,8
<i>Toplam</i>	242	100	<i>Toplam</i>	242	100
Tercih Sırası					
1-5	190	78,5			
6-11	31	12,9			
12-18	18	7,4			
19-24	3	1,2			
<i>Toplam</i>	242	100			

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş dağılımlarına bakıldığında en az katılım sağlanan yaş aralığının 28-47 yaş aralığında olduğu görülmektedir (12 kişi, %4,9). En fazla katılım sağlanan yaş aralığı ise 21-24 yaş aralığında olduğu görülmektedir (129 kişi, 53,3).

Araştırmaya katılanların 127 kişisi (%52,5) kadınlardan, 115 kişisi (%47,5) erkeklerden oluşmaktadır.

Katılımcıların %32,2 oranla 78 öğrencinin COVID-19 hastalığı geçirdiği ve %67,8 oranla 164 öğrencinin ise COVID-19 hastalığı geçirmediğini göstermektedir. Selçuk ve Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencilerin COVID-19 hastalığı geçirmeleri birbirine paralel olduğu görülmüştür.

Anket çalışmasının yapıldığı okulda Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümü öğrencilerinin sayısının az olması, %11,2 oranla 27 katılımcının bu bölümü artık seçmedikleri görülmektedir. Diğer bir sonuç ise, Rekreasyon Yönetimi ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü katılımcılarının yüksek olması öğrencilerin bu bölümleri daha çok tercih ettiğini göstermektedir.

Katılımcıların en fazla olduğu sınıf 106 kişi (%41,1) ikinci sınıflar ve en az olan sınıf ise 13 kişi (%5) dördüncü sınıflardan oluşmaktadır.

Katılımcıların 131 kişi (54,1) henüz staj yapmadığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların Necmettin Erbakan Üniversitesindeki öğrencilere kıyasla yedi senenin üstünde deneyim sahibi 2 kişi olduğu görülmektedir.

Katılımcıların 190 kişisi (%78,5) bu bölümlere kendi istekleri ile geldikleri, 3 kişisi (%1,2) ise bu bölümlere istekli gelmedikleri görülmektedir. Bu verilere göre turizm bölümü öğrencilerinin genel olarak severek geldikleri söylenebilir.

4.5.2. Faktör Analizi

Faktör analizi, aralarında ilişki olduğu düşünülen çok sayıdaki değişkenin, kolay yorumlayabilmek için maddeleri daha az sayıdaki temel boyutlar altında toplanması olarak ifade edilmektedir. Bu sayede çok sayıda değişkeni olan çalışmaların veri seti, daha az sayıda yeniden oluşturulmuş değişkenler (faktörler) olarak veri setine dönüştürülebilir. Çalışmanın faktör analizine uygun olup

olmadığının anlaşılması için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği değerine ve Barlett küresellik testine bakılır. Faktör analizine uygun olduğunu söyleyebilmek için KMO değerinin 0,7-1,0 arasında ve Barlett testinin de anlamlı olması beklenir (Lorcu, 2020: 244-250).

Faktör analizi Açıklayıcı ve Onaylayıcı olarak iki başlık altında incelenir. Çalışmada kullanılan ölçeklerin, faydalandığımız kaynaklardan birebir alınmadıkları ve anlam bütünlüklerinin korunmasına dikkat edilerek gerekli düzenlemeler yapıldığından açıklayıcı faktör analizi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 4. 9. Mesleki Beklenti Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler/İfadeler	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans (%)	Özdeğer	Alfa Katsayısı
Kariyer Beklentisi				
Turizm sektöründe yıllarca çalışabileceğimi düşünüyorum.	,843			
Mezun olduktan sonra bu sektörde çalışmayı düşünüyorum.	,824			
Turizm sektöründe çalışmaktan mutlu olacağımı düşünüyorum.	,816			
Turizm sektöründe çalışmanın eğlenceli olacağını düşünüyorum.	,730	39,959	7,592	0,908
Turizm sektöründe yönetici pozisyonuna kadar yükselmeyi hedefliyorum.	,691			
Uzun dönemde iyi bir gelir elde edebileceğimi düşünüyorum.	,591			
Turizm Mesleğinin Ülke Geleceğindeki Yeri				
Turizmcilik sosyal ilişkilerin yüksek olduğu bir meslektir.	,745			
Turizmcilik günümüzde geçerli bir meslektir.	,673			
Turizm işletmelerinde iş yükü oldukça fazladır.	,627			
Turizm sektörü Türkiye’de giderek kurumsallaşmaktadır.	,591	11,225	2,133	0,840
Turizmcilik cinsiyetime uygun bir meslektir.	,577			
Turizmcilik oldukça saygın bir meslektir.	,572			
Turizm sektöründe ilerleme fırsatları çoktur.	,538			
Ücret Beklentisi				
Barınma yeme-içme koşulları uygun ve yeterlidir.	,822			
Sosyal güvence imkânları yeterlidir.	,758	5,918	1,124	0,722
Ücretler yeterli ve tatmin edicidir.	,584			

Çalışma İmkânları				
Diğer sektörlerle göre turizm sektöründe çalışmanın daha az yorucu olduğunu düşünüyorum.	,772			
Turizm sektöründe çalışma saatleri düzenlidir.	,722	6,354	1,207	0,663
Turizm mesleğinde cinsiyet ayrımcılığı yoktur.	,714			

Açıklanan Varyans: %63,455

KMO Değeri: 0,917

Barlett Test Sig.: 0,000

Ölçeğin Tümüne Ait Alfa Katsayısı: 0,903

Katılımcıların sektöre ilişkin mesleki beklenti düzeylerinin belirlenmesine yönelik 20 ifadeden oluşan mesleki beklenti ölçeğine uygulanan faktör analizi sonucunda birden fazla faktöre yakın değerlerde yüklenen 18 numaralı ifade analizden çıkartılmıştır. Bu maddenin çıkartılmasından sonra 19 ifade ü zerinde yinelenen faktör analizi sonucunda, ifadeler 4 faktör altında toplanmış ve toplam açıklanan varyans %63,455 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.9.'da Mesleki Beklenti ölçeğine ait faktör analizi sonuçları verilmiştir. Elde edilen verilere göre KMO değeri $0,917 > 0,7$ olduğu ve Barlett testi Sig. Değeri anlamlı, yani değişkenler arasında yüksek korelasyonların mevcut olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkılarak veri setimizin faktör analizi için uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Mesleki beklenti ölçeğine yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen ilk faktörün 6 ifadeden oluştuğu ve toplam varyansın %39,959'unu açıkladığı görülmektedir. Faktöre yüklenen ifadeler incelendiğinde Akyol, Oğan ve Oğan (2018) tarafından yapılan analiz sonuçları ile benzerlik göstermiş ve faktör "Kariyer Beklentileri" olarak adlandırılmıştır. "Turizm Mesleğinin Ülke Geleceğindeki Yeri" olarak adlandırılan ikinci faktör 7 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %11,225'ini açıklamaktadır. "Ücret Beklentisi" olarak adlandırılan üçüncü faktörün 3 ifadeden oluştuğu ve toplam varyansın %5,918'ini açıklamaktadır. Son olarak "Çalışma İmkânları" olarak adlandırılan dördüncü faktör 3 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %6,354'ünü açıklamaktadır.

Tablo 4. 10. Gelecek Kaygısı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler/İfadeler	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans (%)	Özdeğer	Alfa Katsayısı
Ekonomik / Sosyal Kaygı				
Çalışacağım kişilerin benim alan bilgimi yetersiz bulmalarından kaygılanırım.	,800			
Çalışacağım kişilerin beni yetersiz bulmalarından kaygılanırım.	,760			
Toplumda mesleğime yönelik saygının azalmasından kaygılanırım.	,672			
Turizm sektöründe çalışmaya başladığımda yöneticilerin bana saygı göstermemesinden kaygılanırım.	,655	49,163	8,358	0,889
Turizmcilikten elde edeceğim gelir ile ailemin ihtiyaçlarını karşılayamamaktan kaygılanırım.	,654			
Turizm sektöründe çalışmaya başladığımda iş arkadaşlarımdan bana saygı göstermemesinden kaygılanırım.	,586			
Görev Merkezli Kaygı				
Turizm sektöründe çalışmaya başladığımda iletişim kuramamaktan kaygılanırım.	,841			
Sorunlu müşterilerle başa çıkamamaktan kaygılanırım.	,802			
Turizm sektöründe çalışmaya başladığımda kendimi iyi ifade edememekten kaygılanırım.	,759	8,396	1,427	0,873
Mesleğimi yaparken hizmet verdiğim kişilerin beni sevmemesinden kaygılanırım.	,609			
Gelecek Kaygısı				
Mezun olduktan sonra istediğim kurumda çalışmamak beni kaygılandırıyor.	,788			
Mezun olduktan sonra istediğim konumda çalışmamak beni kaygılandırıyor.	,787	7,142	1,214	0,841
Yakın zamanda ekonomik kriz olma ihtimali kaygılandırıyor.	,641			
Turizmcilikten elde edeceğim gelirin standart bir yaşam için yeterli olmayacağından kaygılanırım.	,634			
Uyum Merkezli Kaygı				
Turizm sektöründe çalıştığımda mutsuz olmaktan korkuyorum.	,830			
Gelecekte, turizm sektörünü seçtiğimden dolayı pişmanlık yaşamaktan korkuyorum.	,772	6,221	1,058	0,813
Turizm sektöründe çalışmaya başladığımda sıkılmaktan kaygılanırım.	,628			

Açıklanan Varyans: %70,923
KMO Değeri: 0,913
Barlett Test Sig.: 0,000
Ölçeğin Tümüne Ait Alfa Katsayısı: 0,935

Katılımcıların sektöre ilişkin gelecek kaygısının belirlenmesine yönelik 20 ifadeden oluşan gelecek kaygı ölçeğine uygulanan faktör analizi sonucunda birden fazla faktöre yakın değerlerde yüklenen 8, 10 ve 20 numaralı ifade analizden çıkartılmıştır. Bu maddenin çıkartılmasından sonra 17 ifade üzerinde yinelenen faktör analizi sonucunda, ifadeler 4 faktör altında toplanmış ve toplam açıklanan varyans %70,923 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.10.'da Gelecek Kaygısı ölçeğine ait faktör analizi sonuçları verilmiştir. Elde edilen verilere göre KMO değeri $0,913 > 0,7$ olduğu ve Barlett testi Sig. Değeri anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlarla veri setinin faktör analizi için uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Gelecek Kaygısı ölçeğine yapılan faktör analizi sonucunda faktörlere yüklenen ifadeler incelendiğinde “Ekonomik/Sosyal Kaygı” olarak adlandırılan ilk faktörün 6 ifadeden oluştuğu ve toplam varyansın %49,163’ünü, “Görev Merkezli Kaygı” olarak adlandırılan ikinci faktör 4 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %8,396’sını, “Gelecek Kaygısı” olarak adlandırılan üçüncü faktörün 4 ifadeden oluştuğu ve toplam varyansın %7,142’sini ve son olarak “Uyum Merkezli Kaygı” olarak adlandırılan dördüncü faktör 3 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %6,221’ini açıklamaktadır.

Tablo 4. 11. Turizm Sektöründe Çalışma İsteği Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler/İfadeler	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans (%)	Özdeğer	Alfa Katsayısı
İşin Doğası				
Mezun olunca turizm sektöründe çalışacağımı sanmıyorum.	,833	49,163	8,358	0,889
Turizmle ilgili bir bölümü seçmek benim için bir hataydı.	,807			
Turizm sektöründe uzun zaman çalışacağımı düşünmüyorum.	,793			

Mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmayı düşünüyorum.	,732			
Turizm sektöründe kariyer yapmanın bana kazandıracığı fazla bir şey yok.	,721			
Turizm sektöründe yapılan işler eğlencelidir.	,548			
Fiziksel Çevre Koşulları				
Turizm sektöründe çalışma saatleri çok uzundur.	-,854			
Turizm sektöründe çalışma saatleri düzensizdir.	,850			
		18,396	2,208	-1,159
Turizm sektöründe fiziksel çalışma koşulları genellikle iyi değildir.	,603			
Ücret				
Turizm sektöründe alınan ücretler diğer hizmet sektörlerine göre daha iyi durumdadır.	,784			
Turizm sektöründe çalışan ücretleri yeterlidir.	,745	12,849	1,762	0,629
Turizm sektöründe yöneticiler çalışanlara eşit davranmaktadır.	,662			

Açıklanan Varyans: %61,882

KMO Değeri: 0,789

Barlett Test Sig.: 0,000

Ölçeğin Tümüne Ait Alfa Katsayısı: 0,700

Katılımcıların turizm sektöründe çalışma isteğinin belirlenmesine yönelik 13 ifadeden oluşan turizm sektöründe çalışma isteği ölçeğine uygulanan faktör analizi sonucunda birden fazla faktöre yakın değerlerde yüklenen 10 numaralı ifade analizden çıkartılmıştır. Bu maddenin çıkartılmasından sonra 12 ifade üzerinde yinelenen faktör analizi sonucunda, ifadeler 3 faktör altında toplanmış ve toplam açıklanan varyans %61,882 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.11.'de Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ölçeğine ait faktör analizi sonuçları verilmiştir. Elde edilen verilere göre KMO değeri $0,789 > 0,7$ olduğu ve Barlett testi Sig. Değeri anlamlı, yani değişkenler arasında yüksek korelasyonların mevcut olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkılarak veri setimizin faktör analizi için uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ölçeğine yapılan faktör analizi sonucunda faktörlere yüklenen ifadeler incelenmiştir. Bu ifadeler "İşin Doğası" olarak

adlandırılan ilk faktörün 6 ifadeden oluştuğu ve toplam varyansın %30,637'sini, "Fiziksel Çevre Koşulları" olarak adlandırılan ikinci faktör 3 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %18,396'sını, "Ücret" olarak adlandırılan üçüncü faktörün 3 ifadeden oluştuğu ve toplam varyansın %5,918'ini açıklamaktadır. Son olarak "Çalışma İmkânları" olarak adlandırılan dördüncü faktör 3 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %12,849'unu açıkladığı görülmektedir.

Tablo 4. 12. COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışma İsteği Ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler/İfadeler	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans (%)	Özdeğer	Alfa Katsayısı
İş Güvensizliği				
COVID-19 sürecinde sektörde çalışmak endişe vericidir.	,875			
COVID-19 sürecinde sektörde çalışmak gergin hissettirir.	,871			
COVID-19 sürecinde turizm sektöründe çalışmak risklidir.	,822	39,407	5,517	0,840
Yabancıların COVID-19 virüsünü yaymalarından endişeliyim.	,727			
Yabancılarla temasa geçmekten endişeleniyorum. Çünkü COVID-19 virüsünü kapmış olabilirler.	,529			
Sağlık				
COVID-19 sürecinde iş güvenliği ve çalışan sağlığı konusunda bir farklılaşma olabilir.	,878			
COVID-19 sürecinde iş güvencesi konusunda bir farklılaşma olabilir.	,841			
COVID-19 sürecinde çalışanların iş tanımlarında veya iş gerekliliklerinde bir değişim olabilir.	,837	16,668	2,334	0,821
COVID-19 sürecinde personele ödenen ücretlerde bir farklılaşma olabilir.	,703			
COVID-19 sürecinde sağlık ve güvenlik açısından, çalışmaların internet üzerinden gerçekleştirilmesi desteklenmeli.	,470			
Gelecek Endişesi				
COVID-19 sürecinde iş bulamayacağımdan korkuyorum.	,869			
COVID-19'un kariyerimi etkilemesinden endişeliyim.	,826	10,178	1,425	0,468
COVID-19 sürecinde işe alınmayacağımdan korkuyorum.	,825			
COVID-19 sürecinde turizm sektöründe çalışmayı düşünüyorum.	-,597			
Açıklanan Varyans: %69,155				

KMO Değeri: 0,850
Barlett Test Sig.: 0,000
Ölçeğin Tümüne Ait Alfa Katsayısı: 0,634

Katılımcıların COVID-19 pandemisinde sektörde çalışma isteği düzeylerinin belirlenmesine yönelik 13 ifadeden oluşan COVID-19 pandemisinde sektörde çalışma isteği ölçeğine uygulanan faktör analizi sonucunda, ifadeler 3 faktör altında toplanmış ve toplam açıklanan varyans %69,155 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.12.'de COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği ölçeğine ait faktör analizi sonuçları verilmiştir. Elde edilen verilere göre KMO değeri $0,850 > 0,7$ olduğu ve Barlett testi Sig. Değeri anlamlı, yani değişkenler arasında yüksek korelasyonların mevcut olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkılarak veri setimizin faktör analizi için uygun olduğu anlaşılmaktadır.

COVID-19 Pandemisinde Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ölçeğine yapılan faktör analizi sonucunda faktörlere yüklenen ifadeler incelenmiştir. Bu ifadeler “İş güvensizliği” olarak adlandırılan ilk faktörün 5 ifadeden oluştuğu ve toplam varyansın %39,407’sini, “Sağlık” olarak adlandırılan ikinci faktör 5 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %16,668’ini ve son olarak “Gelecek Endişesi” olarak adlandırılan üçüncü faktörün 4 ifadeden oluştuğu ve toplam varyansın %10,178’ini açıkladığı görülmektedir.

4.5.3. Hipotez Testleri

Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım göstermesi sebebi ile analizler t-testi, ANOVA, korelasyon ve regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir.

4.5.3.1. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılımlarından Cinsiyete Göre Karşılaştırma

Araştırmada iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olup olmadığının tespitinde t-testi analizinden yararlanılmıştır (Coşkun ve diğerleri, 2017). Katılımcıların mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteği düzeylerinin kadın ve erkek öğrenciler arasında farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, turizm sektöründe çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteğinin t-testi analizi Tablo 4.13.'de görülmektedir.

Tablo 4. 13. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Cinsiyete Göre Karşılaştırma

	Cinsiyet	Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi						Necmettin Erbakan Üniversitesi					
		n	Ort.	SS	t-testi			n	Ort.	SS	t-testi		
					t	sd	p				t	sd	p
Mesleki Beklenti	Kadın	276	3,545	0,634	0,396	498	0,692	148	3,548	0,575	0,951	256	0,342
	Erkek	224	3,521	0,729				110	3,474	0,675			
Gelecek Kaygısı	Kadın	276	3,443	0,828	2,973	498	0,003	148	3,404	0,779	2,632	256	0,009
	Erkek	224	3,210	0,919				110	3,132	0,869			
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Kadın	276	3,961	0,498	-1,750	498	0,081	148	2,970	0,536	-1,396	256	0,164
	Erkek	224	3,036	0,450				110	3,059	0,462			
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	Kadın	276	2,277	0,488	1,398	498	0,163	148	3,290	0,461	1,704	256	0,090
	Erkek	224	3,211	0,563				110	3,184	0,528			

Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin, gelecek kaygı düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=3,059$; $p<,05$). Gelecek kaygı düzeyinin kadın öğrencilerin (3,443) erkek öğrencilere (3,210) göre daha fazla gelecek kaygısı yaşadıkları görülmektedir.

Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencilerin, gelecek kaygı düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=2,632$; $p<,05$). Gelecek kaygı düzeyinin kadın öğrencilerin (3,404) erkek öğrencilere (3,132) göre daha fazla gelecek kaygısı yaşadıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan Selçuk Üniversitesi öğrencilerin cinsiyete göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, turizm sektöründe çalışma isteği ve COVID-19 pandemisinde sektörde çalışma isteğinin kadın ve erkek öğrenciler arasında farklılaşma olmadığı görülmüştür.

4.5.3.2. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından COVID-19 Hastalığı Geçirmelerine Göre Karşılaştırma

Katılımcıların mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteği düzeylerinin COVID-19 hastalığı geçirmenin öğrenciler arasında farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırmaya katılan Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi öğrencilerin cinsiyete göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, turizm sektöründe çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteği t-testi analizi Tablo 4.14.'de görülmektedir.

Tablo 4. 14. Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Turizm Sektöründe Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından COVID-19 Hastalığı Geçirmelerine Göre Karşılaştırma

	COVID-19 Hastalığı Geçirme	n	Ort.	SS	t-Testi		
					t	sd	p
Mesleki Beklenti	Evet	159	3,530	0,681	0,049	498	0,961
	Hayır	341	3,526	0,676			
Gelecek Kaygısı	Evet	159	3,423	0,847	1,048	498	0,295
	Hayır	341	3,335	0,882			
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Evet	159	3,259	0,569	0,348	498	0,728
	Hayır	341	3,242	0,501			
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	Evet	159	2,982	0,487	-,389	498	0,697
	Hayır	341	3,000	0,475			

Katılımcıların mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteği düzeylerinin COVID-19 hastalığı geçirmenin öğrenciler arasında farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi öğrencilerin verdikleri cevaplar ayrı ayrı analiz edilmiştir. Sonuç olarak aralarında farklılaşma olmadığı görülmüştür.

4.5.3.3. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Öğrenim Gördükleri Bölümler Göre Karşılaştırma

Turizm öğrenimi gören öğrencilerin “Öğrenim Gördükleri Bölüm” değişkenlerine göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği puan ortalamalarının anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları aşağıdaki Tablo 4.15.’de verilmiştir.

Tablo 4. 15. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Karşılaştırma

		F, Ort. Ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları				
	Grup	n	Ort.	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Beklenti	Turizm ve Otel İşletmeciliği	48	3,526	,884	G. Arası	1,345	3	,448		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	181	3,558	,570	G. İçi	227,668	496	,459		
	Turizm Rehberliği	119	3,578	,648	Toplam	229,013	499		,977	,403
	Rekreasyon Yönetimi	152	3,452	,739						
	Toplam	500	3,527	,677						
Gelecek Kaygısı	Turizm ve Otel İşletmeciliği	48	3,399	,959	G. Arası	,310	3	,103		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	181	3,360	,756	G. İçi	378,704	496	,764		
	Turizm Rehberliği	119	3,393	,916	Toplam	379,014	499		,135	,939
	Rekreasyon Yönetimi	152	3,333	,939						
	Toplam	500	3,363	,871						
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Turizm ve Otel İşletmeciliği	48	3,189	,723	G. Arası	5,025	3	1,675		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	181	3,317	,424	G. İçi	142,493	496	,287		
	Turizm Rehberliği	119	3,327	,554	Toplam	147,518	499		5,831	,001
	Rekreasyon Yönetimi	152	3,102	,570						
	Toplam	500	3,242	,543						

COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	Turizm ve Otel İşletmeciliği	48	2,940	,503	G. Arası	1,634	3	,545
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	181	3,069	,513	G. İçi	112,865	496	,228
	Turizm Rehberliği	119	2,974	,495	Toplam	114,498	499	2,393
	Rekreasyon Yönetimi	152	2,940	,404				
	Toplam	500	2,995	,479				,068

Levene Varyans Eşitlik Testleri (p): Mesleki Beklenti (,019), Gelecek Kaygısı (,027), Sektörde Çalışma İsteği (,011), COVID-19 Pandemisinde Turizm Sektöründe Çalışma İsteği (,157)

Yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin öğrenimlerine devam ettikleri bölümlerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa ($p>,05$) yol açmadığı ancak turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin anlamlı bir farklılık ($p<,05$) gösterdiği görülmektedir.

Yapılan analiz sonuçlarına göre farklılıkların hangi bölümler arasında olduğu Tablo 4.16.'da görülmektedir.

Tablo 4. 16. Bölüm Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Tukey) Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bölüm	Bölüm	Fark Ortalaması	p
Gastronomi ve Mutfak Sanatları		Turizm ve Otel İşletmeciliği	,128	,453
		Turizm Rehberliği	-,010	,999
		Rekreasyon Yönetimi	,215*	,002

Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Turizm Rehberliği	Turizm ve Otel İşletmeciliği	,138	,432
		Gastronomi ve Mutfak Sanatları	,010	,999
		Rekreasyon Yönetimi	,225*	,004
	Rekreasyon Yönetimi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	-,087	,759
		Gastronomi ve Mutfak Sanatları	-,215*	,002
		Turizm Rehberliği	-,225*	,004

*Ortalama Fark Anlamlılık Düzeyi 0,05

Anlamli çıkan çalışma isteği değeri için farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey yöntemi ile analiz sonrası ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencileri ile Rekreasyon Yönetimi Bölümü öğrencileri arasında çalışma isteği düzeylerinin öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı farklılaştığı ($p<,05$) görülmektedir. Turizm Rehberliği Bölümü öğrencileri ile Rekreasyon Yönetimi Bölümü öğrencileri arasında çalışma isteği düzeylerinin öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı farklılaştığı ($p<,05$) görülmektedir. Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü ve Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin sektörde çalışma isteği düzeylerinin Rekreasyon Yönetimi Bölümü öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar; “*turizm öğrenimi gören öğrencilerin bölümlerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.*” şeklindeki dört numaralı hipotezi desteklemektedir.

4.5.3.4. Necmettin Erbakan Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açısından Öğrenim Gördükleri Bölümler Göre Karşılaştırma

Turizm öğrenimi gören öğrencilerin “Öğrenim Gördükleri Bölüm” değişkenlerine göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği puan ortalamalarının anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları aşağıdaki Tablo 4.17.’de verilmiştir.

Tablo 4. 17. Necmettin Erbakan Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Karşılaştırma

	F, Ort. Ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları				
	Grup	n	Ort.	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Beklenti	Turizm ve Otel İşletmeciliği	21	3,669	,665	G. Arası	1,515	3	,505		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	84	3,589	,526	G. İçi	97,213	254	,383		
	Turizm Rehberliği	66	3,448	,676	Toplam	98,728	257		1,320	,268
	Rekreasyon Yönetimi	87	3,460	,642						
	Toplam	258	3,516	,619						
Gelecek Kaygısı	Turizm ve Otel İşletmeciliği	21	3,188	,825	G. Arası	,504	3	,168		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	84	3,285	,804	G. İçi	175,796	254	,692		
	Turizm Rehberliği	66	3,350	,969	Toplam	176,300	257		,243	,867
	Rekreasyon Yönetimi	87	3,268	,741						
	Toplam	258	3,288	,828						
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Turizm ve Otel İşletmeciliği	21	3,307	,624	G. Arası	1,974	3	,658		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	84	3,345	,439	G. İçi	60,565	254	,238		
	Turizm Rehberliği	66	3,242	,570	Toplam	62,539	257		2,760	,043
	Rekreasyon Yönetimi	87	3,135	,425						
	Toplam	258	3,245	,493						
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	Turizm ve Otel İşletmeciliği	21	3,115	,533	G. Arası	1,921	3	,640		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	84	3,089	,599	G. İçi	64,210	254	,253		
	Turizm Rehberliği	66	2,877	,408	Toplam	66,131	257		2,534	,057
	Rekreasyon Yönetimi	87	3,002	,455						
	Toplam	258	3,008	,507						

Levene Varyans Eşitlik Testleri (p): Mesleki Beklenti (.377), Gelecek Kaygısı (.208), Sektörde Çalışma İsteği (.097), COVID-19 Pandemisinde Turizm Sektöründe Çalışma İsteği (.141)

Yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin öğrenimlerine devam ettikleri bölümlerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa ($p>,05$) yol açmadığı ancak turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin anlamlı bir farklılık ($p<,05$) gösterdiği görülmektedir.

Yapılan analiz sonuçlarına göre farklılıkların hangi bölümler arasında olduğu Tablo 4.18.'de görülmektedir.

Tablo 4. 18. Bölüm Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Tukey) Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bölüm	Bölüm	Fark Ortalaması	p
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	Turizm ve Otel İşletmeciliği	,037	,989
		Turizm Rehberliği	,102	,576
		Rekreasyon Yönetimi	,209*	,027
	Rekreasyon Yönetimi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	-,172	,468
		Gastronomi ve Mutfak Sanatları	-,209*	,027
		Turizm Rehberliği	-,107	,536

*Ortalama Fark Anlamlılık Düzeyi 0,05

Anlamlı çıkan çalışma isteği değeri için farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey yöntemi ile analiz sonrası ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencileri ile Rekreasyon Yönetimi Bölümü öğrencileri arasında çalışma isteği düzeylerinin öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı farklılaştığı ($p<,05$) görülmektedir. Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü öğrencilerinin sektörde çalışma isteği düzeylerinin Rekreasyon Yönetimi Bölümü öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar; *“turizm öğrenimi gören öğrencilerin bölümlerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.”* şeklindeki dört numaralı hipotezi desteklemektedir.

4.5.3.5. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Öğrenim Gördükleri Bölümler Göre Karşılaştırma

Turizm öğrenimi gören öğrencilerin “Öğrenim Gördükleri Bölüm” değişkenlerine göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği puan ortalamalarının anlamlı farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları aşağıdaki Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4. 19. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Karşılaştırma

	F, Ort. Ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	n	Ort.	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Beklenti	Turizm ve Otel İşletmeciliği	27	3,437	1,022	G. Arası	3,015	3	1,005		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	97	3,545	,599	G. İçi	127,545	238	,536		
	Turizm Rehberliği	53	3,750	,564	Toplam	130,560	241		1,876	,134
	Rekreasyon Yönetimi	65	3,457	,877						
	Toplam	242	3,554	,736						
Gelecek Kaygısı	Turizm ve Otel İşletmeciliği	27	3,518	1,065	G. Arası	,478	3	,193		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	97	3,353	,730	G. İçi	205,786	238	,865		
	Turizm Rehberliği	53	3,397	,884	Toplam	206,364	241		,223	,880
	Rekreasyon Yönetimi	65	3,397	1,147						
	Toplam	242	3,393	,925						
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Turizm ve Otel İşletmeciliği	27	3,128	,770	G. Arası	3,600	3	1,200		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	97	3,287	,361	G. İçi	70,759	65	,297		
	Turizm Rehberliği	53	2,426	,496	Toplam	1,359	68		4,036	,008
	Rekreasyon Yönetimi	65	2,103	,684						
	Toplam	242	2,250	,555						

COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	Turizm ve Otel İşletmeciliği	27	2,804	,441	G. Arası	2,987	3	,996
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	97	3,051	,426	G. İçi	45,292	238	,190
	Turizm Rehberliği	53	3,094	,566	Toplam	48,279	241	5,232
	Rekreasyon Yönetimi	65	2,858	,306				
	Toplam	242	2,981	,447				,002

Levene Varyans Eşitlik Testleri (p): Mesleki Beklenti (,001), Gelecek Kaygısı (,000), Sektörde Çalışma İsteği (,001), COVID-19 Pandemisinde Turizm Sektöründe Çalışma İsteği(,001)

Yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin öğrenimlerine devam ettikleri bölümlerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa ($p>,05$) yol açmadığı ancak COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin anlamlı bir farklılık ($p<,05$) gösterdiği görülmektedir.

Anlamlı çıkan çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteği değerleri için farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Games-Howell yöntemi ile analiz sonrası ikili karşılaştırmalar Tablo 4.20.'de verilmiştir.

Tablo 4. 20. Bölüm Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Games-Howell) Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bölüm	Bölüm	Fark Ortalaması	p
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	Turizm ve Otel İşletmeciliği	,247	,061
		Turizm Rehberliği	-,042	,963
		Rekreasyon Yönetimi	,193*	,005
	Rekreasyon Yönetimi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	,054	,938
		Gastronomi ve Mutfak Sanatları	-,193*	,005
		Turizm Rehberliği	-236*	,039
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Turizm Rehberliği	Turizm ve Otel İşletmeciliği	,298	,276
		Gastronomi ve Mutfak Sanatları	,138	,284
		Rekreasyon Yönetimi	,323*	,018
	Rekreasyon Yönetimi	Turizm ve Otel İşletmeciliği	-,025	,999

Gastronomi ve Mutfak Sanatları	-,184	,196
Turizm Rehberliği	-,323*	,018

*Ortalama Fark Anlamlılık Düzeyi 0,05

Yapılan analiz sonucuna COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteğine göre Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü öğrencileri ile Rekreasyon Yönetimi bölümü öğrencileri arasında çalışma isteği düzeylerinin öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı farklılaştığı ($p<,05$) görülmektedir. Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencilerinin COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin Rekreasyon Yönetimi Bölümü öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Sektörde çalışma isteğine göre Turizm Rehberliği bölümü ve Rekreasyon Yönetimi bölümü öğrencileri arasında anlamlı farklılaşma ($p<,05$) olduğu görülmektedir. Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin Rekreasyon Yönetimi bölümü öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.5.3.6. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Karşılaştırma

Turizm öğrenimi gören öğrencilerin “Öğrenim Gördükleri Sınıf” değişkenlerine göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği puan ortalamalarının anlamlı farklılaşmış farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları aşağıdaki Tablo 4.21.’de verilmiştir.

Tablo 4. 21. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Karşılaştırma

	F, Ort. Ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	n	Ort.	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Beklenti	1. Sınıf	155	3,581	,532	G. Arası	1,872	3	,624		
	2. Sınıf	163	3,543	,780	G. İçi	227,596	496	,459		
	3. Sınıf	159	3,494	,640	Toplam	229,468	499		1,360	,254
	4. Sınıf	23	3,283	,948						
	Toplam	500	3,527	,677						
Gelecek Kaygısı	1. Sınıf	155	3,276	,776	G. Arası	3,485	3	1,162		
	2. Sınıf	163	3,343	,983	G. İçi	380,556	496	,767		
	3. Sınıf	159	3,478	,792	Toplam	384,042	499		1,514	,210

	4. Sınıf	23	3,304	1,103				
	Toplam	500	3,363	,871				
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	1. Sınıf	155	3,280	,455	G. Arası	3,307	3	1,102
	2. Sınıf	163	3,274	,600	G. İçi	133,594	496	,269
	3. Sınıf	159	3,228	,511	Toplam	136,902	499	4,093
	4. Sınıf	23	3,851	,733				,007
	Toplam	500	3,242	,543				
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	1. Sınıf	155	2,084	,510	G. Arası	2,174	3	,725
	2. Sınıf	163	3,920	,439	G. İçi	112,325	496	,226
	3. Sınıf	159	2,987	,456	Toplam	114,498	499	3,199
	4. Sınıf	23	2,968	,606				,023
	Toplam	500	2,995	,479				

Levene Varyans Eşitlik Testleri (p): Mesleki Beklenti (,002), Gelecek Kaygısı (,002), Sektörde Çalışma İsteği (,003), COVID-19 Pandemisinde Turizm Sektöründe Çalışma İsteği (,002)

Yapılan analiz sonuçlarına göre turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde çalışma istekleri ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma istekleri, sınıf düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa ($p < ,05$) yol açtığı ancak mesleki beklenti ve gelecek kaygısı düzeylerinin anlamlı bir farklılığa ($p > ,05$) yol açmadığı görülmektedir.

Anlamlı çıkan sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteği değerleri için farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Games-Howell yöntemi Tablo 4.22.'de görülmektedir.

Tablo 4. 22. Sınıf Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Games-Howell) Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	Sınıf	Fark Ortalaması	p
	1.sınıf	2.sınıf	,002	1,00
		3.sınıf	,051	,815
		4.sınıf	,389*	,005

Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	2.sınıf	1.sınıf	-,002	1,00	
		3.sınıf	,049	,827	
		4.sınıf	,387*	,005	
	3.sınıf	1.sınıf	-,051	,815	
		2.sınıf	-,049	,827	
		4.sınıf	,338*	,019	
	4.sınıf	1.sınıf	-,389*	,005	
		2.sınıf	-,387	,005	
		3.sınıf	-,338	,019	
	COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	1.sınıf	2.sınıf	,164*	,012
			3.sınıf	,096	,272
			4.sınıf	,115	,696
2.sınıf		1.sınıf	-,164*	,012	
		3.sınıf	-,067	,585	
		4.sınıf	-,048	,969	

*Ortalama Fark Anlamlılık Düzeyi 0,05

Sektörde çalışma isteği düzeyleri; 1.sınıflar ile 4.sınıflar, 2.sınıflar ile 4. sınıflar ve 3.sınıflar ile 4.sınıflar arasında anlamlı farklılık ($p<,05$) olduğu görülmektedir. Analiz sonucuna göre 1.sınıflar, 2.sınıflar ve 3.sınıfların sektörde çalışma istekleri 4.sınıflara göre yüksek olduğu görülmektedir. COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği düzeyleri; 1.sınıflar ile 2. sınıflar arasında anlamlı farklılık ($p<,05$) olduğu görülmektedir. Analiz sonucuna göre 1. sınıf öğrencilerin COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin 2. sınıf öğrencilere göre yüksek olduğu görülmektedir.

4.5.3.7. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Karşılaştırma

Turizm öğrenimi gören öğrencilerin “Öğrenim Gördükleri Sınıf” değişkenlerine göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği puan ortalamalarının anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları aşağıdaki Tablo 4.23.’de verilmiştir.

Tablo 4. 23. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Karşılaştırma

	F, Ort. Ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	n	Ort.	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Beklenti	1. Sınıf	78	3,701	,482	G. Arası	4,177	3	1,505		
	2. Sınıf	57	3,489	,942	G. İçi	126,383	238	,528		

	3. Sınıf	97	3,522	,683	Toplam	130,560	241	2,849	,051
	4. Sınıf	10	3,090	1,241					
	Toplam	242	3,554	,736					
Gelecek Kaygısı	1. Sınıf	78	3,247	,828	G. Arası	5,100	3	1,663	
	2. Sınıf	57	3,306	1,137	G. İçi	201,264	238	,834	
	3. Sınıf	97	3,524	,791	Toplam	206,364	241	1,994	,113
	4. Sınıf	10	3,760	1,321					
	Toplam	242	3,393	,925					
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	1. Sınıf	78	3,369	,372	G. Arası	3,555	3	,693	
	2. Sınıf	57	3,225	,773	G. İçi	70,804	238	,243	
	3. Sınıf	97	3,219	,450	Toplam	74,359	241	2,849	,059
	4. Sınıf	10	2,769	,894					
	Toplam	242	3,250	,555					
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	1. Sınıf	78	3,077	,465	G. Arası	2,186	3	,729	
	2. Sınıf	57	2,874	,427	G. İçi	46,093	238	,194	
	3. Sınıf	97	2,995	,442	Toplam	48,279	241	3,762	,011
	4. Sınıf	10	2,700	,192					
	Toplam	242	2,981	,447					

Levene Varyans Eşitlik Testleri (p): Mesleki Beklenti (,000), Gelecek Kaygısı (,000), Sektörde Çalışma İsteği (,004), COVID-19 Pandemisinde Turizm Sektöründe Çalışma İsteği(,001)

Yapılan analiz sonuçlarına göre turizm öğrenimi gören öğrencilerin, COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma istekleri, sınıf düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa ($p < ,05$) yol açtığı görülmektedir.

Anlamlı çıkan COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteği değerleri için farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Games-Howell yöntemi Tablo 4.24.'de görülmektedir.

Tablo 4. 24. Sınıf Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Games-Howell) Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	Sınıf	Fark Ortalaması	p
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	1.sınıf	2.sınıf	,203*	,047
		3.sınıf	,082	,636
		4.sınıf	,377*	,000
	2.sınıf	1.sınıf	-,203*	,047
		3.sınıf	-,120	,343
		4.sınıf	,174	,179
	3.sınıf	1.sınıf	-,082	,636
		2.sınıf	,120	,343
		4.sınıf	,295*	,004
	4.sınıf	1.sınıf	-,377*	,000
		2.sınıf	-,174	,179
		3.sınıf	-,295*	,004

*Ortalama Fark Anlamlılık Düzeyi 0,05

Yapılan analiz sonucuna göre, COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma istekleri düzeyleri; 1.sınıflar ile 2. sınıflar, 1.sınıflar ile 4. sınıflar ve 3.sınıflar

ile 4. sınıflar arasında anlamlı farklılık ($p<,05$) olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucuna göre 1. ve 3. sınıf öğrencilerin COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin 2. ve 4. sınıf öğrencilerine oranla yüksek olduğu söylenebilir.

Necmettin Erbakan Üniversitesi'ndeki öğrencilerin sınıf düzeyleri ile mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinin turizm sektörüne etkileri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

4.5.3.8. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma

Turizm öğrenimi gören öğrencilerin “Sektör Deneyimi” değişkenlerine göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği puan ortalamalarının anlamlı farklılaşım farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları aşağıdaki Tablo 4.25’de verilmiştir.

Tablo 4. 25. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma

	F, Ort. Ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	n	Ort.	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Beklenti	Yok	321	3,573	,560	G. Arası	2,402	3	,801		
	1-3 sene	160	3,451	,858	G. İçi	227,065	496	,458		
	4-6 sene	17	3,517	,768	Toplam	229,467	499		1,749	,156
	7+ sene	2	4,175	,247						
	Toplam	500	3,535	,678						
Gelecek Kaygısı	Yok	321	3,340	,773	G. Arası	1,317	3	,439		
	1-3 sene	160	3,315	1,066	G. İçi	382,724	496	,772		
	4-6 sene	17	3,452	,720	Toplam	384,042	499		,569	,636
	7+ sene	2	4,050	1,343						
	Toplam	500	3,339	,877						
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Yok	321	3,294	,452	G. Arası	2,659	3	,886		
	1-3 sene	160	3,148	,642	G. İçi	134,243	496	,271		
	4-6 sene	17	3,257	,445	Toplam	136,902	499		3,275	,021
	7+ sene	2	3,692	,326						
	Toplam	500	3,247	,523						
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	Yok	321	3,013	,511	G. Arası	1,298	3	,433		
	1-3 sene	160	2,948	,402	G. İçi	113,201	496	,228		
	4-6 sene	17	3,138	,448	Toplam	114,498	499		1,896	,129
	7+ sene	2	2,500	,707						
	Toplam	500	2,995	,479						

Levene Varyans Eşitlik Testleri (p): Mesleki Beklenti (,000), Gelecek Kaygısı (,000), Sektörde Çalışma İsteği (,004), COVID-19 Pandemisinde Turizm Sektöründe Çalışma İsteği (,003)

Yapılan analiz sonuçlarına göre turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde çalışma isteklerinin sektör deneyim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa ($p < ,05$) yol açtığı görülmektedir.

Anlamlı çıkan turizm sektöründe çalışma isteği değerleri için farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Games-Howell yöntemi Tablo 4.26.'da görülmektedir.

Tablo 4. 26. Sektörde Çalışma Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Games-Howell) Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sektör Deneyimi	Sektör Deneyimi	Fark Ortalaması	p
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Yok	1-3 sene	,145*	,021
		4-6 sene	,036	,992
		7+ sene	-,338	,702
	1-3 sene	Yok	-,145*	,021
		4-6 sene	-,109	,843
		7+ sene	-,543	,457

*Ortalama Fark Anlamlılık Düzeyi 0,05

Yapılan analiz sonucuna göre, turizm sektöründe çalışma isteği düzeyleri; Yok ile 1-3 sene arasında anlamlı farklılık ($p < ,05$) olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucuna göre sektörde hiç çalışmayan öğrencilerin turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin, 1-3 sene çalışan öğrencilere oranla daha yüksektir.

4.5.3.9. Necmettin Erbakan Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma

Turizm öğrenimi gören öğrencilerin “Sektör Deneyimi” değişkenlerine göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği puan ortalamalarının anlamlı farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları aşağıdaki Tablo 4.27’de verilmiştir.

Tablo 4. 27. Necmettin Erbakan Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açılarında Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma

F, Ort. Ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	n	Ort.	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p

Mesleki Beklenti	Yok	190	3,525	,563	G. Arası	,136	2	,068	
	1-3 sene	63	3,481	,750	G. İçi	98,592	255	,387	
	4-6 sene	5	3,610	,956	Toplam	98,728	257	,176	,839
	Toplam	258	3,516	,619					
Gelecek Kaygısı	Yok	190	3,319	,764	G. Arası	1,125	2	,562	
	1-3 sene	63	3,223	,984	G. İçi	175,175	255	,687	
	4-6 sene	5	2,920	,841	Toplam	176,300	257	,819	,442
	Toplam	258	3,288	,823					
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Yok	190	3,255	,573	G. Arası	,639	2	,319	
	1-3 sene	63	3,190	,290	G. İçi	61,900	255	,243	
	4-6 sene	5	3,538	,463	Toplam	62,539	257	1,316	,270
	Toplam	258	3,245	,501					
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	Yok	190	3,001	,534	G. Arası	1,897	2	,948	
	1-3 sene	63	2,979	,397	G. İçi	64,235	255	,252	
	4-6 sene	5	3,614	,355	Toplam	66,131	257	3,765	,024
	Toplam	258	3,008	,507					

Levene Varyans Eşitlik Testleri (p): Mesleki Beklenti (,020), Gelecek Kaygısı (,077), Sektörde Çalışma İsteği (,043), COVID-19 Pandemisinde Turizm Sektöründe Çalışma İsteği (,107)

Yapılan analiz sonuçlarına göre turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma istekleri, sektör deneyim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa ($p < ,05$) yol açtığı görülmektedir.

Anlamlı çıkan turizm sektöründe çalışma isteği değerleri için farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey yöntemi Tablo 4.28.'de görülmektedir.

Tablo 4. 28. Sektörde Çalışma Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Tukey) Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sektör Deneyimi	Sektör Deneyimi	Fark Ortalaması	p
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	Yok	1-3 sene	,021	,952
		4-6 sene	-,612*	,020
	1-3 sene	Yok	-,021	,952
		4-6 sene	-,634*	,019
	4-6 sene	Yok	,612	,020
		1-3 sene	,634	,019

*Ortalama Fark Anlamlılık Düzeyi 0,05

Yapılan analiz sonucuna göre, COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma istekleri düzeyleri; yok ile 4-6 sene ve 1-3 sene ile 4-6 sene arasında anlamlı farklılık ($p < ,05$) olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucuna göre sektörde 4-6 sene çalışan öğrencilerin COVID-19 Pandemisinde çalışma isteği düzeylerinin, hiç çalışmayan ve 1-3 sene çalışan öğrencilere oranla daha yüksektir.

4.5.3.10. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma

Turizm öğrenimi gören öğrencilerin “Sektör Deneyimi” değişkenlerine göre mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği puan ortalamalarının anlamlı farklılaşım farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları aşağıdaki Tablo 4.29.’da verilmiştir.

Tablo 4. 29. Selçuk Üniversitesi Katılımcılarının Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, Sektörde Çalışma İsteği ve COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği Açıklarından Sektör Deneyimine Göre Karşılaştırma

	F, Ort. ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	n	Ort.	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Beklenti	Yok	131	3,642	,550	G. Arası	3,294	3	1,098		
	1-3 sene	97	3,432	,924	G. İçi	127,266	238	,535		
	4-6 sene	12	3,479	,722	Toplam	130,560	241		2,053	,107
	7+ sene	2	4,175	,247						
	Toplam	242	3,554	,736						
Gelecek Kaygısı	Yok	131	3,370	,788	G. Arası	1,912	3	,637		
	1-3 sene	97	3,375	1,109	G. İçi	204,452	238	,859		
	4-6 sene	12	3,675	,561	Toplam	206,364	241		,742	,528
	7+ sene	2	4,050	1,343						
	Toplam	242	3,393	,925						
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Yok	131	3,350	,423	G. Arası	3,449	3	1,150		
	1-3 sene	97	3,121	,685	G. İçi	70,910	238	,298		
	4-6 sene	12	3,141	,463	Toplam	74,359	241		3,858	,010
	7+ sene	2	3,692	,326						
	Toplam	242	3,250	,555						
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği	Yok	131	3,031	,478	G. Arası	1,085	3	,362		
	1-3 sene	97	2,928	,406	G. İçi	47,194	238	,198		
	4-6 sene	12	2,940	,317	Toplam	48,279	241		1,823	,144
	7+ sene	2	2,500	,707						
	Toplam	242	2,981	,447						

Levene Varyans Eşitlik Testleri (p): Mesleki Beklenti (,000), Gelecek Kaygısı (,000), Sektörde Çalışma İsteği (,004), COVID-19 Pandemisinde Turizm Sektöründe Çalışma İsteği (,003)

Yapılan analiz sonuçlarına göre turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm sektöründe çalışma istekleri, sektör deneyim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa ($p < ,05$) yol açtığı görülmektedir.

Anlamlı çıkan turizm sektöründe çalışma isteği değerleri için farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Games-Howell yöntemi Tablo 4.30.’da görülmektedir.

Tablo 4. 30. Sektörde Çalışma Değişkenine Göre Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Olduğunu Belirlemeye Yönelik Post Hoc (Games-Howell) Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sektör Deneyimi	Sektör Deneyimi	Fark Ortalaması	p
Turizm Sektöründe Çalışma İsteği	Yok	1-3 sene	,228*	,022
		4-6 sene	,208	463
	1-3 sene	Yok	-,228*	,022
		4-6 sene	-,019	,999

*Ortalama Fark Anlamlılık Düzeyi 0,05

Yapılan analiz sonucuna göre, turizm sektöründe çalışma istekleri düzeyleri; yok ile 1-3 sene arasında anlamlı farklılık ($p<,05$) olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucuna göre sektörde hiç çalışmayan öğrencilerin turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin, 1-3 sene çalışan öğrencilere oranla daha yüksektir.

4.5.4. Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki ilişkinin varlığını ve bu ilişkinin derecesini belirlemeye yöneliktir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen korelasyon katsayısı +1 ve -1 arasında değer alır ve r ile gösterilir. Katsayının +1 olması değişkenler arasındaki ilişkinin tam pozitif doğrusal bir ilişki olduğunu, -1 olması ise değişkenler arasındaki ilişkinin tam negatif doğrusal bir ilişki olduğunu gösterir. Katsayının 0 olması değişkenler arasında herhangi bir ilişkinin olmadığını anlamına gelmektedir (Coşkun ve diğerleri, 2017; Sungur, 2017).

Korelasyon katsayısı ve değişkenler arasındaki ilişki düzeyi 0,00 doğrusal ilişki yok (nötr korelasyon), 0,01-0,29 aralığı zayıf veya düşük, 0,30-0,64 aralığı orta düzey, 0,65-0,84 aralığı kuvvetli veya yüksek, 0,85-1 aralığında ise çok kuvvetli veya çok yüksek şeklinde yorumlanabilir (Ural ve Kılıç, 2006).

4.5.4.1. Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki

Necmettin Erbakan Üniversitesinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin, mesleki beklenti, gelecek kaygısı, COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.31.'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 31. Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki

		MB	GK	CPSÇE	SCİ
Mesleki Beklenti (MB)	Pearson r	1	,142*	,126*	,670**
	p		,023	,043	,000
	n		258	258	258
Gelecek Kaygısı (GK)	Pearson r		1	-,297**	-,049
	P			,000	,432
	n			258	258
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği (CPSÇİ)	Pearson r			1	,147*
	p				,018
	n				258
Sektörde Çalışma İsteği (SCİ)	Pearson r				1
	p				
	n				258

*Korelasyon $p < ,05$ düzeyinde anlamlıdır.

**Korelasyon $p < ,01$ düzeyinde anlamlıdır.

Mesleki beklenti ve gelecek kaygısı arasında zayıf düzeyde pozitif ($r = ,142$) ve anlamlı ($p < ,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin mesleki beklentileri ve gelecek kaygısı zayıf bir ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

Mesleki beklenti ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi arasında zayıf düzeyde pozitif ($r = ,126$) ve anlamlı ($p < ,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin mesleki beklentileri ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi zayıf bir ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

Mesleki beklenti ve sektörde çalışma isteği arasında güçlü veya kuvvetli düzeyde pozitif ($r = ,670$) ve anlamlı ($p < ,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin mesleki beklentileri ve sektörde çalışma istekleri güçlü bir ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

Gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi arasında zayıf düzeyde negatif ($r = -,297$) ve anlamlı ($p < ,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi zayıf bir ilişki ile ve anlamlı olarak birbirine zıt bir şekilde artmaktadır.

Gelecek kaygısı ve sektörde çalışmaya isteği arasında zayıf düzeyde negatif ($r = -,049$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteği zayıf bir ilişki ile birbirine zıt bir şekilde artmaktadır.

COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği arasında zayıf düzeyde pozitif ($r=,147$) ve anlamlı ($p<,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği etkisi zayıf bir ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır. Sonuç olarak öğrencileri COVID-19 Pandemisi etkilediği ama bu etkinin çok kuvvetli olmadığı söylenebilir.

4.5.4.2. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki

Selçuk Üniversitesinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin, mesleki beklenti, gelecek kaygısı, COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.32.'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 32. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki

		MB	GK	CPSÇE	SÇİ
Mesleki Beklenti (MB)	Pearson r	1	,221**	,101	,742**
	p		,001	,117	,000
	n		242	242	242
Gelecek Kaygısı (GK)	Pearson r		1	-,189**	,210**
	p			,003	,001
	n			242	242
COVID-19 Pandemisinde Sektörde Çalışma İsteği (CPSÇİ)	Pearson r			1	,109
	p				,092
	n				242
Sektörde Çalışma İsteği (SÇİ)	Pearson r				1
	p				
	n				242

**Korelasyon $p<,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Mesleki beklenti ve gelecek kaygısı arasında zayıf düzeyde pozitif ($r=,221$) ve anlamlı ($p<,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin mesleki beklentileri ve gelecek kaygısı zayıf bir ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

Mesleki beklenti ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi arasında zayıf düzeyde pozitif ($r=,101$) ve anlamlı olmayan ($p<,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin mesleki beklentileri ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi zayıf bir ilişki tespit edilmiştir.

Mesleki beklenti ve sektörde çalışma isteği arasında güçlü veya kuvvetli düzeyde pozitif ($r=,742$) ve anlamlı ($p<,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin mesleki beklentileri ve sektörde çalışma istekleri güçlü bir ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

Gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi arasında zayıf düzeyde negatif ($r=-,189$) ve anlamlı ($p<,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi zayıf bir ilişki ile ve anlamlı olarak birbirine zıt bir şekilde artmaktadır.

Gelecek kaygısı ve sektörde çalışmaya isteği arasında zayıf düzeyde pozitif ($r=,210$) ve anlamlı ($p<,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteği zayıf bir ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği arasında zayıf düzeyde pozitif ($r=,109$) ve anlamlı olmayan ($p<,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği etkisi zayıf bir ilişki tespit edilmiştir.

4.5.4.3. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki

Selçuk Üniversitesinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin, mesleki beklenti, gelecek kaygısı, COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.33.'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 33. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki İlişki

		MB	GK	CPSÇE	SÇİ
Mesleki Beklenti (MB)	Pearson r	1	,184**	,112**	,710**
	p		,000	,012	,000
	n		500	500	500
Gelecek Kaygısı (GK)	Pearson r		1	-,250**	,091**
	p			,000	,042
	n			500	500
COVID-19 Pandemisinde	Pearson r			1	,127**
	p				,004

Sektörde Çalışma İsteği (CPSCİ)	n				500
Sektörde Çalışma İsteği (SCİ)	Pearson r				1
	p				
	n				500

**Korelasyon $p < ,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Mesleki beklenti ve gelecek kaygısı arasında zayıf düzeyde pozitif ($r = ,184$) ve anlamlı ($p < ,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin mesleki beklentileri ve gelecek kaygısı zayıf bir ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

Mesleki beklenti ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi arasında zayıf düzeyde pozitif ($r = ,112$) ve anlamlı olmayan ($p < ,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin mesleki beklentileri ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi zayıf bir ilişki tespit edilmiştir.

Mesleki beklenti ve sektörde çalışma isteği arasında güçlü veya kuvvetli düzeyde pozitif ($r = ,710$) ve anlamlı ($p < ,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin mesleki beklentileri ve sektörde çalışma istekleri güçlü bir ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

Gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi arasında zayıf düzeyde negatif ($r = -,250$) ve anlamlı ($p < ,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi zayıf bir ilişki ile ve anlamlı olarak birbirine zıt bir şekilde artmaktadır.

Gelecek kaygısı ve sektörde çalışmaya isteği arasında zayıf düzeyde pozitif ($r = ,091$) ve anlamlı olmayan ($p < ,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteği zayıf bir ilişki tespit edilmiştir.

COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği arasında zayıf düzeyde pozitif ($r = ,127$) ve anlamlı ($p < ,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği etkisi zayıf bir ilişki ile ve anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

4.5.5.Çoklu Regresyon Analizi

Regresyon analizi, iki veya daha çok bağımsız değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini bir modelle açıklamak ve bu bağımsız değişkenlerin etki düzeylerini

belirlemek için kullanılan bir analiz yöntemidir. Regresyon analizinde değişkenler bağımlı ve bağımsız değişkenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bağımsız değişken sayısına göre; basit ve çoklu regresyon olarak iki gruba ayrılmaktadır. İşlev türüne göre; doğrusal ve doğrusal olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır (Gökçin, 2019: 86; Bahadır, 2013; Yüksel, 2007).

Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklenti, gelecek kaygısı, sektörde çalışma isteğine COVID-19 Pandemisinin etkisinin belirlenmesi için araştırmada çoklu regresyon analizini kullanılmıştır. Çoklu regresyon analizinde bağımlı değişken birden fazla bağımsız değişken ile açıklanmaktadır (Adachi, 2020 ve Zaman, 2017).

4.5.5.1. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki Etki

Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin, mesleki beklenti, gelecek kaygısı, COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği arasındaki etkiyi tespit etmek amacıyla Regresyon Analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.34’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 34. Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışma İsteğinin Sektörde Çalışma İsteğine Etkisi

Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p
Sabit	1,233	,150	-	8,217	,000
Mesleki Beklenti	,549	,025	,710	21,841	,000
Gelecek Kaygısı	-,017	,020	-,029	-,874	,382
COVID-19 Pandemisi	,045	,036	,041	1,234	,218

* Sektörde Çalışma İsteği – (Bağımlı Değişken) Sabit

* R= ,712 R²= ,507 F= 169,867 p= ,000

Modele göre açıklayıcı katsayısı =R²=0,507 olarak bulunmuştur. Bu da sektörde çalışma isteğinin, mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisi sonuçlarını %50,7 oranında açıkladığını göstermektedir.

Bu model mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisi bağımsız değişkeninin sektörde çalışma isteği bağımlı değişkenini etkilediğini düşündüğümüz

bu model istatistiksel olarak ($p < ,000$) anlamlıdır. Sektörde çalışma isteği üzerinde mesleki beklenti %71 ($\beta = ,710$) etki ettiği görülmektedir.

Tabloda da görüldüğü gibi mesleki beklentinin sektörde çalışma düzeyi arasında anlamlı bir etki saptanmıştır ($p < ,000$). Öğrencilerin sektörde çalışma isteklerinin pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde etki etmektedir. Bu nedenle “*Turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklentilerinin, sektörde çalışma istekleri üzerinde etkisi vardır.*” önermesini (*Hipotez 1*) desteklemektedir.

Gelecek kaygısının sektörde çalışma isteği üzerinde negatif ($t = -,874$) bir etkisi olduğu ama anlamlı ($p > ,382$) olmadığı görülmektedir. Bu nedenle “*Turizm öğrenimi gören öğrencilerin gelecek kaygısının, sektörde çalışma istekleri üzerinde etkisi vardır.*” önermesini (*Hipotez 2*) desteklememektedir.

COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışma isteği üzerinde olumlu ($t = 1,234$) bir etkisi olduğu ama anlamlı ($p > ,218$) olmadığı görülmektedir. Bu nedenle “*Turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 Pandemisinin, sektörde çalışma istekleri üzerinde etkisi vardır.*” önermesini (*Hipotez 3*) desteklememektedir.

4.5.5.2. Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki Etki

Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin, mesleki beklenti, gelecek kaygısı, COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği arasındaki etkiyi tespit etmek amacıyla Regresyon Analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.35’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 35. Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki Etki

Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p
Sabit	1,543	,211	-	7,324	,000
Mesleki Beklenti	,547	,037	,687	14,661	,000
Gelecek Kaygısı	-,084	,029	-,141	-2,893	,004
COVID-19 Pandemisi	,018	,047	,018	,380	,704

* Sektörde Çalışma İsteği – (Bağımlı Değişken) Sabit

* R= ,686 R²= ,470 F= 75,123 p= ,000

Yukarıdaki tabloya göre açıklayıcı katsayısı =R²=,470 olarak bulunmuştur. Bu da sektörde çalışma isteğinin, mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisi sonuçlarını %47 (β =,470) oranında açıkladığını göstermektedir.

Bu model mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisi bağımsız değişkeninin sektörde çalışma isteği bağımlı değişkenini etkilediğini düşündüğümüz bu model istatistiksel olarak ($p<,000$) anlamlıdır. Sektörde çalışma isteği üzerinde mesleki beklenti %68,7 (β =,687) etki ettiği görülmektedir.

Tabloda da görüldüğü gibi mesleki beklentinin sektörde çalışma düzeyi arasında anlamlı bir etki saptanmıştır ($p<,000$). Öğrencilerin sektörde çalışma isteklerinin pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde etki etmektedir. Bu nedenle *“Turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklentilerinin, sektörde çalışma istekleri üzerinde etkisi vardır.”* önermesini (Hipotez 1) desteklemektedir.

Gelecek kaygısının sektörde çalışma isteği üzerinde negatif ($t=-2,893$) yönde anlamlı ($p<,004$) bir etki görülmektedir. Bu nedenle *“Turizm öğrenimi gören öğrencilerin gelecek kaygısının, sektörde çalışma istekleri üzerinde etkisi vardır.”* önermesini (Hipotez 2) desteklemektedir. Sonuç olarak öğrencilerin gelecek kaygılarındaki artış, sektörde çalışma isteklerinde azalmaya neden olacaktır.

COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışma isteği üzerinde olumlu ($t=1,234$) bir etkisi olduğu ama anlamlı ($p>,704$) olmadığı görülmektedir. Bu nedenle *“Turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 Pandemisinin, sektörde çalışma istekleri üzerinde etkisi vardır.”* önermesini (Hipotez 3) desteklememektedir.

4.5.5.3. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki Etki

Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin, mesleki beklenti, gelecek kaygısı, COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışmaya etkisi ve sektörde çalışma isteği arasındaki etkiyi

tespit etmek amacıyla Regresyon Analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.36’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 36. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı, COVID-19 Pandemisinin Sektörde Çalışmaya Etkisi ve Sektörde Çalışma İsteği Arasındaki Etki

Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p
Sabit	1,002	,216	-	4,650	,000
Mesleki Beklenti	,546	,034	,724	16,165	,000
Gelecek Kaygısı	,038	,027	,063	1,396	,164
COVID-19 Pandemisi	,060	,055	,048	1,078	,282

* Sektörde Çalışma İsteği – (Bağımlı Değişken) Sabit

* R= ,745 R²= ,556 F= 99,168 p= ,000

Yukarıdaki tabloya göre açıklayıcı katsayısı =R²=,556 olarak bulunmuştur. Bu da sektörde çalışma isteğinin, mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisi sonuçları ile %55,6 oranında açıkladığını göstermektedir.

Bu model mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisi bağımsız değişkeninin sektörde çalışma isteği bağımlı değişkenini etkilediğini düşündüğümüz bu model istatistiksel olarak (p<,000) anlamlıdır. Sektörde çalışma isteği üzerinde mesleki beklenti %72,4 (β=,724) etki ettiği görülmektedir.

Tabloda da görüldüğü gibi mesleki beklentinin sektörde çalışma düzeyi arasında anlamlı bir etki saptanmıştır (p<,000). Öğrencilerin sektörde çalışma isteklerinin pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde etki etmektedir. Bu nedenle *“Turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklentilerinin, sektörde çalışma istekleri üzerinde etkisi vardır.”* önermesini (Hipotez 1) desteklemektedir.

Gelecek kaygısının sektörde çalışma isteği üzerinde pozitif yönde (t=1,396) yönde anlamlı (p>,164) olmayan bir etki görülmektedir. Bu nedenle *“Turizm öğrenimi gören öğrencilerin gelecek kaygısının, sektörde çalışma istekleri üzerinde etkisi vardır.”* önermesini (Hipotez 2) desteklememektedir.

COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışma isteği üzerinde pozitif yönde (t=1,078) bir etkisi olduğu ama anlamlı (p>,282) olmadığı görülmektedir. Bu nedenle *“Turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 Pandemisinin, sektörde çalışma istekleri üzerinde etkisi vardır.”* önermesini (Hipotez 3) desteklememektedir.

SONUÇ VE SONRAKİ ARAŞTIRMACILARA ÖNERİLER

Araştırmada ileri sürülen hipotezler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi örneklemeyle ilgili hipotezler Tablo 4.37.'de gösterilmektedir.

Tablo 4. 37. Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi Örneklemeyle İlgili Hipotezler

Araştırma Soruları		Kabul	Red
H1:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklentilerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.	X	
H2:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin gelecek kaygılarının, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.	X	
H3:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 Pandemisinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.		X
H4:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin bölümlerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.	X	
H5:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin cinsiyetlerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.		X
H6:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 hastalığı geçirmenin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.		X

Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi örneklemeyle ilgili hipotezler Tablo 4.38'de gösterilmektedir.

Tablo 4. 38. Selçuk Üniversitesinin Turizm Fakültesi Örneklemeyle İlgili Hipotezler

Araştırma Soruları		Kabul	Red
H1:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklentilerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.	X	
H2:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin gelecek kaygılarının, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.		X
H3:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 Pandemisinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.		X
H4:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin bölümlerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.	X	
H5:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin cinsiyetlerinin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.		X
H6:	Turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 hastalığı geçirmenin, sektörde çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.		X

Analizler sonucunda elde edilen hipotez sonuçlarına göre Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencilerinin, araştırma sorularının cevapları Tablo 4.39.'de yer almaktadır.

Tablo 4. 39. Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi Örneklemiyle İlgili Araştırma Sorularının Cevapları

Araştırma Soruları		Cevap
1.	Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin gelecek kaygı düzeyleri, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Evet
2.	Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde çalışma istekleri, öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Evet
3.	Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde çalışma istekleri, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Evet
4.	Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 pandemisinin etkileri, sektör deneyim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Evet

Analizler sonucunda elde edilen hipotez sonuçlarına göre Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin, araştırma sorularının cevapları Tablo 4. 40.'da yer almaktadır.

Tablo 4. 40. Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi Örneklemiyle İlgili Araştırma Sorularının Cevapları

Araştırma Soruları		Cevap
1.	Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde çalışma istekleri, öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Evet
2.	Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde çalışma istekleri, sektör deneyim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Evet
3.	Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 pandemisinin etkileri, öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Evet
4.	Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin COVID-19 pandemisinin etkileri, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Evet

Turizm sektöründe çalışacak kişilerin almış oldukları turizm eğitimi önemli bir konu haline geldiği görülmektedir. Turizm eğitimi ve öğrenimi görmüş kişilerin, yerli ve yabancı turistlere daha iyi hizmet vermeleri ve işletmenin sürdürülebilirliği açısından önemli olmaktadır. Bunun sonucunda ise misafir memnuniyeti ve misafirin

işletmeyi tekrar tercih etmesine neden olacaktır (Akyol ve diğerleri, 2018: 14). Bu yönden incelendiğinde turizm öğrenimi görmüş kişilerin sektörde çalışmaya teşvik etmek büyük öneme sahiptir. Hem işletmeler açısından hem de kişilerin gelecek kaygısı yaşamaması sağlanmalıdır.

COVID-19 Pandemisi dünyayı ve turizm dâhil olmak üzere birçok sektörü olumsuz etkilemiştir. Turizm öğrenimi gören öğrencileri de etkisi altına almıştır. COVID-19 Pandemisi nedeniyle eğitim ve öğretim kurumlarının kapatılması ve uzaktan eğitim ve öğretime geçilmesi kararlaştırılmıştır (Bozkurt, 2020: 103). Bu süreç öğrencilerin, mesleki gelişimleri açısından olumsuz olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü turizm bölümleri genel anlamda uygulama ve pratiğe dayalı dersler yer almaktadır. Pratik yapamayan öğrenci tam olarak kendini geliştiremeyecektir. Bunun yanı sıra öğrenciler psikolojik olarak da zarar gördüklerini ve bu mesleği icra etmek konusunda gelecek kaygısı yaşayabilmektedirler.

Sayın (2022), Selçuk Üniversitesi Silifke Taşucu Meslek Yüksekokulu turizm bölümü öğrencilerine COVID-19 Pandemisinin kaygı düzeyinin, gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteği arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla benzer araştırma yapmıştır. Gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisi arasında orta düzeyli pozitif anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. COVID-19 Pandemisi ve sektörde çalışma isteği arasında zayıf düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Gelecek kaygısı ve sektörde çalışma isteği arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Büyükkuru (2021), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde Turizm Rehberliği Programındaki öğrenciler üzerinde COVID-19 Pandemisinin kariyer planlarını etkileyip etkilemediğini tespit etmek amacıyla benzer bir araştırma yapmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin bazılarının ileride bu mesleği yapmaktan vazgeçtiğini belirtirken, bazılarının ise bu durumun geçici olduğunu düşünmektedirler.

Bu araştırmaların aksine, Mahmud ve diğerleri (2021) tarafından yapılan araştırmada COVID-19 Pandemisi korkusu insanlar üzerinde olumsuz bir etki bıraktığı sonucuna ulaşmışlardır. İnsanların gelecekteki kariyer beklentileri konusunda endişe ettikleri ve umutsuzluğa kapıldıklarını söyleyebiliriz.

COVID-19 Pandemisinin Konya'daki turizm öğrenimi gören öğrenciler üzerine etkileri için literatüre bakıldığında mesleki beklenti, gelecek kaygısı ve COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışma isteğine etkisi üzerine araştırma yapılmadığı görülmüştür. Ayrıca diğer şehirlerde de yapılmadığı fark edilmiştir.

Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin, cinsiyetlerine göre mesleki beklenti, sektörde çalışma isteği ve COVID-19 Pandemisinde çalışma isteği düzeylerinin anlamlı farklılaşmamaktadır ancak gelecek kaygı düzeylerinin anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<,05$). Gelecek kaygı düzeyinin kadın öğrencilerin (3,467) erkek öğrencilere (3,229) göre daha fazla gelecek kaygısı yaşadıkları görülmektedir. Bu sonuçlar; *“turizm öğrenimi gören öğrencilerin cinsiyetlerinin, sektör de çalışma istekleri üzerine etkisi vardır.”* şeklindeki beş numaralı hipotezi desteklemektedir.

Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencileri ile Rekreasyon Yönetimi Bölümü öğrencileri arasında çalışma isteği düzeylerinin öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı farklılaştığı ($p=,002<,05$) görülmektedir. Turizm Rehberliği Bölümü öğrencileri ile Rekreasyon Yönetimi Bölümü öğrencileri arasında çalışma isteği düzeylerinin öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı farklılaştığı ($p=,004<,05$) görülmektedir. Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencilerinin sektörde çalışma isteği düzeylerinin Rekreasyon Yönetimi Bölümü öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümünün turizm alanında popüler bir bölüm ve meslek haline gelmiş olması bu nedenlerden biri olabilir. Turizm Rehberliği Bölümü öğrencilerinin sektörde çalışma isteği düzeylerinin Rekreasyon Yönetimi Bölümü öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni Gastronomi ve Mutfak Sanatları ve Rehberlik Bölümünün popüler bir bölüm ve çalışma imkânının daha çok olduğunu söyleyebiliriz.

Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesinde, turizm öğrenimi gören 1. sınıf öğrencilerin COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin 2. sınıf öğrencilerine oranla yüksek olduğu görülmüştür. Selçuk Üniversitesindeki 1. ve 3. sınıf öğrencilerin COVID-19 Pandemisinde turizm sektöründe çalışma isteği düzeylerinin 2. ve 4. sınıf öğrencilerine oranla yüksek olduğu da görülmüştür.

Necmettin Erbakan Üniversitesiindeki öğrencilerin, COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteğinin sınıf düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesiindeki öğrencilerin, sektörde hiç çalışmayan öğrencilerin COVID-19 Pandemisinde çalışmak istememe düzeylerinin, 1-3 sene çalışan öğrencilere oranla daha yüksektir. Necmettin Erbakan Üniversitesiindeki öğrencilerin, sektörde hiç çalışmayan öğrencilerin COVID-19 Pandemisinde çalışmak istememe düzeylerinin, 4-6 sene çalışan öğrencilere oranla daha yüksektir. Bunun sebebi daha önce sektörde hiç deneyim sahibi olmamakla beraber hastalığa yakalanma duygusunun yüksek olduğu söylenebilir. Fakat Selçuk Üniversitesiindeki öğrencilerin, COVID-19 Pandemisinde sektörde çalışma isteğinin sektör deneyim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık ($p>.05$) göstermediği anlaşılmıştır.

Necmettin Erbakan üniversitesinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklentilerinin sektörde çalışma isteği üzerinde güçlü düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir etkisi vardır. Öğrencilerin mesleki beklentileri ne kadar yüksek ise turizm sektöründe çalışma istekleri de yüksek olacağını söyleyebiliriz. Gelecek kayısının, sektörde çalışma isteği üzerinde zayıf düzeyde, negatif yönde olduğu ve anlamlı bir etkiye neden olmaktadır. Öğrencilerin gelecek kaygısı arttıkça sektörde çalışma isteklerinde azalmaya meydana geleceğini söyleyebiliriz. COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışma isteği üzerinde zayıf düzeyde, pozitif yönde ancak anlamlı bir etki olmadığı saptanmıştır.

Selçuk üniversitesinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklentilerinin sektörde çalışma isteği üzerinde güçlü düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir etkisi vardır. Öğrencilerin mesleki beklentileri ne kadar yüksek ise turizm sektöründe çalışma istekleri de yüksek olacağını söyleyebiliriz. Gelecek kayısının, sektörde çalışma isteği üzerinde zayıf düzeyde, pozitif yönde olduğu ve anlamlı bir etkiye neden olmadığı görülmüştür. COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışma isteği üzerinde zayıf düzeyde, pozitif yönde ancak anlamlı bir etki olmadığı saptanmıştır.

Necmettin Erbakan ve Selçuk üniversitelerinde lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin mesleki beklentilerinin sektörde çalışma isteği üzerinde güçlü düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir etkisi vardır. Öğrencilerin mesleki beklentileri ne kadar yüksek ise turizm sektöründe çalışma istekleri de yüksek olacağını söyleyebiliriz. Gelecek kayısının, sektörde çalışma isteği üzerinde zayıf düzeyde, negatif yönde olduğu ve anlamlı bir etkiye neden olmadığı görülmüştür. COVID-19 Pandemisinin sektörde çalışma isteği üzerinde zayıf düzeyde, pozitif yönde ancak anlamlı bir etki olmadığı saptanmıştır.

Öneriler

Araştırmacılar için;

COVID-19 Pandemisi ve öğrencilerin sektörde çalışma istekleri ile ilgili araştırmalar farklı şehirde öğrenim gören öğrencilere ve lisans dışında diğer eğitim-öğretim gören öğrencilere de uygulanması tavsiye edilmektedir. Bu araştırma sonuçlarına bakarak genelleme yapmamız doğru olmayacaktır.

COVID-19 Pandemisi 2020 yılında başlamıştır. Ancak araştırma anketleri ise 2022 Şubat ayında yapılmıştır. Öğrencilere eş zamanlı anket uygulansaydı sonuçlar farklı olabilirdi. İleriki yıllarda bu tür bir salgın çıkarsa eş zamanlı anket veya görüşme yapımları tavsiye edilmektedir.

Daha sonraki yıllarda bu tür bir salgın hastalıklar ortaya çıkarsa ilk test ve son test çalışmaları yapılması tavsiye edilmektedir.

İşletmeler için;

İşletmeler, COVID-19 gibi salgın süreçlerinde çalışanlarının maaşlarında, çalışma zamanlarında esneklik ve işten çıkarma yerine izin kullandırma gibi yöntemler uygulamalıdır.

COVID-19 Pandemi sürecinin geniş çaplı değerlendirilmesini yapabilmek adına işletmelerde çalışan kişilere de uygulanması önerilebilir. Diğer bir öneri ise, öğrenciler ve sektörde çalışan kişilere uygulanması ve daha sonra karşılaştırma yapılabilir.

Araştırma sadece lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilere uygulandığı için diğer araştırmacılar, işletmelerde çalışan kişilere de uygulaması tavsiye edilmektedir.

Turizm öğrencilerine iş güvencesine ilişkin güven verilmedi.

Öğrenciler için;

Daha sonraki yıllarda bu tür bir salgın hastalıklar ortaya çıkarsa gelecek kaygısı ve umutsuzluk yaşamamaları önerilmektedir. Bu durumların geçici olduğunu bilmeleri gerekmektedir.

Umutsuzluk, kaygı, korku ve panik gibi duyguların öğrenci hayatına kısa, orta ve uzun vadeli etkileri göz önünde bulundurularak; başta okullar olmak üzere öğrencilerin ruh sağlığına iyi gelecek, farkındalıkları arttıracak çeşitli yayınlar ve programlar düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- ABBAS**, Jaffar ve diğeri (2021). "Exploring the impact of COVID-19 on tourism: transformational potential and implications for a sustainable recovery of the travel and leisure industry.", **Current Research in Behavioral Sciences**, 2(3).
- AKYOL**, Ceyhun (2020). "Turizm Ön Lisans Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Görüşleri.", **Studies in Educational Research and Development**, 4(2).
- AKYOL**, Ceyhun ve diğeri (2018). "A Research on Occupational Expectations and Socio-Economic Profiles of University Students Graduate Tourism Education.", **Gaziantep University Journal of Social Sciences**, 17(2), 648–665.
- AKYOL**, Ceyhun (2020). "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin COVID-19 Salgınına Yönelik Görüşleri.", **Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel**, 3(1), 112-121.
- AKMAN**, Yasemin (1992). "Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek, Evlilik ve Geleceğe Yönelik Beklentileri.", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 7, 126.
- AKBAŞ TUNA**, Ayşen ve Onur Çelen (2020). "İşletmelerin İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamaları Üzerinde Covid-19 Pandemisinin Etkileri.", **Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**.
- AKDUMAN**, Benu (2019). "Beklenti teorisi ve hedonizmin marka bağımlılığı yaratmadaki etkisi: zen pırlanta örneği.", **Gümüşhane Üniversitesi**, 49.
- AKÇOK**, Baran (2021). "Gelecek Kaygısı.", <https://www.bilgiustam.com/gelecek-kaygisi-nedir-sebepleri-ve-etkileri-nelerdir/>.
- AKOĞLAN KOZAK**, Meryem (2009). "Akademik Turizm Eğitimi Üzerine Bir Durum Analizi.", **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 22(2).
- ALAEDDİNOĞLU**, Faruk ve Serkan Rol (2020). "Covid-19 Pandemisi ve Turizm Üzerindeki Etkileri.", **Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**.
- ALAOSMAN**, Fatma Bilge (2019). "Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı ve Başa Çıkma Yöntemleri.", **Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı**.
- ASEFA**, Adane ve diğeri (2020). "Risk perception towards COVID-19 and its associated factors among waiters in selected towns of Southwest Ethiopia.", **Risk Management and Healthcare Policy**, 13(2).
- AYMANKUY**, Yusuf ve Şimal Aymankuy (2002). "Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarının Buldukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi İçin Öneri Bir Model.", **Turizm Eğitimi**

Konferansı/Workshop 11-13 Aralık, 29-42, Ankara.

- AYGÜN, Metin (2014).** "Öğrencilerin Yaşam Amaçlarıyla Gelecek Kaygısı Arasındaki İlişki.", **İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi.**
- AYDOĞDU, Yasemin (2021).** "Gelecek Kaygısı.", <https://www.milliyet.com.tr/pembenar/yasemin-aydogdu/gelecek-kaygisi-2852804>.
- AHORSU, Daniel Kwasi ve diğerleri (2020).** "The Fear of COVID-19 Scale: Development and Initial Validation.", **International Journal of Mental Health and Addiction.**
- ARSLAN, Hakan ve diğerleri (2021).** "Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası İş Yaşamından Beklentileri.", **Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 5(4).**
- BARLI, Önder (2008).** "Davranış Bilimleri ve Örgütlerde Davranış.", **Erzurum: Aktif Yayınevi.**
- BAHAR, Ozan ve Özcan Özdemir (2018).** "Turizm Sektöründe İstihdam Edilen Gençlerin Meslek Algıları ve İş Doyum Performanslarının Değerlendirilmesi.", **Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 8(2).**
- BAHAR, Ozan ve Nur Çelik İlal (2020).** "Coronavirüsün (Covid-19) Turizm Sektörü Üzerindeki Ekonomik Etkileri.", **International Journal of Social Sciences and Education Research, 6(1), 125-139.**
- BALTACI Furkan ve diğerleri (2012).** "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin ve Geleceğe Yönelik Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma.", **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 4(1), 18.**
- BAYRAK, Seda Büşra (2018).** "Ergenlerde Umutsuzluğun Benlik Saygısı ve Gelecek Kaygısı ile İlişkisi.", **Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.**
- BENARABA, Charlyn Mae ve diğerleri (2021).** "A Comparative Analysis on the Career Perceptions of Tourism Management Students Before and During the COVID-19 Pandemic.", **Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, 30.**
- BOONPART, Orawanve Suvachart, Noppamash (2014).** "Tourist expectation and tourist experience in cultural tourism.", **Journal of Tourism and Hospitality Management, 3 (2), 127.**
- BOO, Soyoung ve diğerleri (2021).** "Career adaptability, future time perspective, and career anxiety among undergraduate students: A cross-national comparison.", **Journal of Hospitality, Leisure, Sport ve Tourism Education, 29(3).**
- BOLHARI, Alireza ve diğerleri (2011).** "The Relationship between Quality of Work Life and Demographic Characteristics of Information Technology Staffs.", **International Conference on Computer Communication and Management, IACSIT Press, 5(3), 374-378.**

- BOYACI**, Cemil ve Ahmet Aktaş (1995). "Konaklama Sektöründe İnsan gücü Araştırması ve Antalya Örneği: Antalya Yöresinde Çalışan Personelin Profili.", **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**,6, 3-4.
- BULUK**, Buket ve Bekir Eşitti (2020). "Koronavirüs (Covid-19) Sürecinde Uzaktan Eğitimin Turizm Lisans Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi.", **Journal of Awareness**, 5(3), 4.
- BÜYÜKÖZTÜRK**, Şener (2013). "Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorumları.", **Ankara:Pegem Akademi**, 18.
- BÜYÜKKURU**, Meral (2021). "COVID-19 Sürecinin Turizm Rehberliği Öğrencilerinin Kariyer Planı Üzerindeki Etkisi.", **Journal of Applied Tourism Research**, 3(2), 6.
- BÜTÜN BAYRAM**, Hale ve Süheyla Bayraktar (2018). "Meslek Yüksekokulları Öğrencilerinin Eğitim Aldıkları Sektörün Çalışma Koşulları Algısı ve Kariyer Beklentisi.", **Uluslar arası Turizm, İşletme, Ekonomi Dergisi**, 2(2).
- BİLGİN**, Okan (2020). "Koronavirüs (Covid - 19) Farkındalık Ölçeği Geliştirilmesi : Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.", **Turkish Studies**, 15(6).
- CASCELLA**, Marko ve diğerleri (2021). "Features, Evaluation and Treatment Coronavirus (COVID-19).", **StatPearls**.
- CABI**, Emine ve Serpil Yalçınalp (2013). "Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 85–96.
- COŞKUN**, Recai ve diğerleri (2017). "Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı.", **Sakarya: Sakarya Yayıncılık**.
- CÖMERT**, M (2014). "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Sektörde Çalışmak İstedikleri Alanlar ve Sektördeki İstihdamda Cinsiyet Ayrımcılığıyla İlgili Düşünceleri.", **Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi**, 1, 50-59.
- CUCİNOTTA**, Domenico ve Maurizio Vanelli (2020). "WHO Declares COVID-19 a Pandemic.", **Acta Bio-medica: Atenei Parmensis**, 91(1), 157.
- ÇAKIR**, Ayhan (2014). "Faktör Analizi.", **İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi**.
- ÇAMLI**, Latife Gökçe (2010). "Esnek Çalışma Saatleri ve Çalışanların Esnek Çalışma Saatleri Düzenlemelerine Yönelik Tutumlarının Örgüte Bağlılıkları Üzerine Etkisi.", **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, 21.
- ÇETİN**, Şule (1987). "Turizm Eğitimi ve Turizm Eğitimi Gören Elemanların İstihdam Sorunları.", **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Adana, 2.
- DEMİR**, Rıza (2016). "Liderlik ve Motivasyon.", **İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi**, 243-244.

- DUMAN**, Teoman ve diğerkleri (2006). "Mersin'de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi.", **Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi**, 17(1), 53-54.
- DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ** (2022a). "Koronavirüs nedir?.", <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>.
- DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ** (2022b). "COVID-19 nedir?.", <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>.
- DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ** (2022c). "COVID-19 Varyantları nelerdir?.", <https://www.who.int/en/activities/tracking-SARS-CoV-2-variants/>.
- EL-HOUSHY**, Sayed (2014). "Hospitality Students Perceptions Towards Working in Hotels: A Case Study of the Faculty of Tourism and Hotels in Alexandria University, **Tourism in a Changing World: Opportunities and Challenges, The 6th International Scientific Conference**, 800-818.
- EREN**, Erol (2004). "Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi.", **İstanbul: Beta Yayınevi**, 541.
- ERDEM**, Ali Rıza (1998). "Süreç kuramlarının eğitim yönetimine katkıları.", **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 4(4), 51-57.
- ERDEN**, Münire (1989). "H.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğrencilerinin Meslekleri ile İlgili Beklentileri.", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 4, 94.
- GREAVES-LORD**, Kirstin ve diğerkleri (2010). "Reduced autonomic flexibility as a predictor for future anxiety in girls from the general population: The TRAILS study.", **Psychiatry Research**, 179.
- GROBELNA**, Aleksandra ve Barbara Marciszewska (2016). "Undergraduate Students' Attitudes Towards Their Future Job in the Tourism Sector: Challenges Facing Educators and Business.", Pproceeding of the European Conference on Management, **Leadership ve Governance**, 138-145.
- GÜNÇER**, Başak (1982). "Literature Survey on the Selected Sources of Pupil's Educational or Occupational Aspiration or Expectation.", **Journal of Human Sciences**, 1(2), 243-254.
- GÜRDAL**, Mehmet (2002). "Türkiye'de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma - Eğitimin Kalitesi – Staj - İstihdam Sorunları ve Çözüm

Önerileri.", **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 391-400.

HALİS, Mehmet ve Zafer Çamlıbel (2011). "Algılanan İş Güçlüğü İş Değiştirme Niyeti Üzerindeki Etkisi ve Otel İşletmelerinde Bir Araştırma.", **Manas Fen Bilimleri Dergisi**, 5, 82-83.

HALİS, Muhsin ve Seda Aydın (2010). "Turizm Eğitiminde Uygulanan Müfredat Bağlamında Öğrenci Kazanımlarının ve Eğitim Koşullarının Değerlendirilmesi: Akademisyen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi.", **V. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi**, 27-30 Mayıs, *Nevşehir*, 377-393.

HASTAOĞLU, Emre (2021). "Covid-19 Salgını Sürecinde Turizm Öğrencilerinin Stres Düzeyleri ve Sağlıklı Beslenme Davranışları Üzerine Bir Araştırma.", **Journal of Tourism and Gastronomy Studies**, 9(3).

HOLMAN, Alison ve diğerleri (2008). "Terrorism, Acute Stress, and Cardiovascular Health: A 3-Year National Study Following The September 11th Attacks.", **Archives Of General Psychiatry**, 65(1), 73-80.

İŞİK EROL, Sevgi (2020). "Covid-19'un Turizm Sektöründe İstihdama Etkisi: İtalya, İspanya ve Türkiye Örnekleri.", **İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi**, 8(2).

İÇÖZ, Orhan (1994). "Türkiye'de Turizm Eğitimi Veren Yüksekokulların Temel Sorunları ve Öğrencilerin Okul Sonrası Mesleki Yasama Uyumu Konusunda Bir Değerlendirme.", **Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik YO Haftasonu Semineri 1:Dört Yıllık Turizm Yüksekokullarında Eğitim Öğretim Sorunları ve Çözüm Yolları**, Nevşehir, 84-96.

İFLAZOĞU, Nurhayat ve diğerleri (2021). "Covid 19 Pandemisi Sürecinde Turizm Eğitimi Alan Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri ve Turizm Sektörüne Yönelik Algıları Üzerine Bir Araştırma:Hatay Örneği.", **Türk Turizm Araştırma Dergisi**, 5(3).

İSLAMOĞLU, Ahmet Hamdi ve Ümit Alınçık (2016). "Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri.", **Beta Yayıncılık, İstanbul**, 5.

JOHNS HOPKINS ÜNİVERSİTESİ (2022). "COVID-19 Dünya Vaka ve Ölüm Sayısı.", <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>.

JUNG, Hyo Sun ve diğerleri (2021). "COVID-19: The effects of job insecurity on the job engagement and turnover intent of deluxe hotel employees and the moderating role of generational characteristics.", **International Journal of Hospitality Management**.

KAYA, Serpil ve diğerleri (2020). "Turizm Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik

- Algularının Sektörde Kalma Niyetlerine Etkisi: ESOGÜ Turizm Fakültesi Örneği.", **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 21(1), 1-19.
- KARASAR**, Niyazi (2015). "Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler.", **Nobel Akademik Yayıncılık**, 28.
- KANBEROĞLU**, Zafer ve İbrahim Yıldırımçakar (2021). "Türkiye'de Turizm Sektöründe Esnek İstihdam Uygulamalarının Değerlendirilmesi.", **Uluslar arası Sosyal ve Ekonomik Çalışmalar Dergisi**, 1(2).
- KİM**, Seongseop Sam ve diğerleri (2016). "Hospitality and tourism management students study and career preferences: Comparison of three Asian regional groups.", **Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education**, 19.
- KOCAMAN**, Serpil ve Elif Pelin Kuybu Rol (2020). "Öğrencilerin Mesleki Algı ve Beklentileri ile Gelecek Kaygılarının Sektörde Çalışma İsteği Üzerine Etkisi: Antalya Yükseköğretim Turizm Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma.", **Journal of Tourism and Gastronomy Studies**, 8(4).
- KÖŞKER**, Hasan ve Kamil Unur (2017). "Turizm Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma.", **Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi**, 14(2), 139.
- KUYBU ROL**, Elif Pelin (2019). "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleki Algı Ve Beklentileri ile Gelecek Kaygılarının Sektörde Çalışma İsteği Üzerine Etkisi: Antalya İlinde Turizm Eğitimi Alan Yükseköğretim Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama.", **Alanya: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**.
- KUSLUVAN**, Salih ve Zeynep Kusluvan (2000). "Perceptions and Attitudes Of- Undergraduate Tourism Students Towards Working in The Tourism Industry in Turkey.", **Tourism Management**, 251-269.
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI** (2020). "Turizm İstatistikleri.", <https://www.ktb.gov.tr/>.
- LAİ**, Chih-Cheng ve diğerleri (2020). "Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) and coronavirus disease-2019 (COVID-19): The epidemic and the challenges.", **International Journal of Antimicrobial Agents**, 55(3), 1-9.
- LORCU**, Fatma (2020). **Örneklerle Veri Analizi SPSS Uygulamaları.**, 2. Baskı, Kızılay/Ankara: Detay Yayıncılık, 244-250.
- Lİ**, Xiang Robert ve diğerleri (2011). "When east meets west: An exploratory study on Chinese outbound tourists' travel expectations.", **Tourism management**, 32(4), 741-749.

- LU, Tracy Ying ve Howard Adler (2009). "Career Goals and Expectations of Hospitality and Tourism Student in Chine.", **Journal of Teaching in Travel and Tourism**, 9, 63-80.
- MANAP DAVRAS, Gonca ve Murat Alili (2019). "Turizm Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma.", **Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi**, 3(1).
- MAHMUD, M.S ve diğerleri (2020). "Does Fear of COVID-19 Trigger Future Career Anxiety? An Empirical Investigation Considering Depression From COVID-19 As A Mediator.", **The International Journal of Social Psychiatry**.
- MENON, Dileep ve diğerleri (2021). "Present and prospective research themes for tourism and hospitality education post-COVID19: A bibliometric analysis.", **Journal of Hospitality, Leisure, Sport ve Tourism Education**.
- MCDONALD, Michelle L. ve Royston O. Hopkin (2003). "The Future of Hospitality Education in Grenada.", **International Journal of Contemporary Hospitality Management**, 15(3), 156-160.
- OLİVER, Richard L. (1974). "Expectancy Theory Predictions of Salesmen's Performance.", **Journal of Marketing Research** 11, 243-253.
- ORAL KARA, Nurdan ve diğerleri (2020). "Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı İle Sınav Kaygısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma.", **SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi**, 2(2), 8.
- O'LEARY, Sinead ve Jim Deegan (2005). "Career Progression of Irish Tourism and Hospitality Management Graduates.", **International Journal of Contemporary Hospitality Management**, 17(5), 421-432.
- ÖZTÜRK, Yakup (2021). "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleğe Yönelme Faktörleri, İstihdam Görüşleri ve Kariyer Beklentilerine Yönelik Araştırma.", **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 33.
- PAREDES, Mario ve diğerleri (2021). "The impact of the COVID-19 pandemic on subjective mental well-being: The interplay of perceived threat, future anxiety and resilience.", **Personality and Individual Differences**, 170.
- PEKTAŞ, Çağdaş (2019). "Gaziantep'te Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Planlamaları ve Turizm Sektörüne İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi.", **Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**.
- PİNDER, Craig C. (1998). "Motivation in work organizations.", **Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall**, 11-13.
- RICHARDSON, Scott (2009). "Undergraduates perceptions of tourism and hospitality as a career choice.", **International Journal of Hospitality Management**, 28, 382.
- RICHARDSON, Scott (2010). "Tourism and Hospitality Students' Perceptions of a Career in the Industry: A Comparison of Domestic (Australian) Students and

- International Students Studying in Australia.", **Journal of Hospitality and Tourism Management**, 17(1), 1-11.
- SAGLIK BAKANLIĞI** (2020). "Türkiye'de COVID-19 Salgını.", https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemic_in_Turkey.
- SARAÇ**, Turan (2015). "Ahi Evran Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı ve Umutsuzluklarının İncelenmesi.", **Ahi Evran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü**.
- SAYIN**, Kürşad (2022). "Gelecek Kaygısı, COVID-19 Korkusu ve Sektörde Çalışma İsteği İlişkisi: Meslek Yüksekokulu Turizm Programı Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma.", **Social Science Development Journal**, 7.
- SEZGİN**, Orhan Mesut (2001). "Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı.", **Detay Yayınları, Ankara**, 135.
- SUNGUR**, Orhan (2017). "SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri.", **Ankara: Dinamik Akademi**, 8, 116-127.
- SKARE**, Marinko ve diğerleri (2020). "Impact of COVID-19 on the travel and tourism industry.", **Technological Forecasting and Social Change**, 163.
- TAYLOR**, Steven (2020). "Development and initial validation of the COVID Stress Scales.", **Journal of Anxiety Disorders**, 9(3).
- TABACHNICK**, Barbara G. ve Linda S. Fidell (2001). "Using multivariate statistics." Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
- TDK**, (2022). "Beklenti nedir?. ", <https://www.tdktr.com/beklenti-nasil-yazilir-beklenti-kelimesinin-anlami-nedir.html>.
- TEKBALKAN**, Murat (2015). "Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Staj Uygulamasına Yönelik Öğrencilerin Bakışları: Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde bir uygulama.", **Electronic Journal Of Vocational Colleges**, 4, 16-22.
- TEMELOĞLU**, Erdem ve Murat Aksu (2016). "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Turizmde Kariyer Yapma İstekleri Üzerindeki Etkisi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği.", **Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 9(43).
- TENG**, Chih-Ching (2008). "The effects of personality traits and attitudes on student uptake in hospitality employment.", **International Journal of Hospitality Management**, 27.

- TENG**, Yi-Man ve diğlerleri (2020). "Mental healthy impact of COVID-19 on quarantine hotel employees in Chine.", **Risk Management and Healthcare Policy**, 13.
- TENG**, Xiaodong ve diğlerleri (2021). "Corporate social responsibility in public health during the COVID-19 pandemic: Quarantine hotel in China.", **Frontiers in Public Health**, 9.
- TİMUR**, Alp (1992). "Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı, Uygulanan Politikalar ve Sonuçları", **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 47-53.
- TUNCER**, Murat ve Ramazan Tanaş (2020). "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Mesleki Eğitime Yönelik Tutumları ve Gelecek Beklentileri Arasındaki İlişki.", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 19(76).
- TÜRKER**, Nuray ve diğlerleri (2016). "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektörü Algıları: Karabük Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma.", **Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 6(13), 62-71.
- TÜRKER**, Ali ve Kaan Karaca (2020). "Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) Salgını Sonrası Turizm ve Turist Rehberliği.", **Turist Rehberliği Nitel Araştırmalar Dergisi**, 1.
- TÜRKÖZ**, Osman ve diğlerleri (2021). "Lisansüstü Eğitim Alan Bireylerde Gelecek Kaygısı. ", **Bucak İşletme Fakültesi Dergisi**, 4(2), 6.
- TÜRKAY**, Oğuz ve Kamil Yağcı (2007). "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Okulda ve Turizm Sektöründe “Öğrenme”lerinin Sektörden Ayrılma Eğilimlerine Etkisi.", **Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 4(9), 222.
- TÜRKAY**, Oğuz ve Burak Eryılmaz (2010). "Kariyer Değerleri ve Kariyer Yolu Tercihleri İlişkisi: Türk Turizm Sektöründen Örnekler.", **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 24, 179-200.
- UNWTO**, (2022a). "UNWTO Dünya Turizm Barometresi ve İstatistikleri.", **UNWTO Dünya Turizm Barometresi ve İstatistiki Ek, Ocak 2020: UNWTO Dünya Turizm Barometresi (İngilizce versiyon): Cilt 18, No 1 (e-unwto.org)**.
- UNWTO**, (2022b). "UNWTO Uluslararası Gelen Turist Sayısı.", **<https://www.unwto.org/global-and-regional-tourism-performance>**.
- URAL**, Ayhan ve İbrahim Kılıç (2006). “Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi: SPSS 10.0-12.0 For Windows.”, **Ankara:Detay Yayıncılık**, 2.

- URAS**, Meral ve Muammer Kunt (2006). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğinden Beklentileri ve Beklentilerinin Karşılanmasını Umma Düzeyleri.", **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 19(19), 71-73.
- ULUTAŞ**, Ufuk (2020). "Koronavirüs Sonrası Küresel Trendler. COVID-19 Sonrası Küresel Sistem: Eski Sorunlar, Yeni Trendler.", **Ankara: Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları**, 10-19.
- UNUR**, Kamil ve Hasan Köşker (2015). "Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizme Bakış Açıklarına Yönelik Araştırmaların İncelenmesi.", **Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 12(1).
- UYSAL**, F. G. (2002). "Çalışma Yaşamı Kalitesi ve Çağdaş Yönetim.", **İş, Güç: Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, 4(1.).
- ÜNÜVAR**, Şafak ve diğerleri (2021). "Eysenck Kişilik Özelliklerinin Kariyer Yapma İsteği Üzerine Etkisi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma.", **Turizm ve İşletme Bilimleri Dergisi**.
- ÜNGÜREN**, Engin ve Yaşar Yiğit Kaçmaz (2022). "Does COVID-19 pandemic trigger career anxiety in tourism students? Exploring the role of psychological resilience.", **Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education**.
- ÜNGÜREN**, Engin ve Hulusi Doğan (2010). "Beş Yıldızlı Konaklama İşletmelerinde Çalışanların İş Tatmin Düzeylerinin CHAID Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi.", **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 11(2), 39-52.
- ÜZÜMCÜ**, Tülat Polat ve diğerleri (2015). "Turizm eğitimi alan öğrencilerin, mesleğin geleceğine ilişkin bakış açıları.", **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 18(33), 179-199.
- VROOM**, Victor H. (1967). "Work and motivation.", **New York: John Wiley ve Sons**, 3, 17.
- ZALESKI**, Zbigniew (1996). "Future Anxiety: Concept, Measurement, And Preliminary Research.", **Personality and Individual Differences**, 21(2), 165-174.
- ZENGİN**, Burhanettin ve diğerleri (2019). "Turizm Öğrencilerinin Mesleki Beklenti, Mesleki Bağlılık ve Meslek Değiştirme Eğilimleri Arasındaki İlişki.", **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 39, 80.

ZUBAIDAH, Mohd Ali Tan ve diğçerleri (2016). "Graduates Perception on the Factors Affecting Commitment to Pursue Career in the Hospitality Industry.", **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 224, 416-420.

QUINTANA, Terasa Aquiar ve diğçerleri (2021). "Do job insecurity, anxiety and depression caused by the COVID-19 pandemic influence hotel employees' self-rated task performance? The moderating role of employee resilience.", **International Journal of Hospitality Management**, 94, 2-6.

EKLER

ANKET FORMU

Değerli Katılımcı,

Elinizdeki anket, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda yürütülen “**Lisans Düzeyinde Turizm Öğrenimi Gören Öğrencilerin Mesleki Beklenti, Gelecek Kaygısı ve Sektörde Çalışma İsteklerine COVID-19 Pandemisinin Etkisi**” isimli yüksek lisans tez çalışmasına veri toplamak amacıyla oluşturulmuştur. Elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katılarınız için teşekkür ederiz.

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ferdi BİŞKİN
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Ayşe ÇİFTÇİ
Necmettin Erbakan Üniversitesi

MESLEKİ BEKLENTİ ÖLÇEĞİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne de Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Turizm sektöründe çalışmaktan mutlu olacağımı düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Turizm sektöründe çalışmanın eğlenceli olacağını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Turizm sektöründe yıllarca çalışabileceğimi düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Mezun olduktan sonra bu sektörde çalışmayı düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Uzun dönemde iyi bir gelir elde edebileceğimi düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Turizm sektöründe yönetici pozisyonuna kadar yükselmeyi hedefliyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Turizmciilik günümüzde geçerli bir meslektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Turizmciilik oldukça saygın bir meslektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Turizmciilik sosyal ilişkilerin yüksek olduğu bir meslektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Turizm sektörü Türkiye’de giderek kurumsallaşmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Turizmciilik cinsiyetime uygun bir meslektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Turizm işletmelerinde iş yükü oldukça fazladır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Turizm mesleğinde cinsiyet ayrımcılığı yoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Turizm sektöründe ilerleme fırsatları çoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Ücretler yeterli ve tatmin edicidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

16	Sosyal güvence imkânları yeterlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Barınma yeme-içme koşulları uygun ve yeterlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Turizmciilik esnek bir kariyer fırsatı sunmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Turizm sektöründe çalışma saatleri düzenlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Diğer sektörlerle göre turizm sektöründe çalışmanın daha az yorucu olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

GELECEK KAYGISI ÖLÇEĞİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne de Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Toplumda mesleğime yönelik saygının azalmasından kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Turizmciilikten elde edeceğim gelir ile ailemin ihtiyaçlarını karşılayamamaktan kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Çalışacağım kişilerin benim alan bilgimi yetersiz bulmalarından kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Çalışacağım kişilerin beni yetersiz bulmalarından kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Turizm sektöründe çalışmaya başladığımda sıkılmaktan kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Turizm sektöründe çalışmaya başladığımda yöneticilerin bana saygı göstermemesinden kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Turizm sektöründe çalışmaya başladığımda iş arkadaşlarımdan bana saygı göstermemesinden kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Turizm sektöründe çalışırsam çevrem tarafından saygı görmemekten kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Mesleğimi yaparken hizmet verdiğim kişilerin beni sevmemesinden kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Mezun olduktan sonra iş bulamama ihtimali beni kaygılandırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Turizm sektöründe çalışmaya başladığımda kendimi iyi ifade edememekten kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

12	Turizm sektöründe çalışmaya başladığımda iletişim kuramamaktan kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Sorunlu müşterilerle başa çıkamamaktan kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Turizmciликten elde edeceğim gelirin standart bir yaşam için yeterli olamayacağından kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Mezun olduktan sonra istediğim kurumda çalışmamak beni kaygılandırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Mezun olduktan sonra istediğim konumda çalışmamak beni kaygılandırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Yakın zamanda ekonomik kriz olma ihtimali kaygılandırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Turizm sektöründe çalıştığımda mutsuz olmaktan korkuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Gelecekte, turizm sektörünü seçtiğimden dolayı pişmanlık yaşamaktan korkuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Çalıştığım çevreye uyum sağlayamamaktan korkuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

TURİZM SEKTÖRÜNDE ÇALIŞMA İSTEĞİ ÖLÇEĞİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne de Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Turizm sektöründe yapılan işler eğlencelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Turizm sektöründe çalışan ücretleri yeterlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Mezun olunca turizm sektöründe çalışacağımı sanmıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Turizm sektöründe uzun zaman çalışacağımı düşünmüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Turizmle ilgili bir bölümü seçmek benim için bir hataydı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Turizm sektöründe çalışma saatleri çok uzundur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Turizm sektöründe çalışma saatleri düzensizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Turizm sektöründe kariyer yapmanın bana kazandıracığı fazla bir şey yok.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Turizm sektöründe fiziksel çalışma koşulları genellikle iyi değildir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Turizm sektöründe çalışma ortamı temizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Turizm sektöründe alınan ücretler diğer hizmet sektörlerine göre daha iyi durumdadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Turizm sektöründe yöneticiler çalışanlarına eşit davranmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmayı düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

COVID-19 PANDEMİSİNİN SEKTÖRDE ÇALIŞMAYA ETKİSİ ÖLÇEĞİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne de Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	COVID-19 sürecinde personele ödenen ücretlerde bir farklılaşma olabilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	COVID-19 sürecinde çalışanların iş tanımlarında veya iş gerekliliklerinde bir değişim olabilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	COVID-19 sürecinde iş güvenliği ve çalışan sağlığı konusunda bir farklılaşma olabilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	COVID-19 sürecinde iş güvencesi konusunda bir farklılaşma olabilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	COVID-19 sürecinde sağlık ve güvenlik açısından, çalışmaların internet üzerinden gerçekleştirilmesi desteklenmeli.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Yabancıların COVID-19 virüsünü yaymalarından endişeliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	COVID-19 sürecinde sektörde çalışmak endişe vericidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	COVID-19 sürecinde sektörde çalışmak gergin hissettirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	COVID-19 sürecinde turizm sektöründe çalışmak risklidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	COVID-19 sürecinde işe alınmayacağımdan korkuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	COVID-19'un kariyerimi etkilemesinden endişeliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	COVID-19 sürecinde iş bulamayacağımdan korkuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Yabancılarla temasa geçmekten endişeleniyorum. Çünkü COVID-19 virüsünü kapmış olabilirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	COVID-19 sürecinde turizm sektöründe çalışmayı düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Yaşınız?	____
Cinsiyetiniz?	☐ Kadın ☐ Erkek
Bölümünüz?	☐ Turizm ve Otel İşletmeciliği ☐ Gastronomi ve Mutfak Sanatları ☐ Turizm Rehberliği ☐ Rekreasyon Yönetimi
Sınıfınız?	☐ 1. ☐ 2. ☐ 3. ☐ 4.
Sektör Deneyiminiz?	☐ Yok ☐ 1 - 3 Sene ☐ 4 - 6 Sene ☐ 7+ Sene
Okumakta Olduğunuz Bölüm Kaçınca Tercihinizdi?	____
COVID-19 Hastalığı Geçirdiniz mi?	☐ Evet ☐ Hayır